لغة البشتو

إدارة أوقاف

...لح عبد العزيز الراجحي

د مسلمانی ښځی خاصو احکامو ته يوه پاملرنه

ليکنه

داکتر/ صالح بن فوزان الفوزان

ژباړنه

عبد النافع زُلال

طبع على نفقة

إدارة أوقاف صالح عبد العزيز الراجحي

غفر الله له ولوالديه ولذريته ولجميع المسلمين

يهدى ولا يباع

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مسلمانې ښځې خاصو احکامو ته یوه پاملرنه

لیکنه

داکټر/ صالح بن فوزان الفوزان

ژباړنه

عبد النافع زُلال

یهدی ولا یباع

(c) ketabton.com: The Digital Library

ح وزارة الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرشاد، ١٤٢٤هـ

فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر

الفوزان ، صالح بن فوزان

تنبيهات على احكام تخص المؤمنات. /صالح بن فوزان الفوزان

.- الرياض، ١٤٢٤هـ.

٢٠٨ ص ، ١٢ × ١٧ سم

ردمك : ٢-٤٤١-٢٩-٩٩٦٠

(النص باللغة البشتو)

١- المرأة في الإسلام ٢- العبادات (فقه إسلامي) أ- العنوان

ديوي ٢١٩,١ ١٤٢٤/٥٩١٧

رقم الإيداع : ١٤٢٤/٥٩١٧

ردمك : ٢-٤٤١-٢٩-٩٩٦٠

الطبعة الأولى

١٤٢٤هـ

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

سريزه

الحمد لله الذي قدر فهدى، وخلق الزوجين الذكر والأنثى، من نطفة إذا تمنى، وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له، له الحمد في الآخرة والأولى، وأشهد أن محمداً عبده ورسوله عُرج به إلى السماء فرأى من آيات ربه الكبرى، صلى الله عليه وعلى آله وأصحابه أولي المناقب والنهى، وسلم تسليماً كثيراً مؤبداً.

أما بعد:

لدې کبله چې ښځه په اسلام کي لوړ مقام لري، او زياتي دندي ورپه غاړه دي، او پيغمبر ﷺ به ښځو ته خاصي لارښووني کولې، او ددوی په باره کې دعرفات په خطبه کي هم توصيه کړيده. نو دا ددې خبري ښکارندوی*[1] ده چې دښځو

(۱) دکومي کلمي خوا کي چي دستوري (*) نښنه ده، نومړې کلمه د کتاب په اخير کي دمرادفو کلماتو په لست کي راغلې ده. نو دنومړي کلمې ددوهمي لهجې يا معنی لپاره دي لست ته مراجعه وشي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسلماني ښځي ته په خاص ډول خطر متوجه دی، تر څو يې عزت پايمال شي، او له خپل اصلي حيثيت او مرتبې نه را پرېوځي، نو ځکه پکار ده چي نوموړي خطر ته دمسلماني ښځي پام راوګرځول شي، او دنجات لاره ورته په ګوته شي.

او زه هيله لرم چي دا کتاب به ددې لاري لپاره يوه نښه او علامه وي، چي د(مسلماني ښځي) دخاصو احکامو يادښت پکښي شوېدی.

او دا کتاب يو ناڅيزه عمل، او متواضع هڅه ده،او هيله ده چي لوی الله ﷻ به هغه (دبنده) دتوان په اندازه ګټور وګرځوي، او دا پدې لاره کي لومړی قدم دی، او هيله ده چي نور لوی او هر اړخيزه قدمونه به هم پدې لاره کي واخيستل شي، تر څو دا کار خپل دکمال درجې ته ورسيږي.

او هغه څه چي ما پدې بيړنۍ لحظه کي وړاندي کړي دي هغه په لاندي ډول دي:

لومړی فصل: عمومي احکام.

دوهم فصل: دښځي دجسمي زينت مربوط احکام.

دريم فصل: دحيض او استحاضت او نفاس مربوط احکام.

څلورم فصل: دلباس او حجاب (پردې) مربوط احکام.

پنځم فصل: دښځي دلمانځه مربوط احکام.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم فصل: دښځي دجنازي دلمانځه مربوط احکام.

اووم فصل: دښځي دروژې نيولو مربوط احکام.

اتم فصل: دښځي دحج کولو مربوط احکام.

نهم فصل: دګډ ژوند او دهغه پای ته رسولو مربوط احکام.

لسم فصل: دښځو دعزت او عفت ساتلو مربوط احکام.

موٴلف

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی فصل: عمومي احکام

۱-داسلام نه مخکي دوره کي دښځي مقام:

داسلام نه وړاندي دوري څخه مراد دجاهليت هغه زمانه ده کومه چي په خاص ډول عربو او په عام ډول ټولو انسانانو پکي ژوند کاوه، په کومه کي چي انسانان له پيغمبرانو او دهدايت او ښيګڼي له لارو نه بي برخي وه، نو لکه څنګه چي په حديث کي راغلي- الله ددوی حال ته وکتل، او پرته له ځينو اهل کتاب نه، پر نورو ټولو عربو او عجمو يي خپل غضب نازل کړ.

او ښځي پدې وخت کي خصوصاً په عربي ټولنه کي- په يو مشکل او سخت وضعيت کي ژوند کاوه، څکه چي دهغوی به ښځينه اولاد نه خوښيدل، او ځينو به هغه ژوندی ښخوله تر څو تر خاورو لاندي مړه شي، او ځينو نورو (چي به پريښودله) نو په ژوند کي به يې خواره او ذليله ساتله، لکه څنګه چي الله تعالی فرمايي: ﴿وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ بِالأُنثَى ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ۞ يَتَوَارَى مِنَ الْقَوْمِ مِن سُوءِ مَا بُشِّرَ بِهِ أَيُمْسِكُهُ عَلَى هُونٍ أَمْ يَدُسُّهُ فِي التُّرَابِ أَلاَ سَاء مَا يَحْكُمُونَ﴾ [د النحل سورت: ۵۸-۵۹ آيتونه].

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: او کله چي لدوی نه يوه ته دلور زيری ورکړ شي نو مخ يي تور واوړي او له غوسي نه ډك شي، له خپل قوم او خلکو نه پټيږي د هغه بد زيري په خاطر، (نه پوهيږي چي) آيا دا (لور) په سپکوالي له ځان سره وساتي، او که يي ژوندۍ په خاورو کي ښخه کړي، نو دا ډيره بده فيصله ده کومه چي دوی يي (دالله ﷻ په باره کي) کوي.

او فرمايي: ﴿وَإِذَا الْمَوْؤُودَةُ سُئِلَتْ ۞ بِأَيِّ ذَنبٍ قُتِلَتْ﴾ [د التکوير سورت: ۸-۹ آيتونه].

ترجمه: او کله چي له هغي لور نه چي په ژوندون ښخ شوې وه پوښتنه وشي، (چي) په کومه ګناه ښخه شوې وه.

الموءوده: هغه انجلۍ* ته وايي کومه چي ژوندۍ په خاورو کي ښخه شي تر څو هلته مړه شي.

او چي کله (به ښځه) له ښخيدلو نه بچ شوه، نو ډير دخوارۍ او سپکوالي ډك ژوند به يې وو، چي له خپلوانو نه به يې څوك مړ شو، نو دا به يې د ميراث نه محرومه وه، که څومره زيات مال به يې هم وو، او که څومره به دا غريبه او مسکينه هم وه؛ ځکه هغوی به ميراث يواځي نارينه* وو ته ورکاوه، نه ښځو ته، بلکه ښځه به له خپل خاوند نه دده دنورو اموالو په شان په

(c) ketabton.com: The Digital Library

میراث پاتې کیده، او ډیر زیات شمیر ښځو به دیوه خاوند سره ژوند کاوه، ځکه چې هغوی به بیله کوم حد او اندازې نه ښځې کولې، بیله دې چې دهغو مشکلاتو او ظلم اوتیري په باره کې فکر وکړي کوم چې به ددوی ښځو ته په همدې خاطر رسیدلو.

۲-دښځې مقام په اسلام کې:

کله چې اسلام راغی نو دا ټول ظلمونه یې له ښځې نه لرې کړل، او دهغې انساني کرامت او اعتبار یې بیا راژوندی کړ، الله ﷻ فرمایي: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُم مِّن ذَكَرٍ وَأُنثَى﴾ [د الحجرات سورت: ۱۳ آیت].

ترجمه: اې خلکو ما تاسو له نر او ښځې نه پیدا کړي یاست.

نو پدې آیت کې الله ﷻ فرمایلي دي: چې ښځه دانساني ارزښت* په لحاظ له نارینه سره شریکه ده، لکه څنګه چې دعمل په ثواب او عذاب کې له هغه سره شریکه ده، ﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّن ذَكَرٍ أَوْ أُنثَى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ مَا كَانُواْ يَعْمَلُونَ﴾ [د النحل سورت: ۹۷ آیت].

ترجمه: د نر او ښځې نه چې څوك نیك عمل وکړي په

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسي حال کي چي مؤمن وي، نو هغه ته به (په دنيا کي) مونږ ښه ژوند ورکړو، او (په آخرت کي به) خامخا ددوی دنيکو عملونو اجرونه او ثوابونه ورکړو.

او فرمايي: ﴿لِيُعَذِّبَ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ﴾ [د الاحزاب: ۷۳ آيت].

ترجمه: ددې لپاره چي الله منافقو نرو او ښځو ته، او مشرکو نرو او ښځو ته عذاب ورکړي.

او الله ﷻ لدې نه منعه کړيده چي ښځه دميړه په موروثه مال کي وشميرل شي، الله ﷻ فرمايي: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ لاَ يَحِلُّ لَكُمْ أَن تَرِثُواْ النِّسَاء كَرْهًا﴾ [د النساء سورت: ۱۹ آيت].

ترجمه: اې مؤمنانو تاسو ته روا ندي چي ښځي په زور سره دميراث په توګه* واخلئ.

نو اسلام ښځي ته دهغې دشخصيت استقلال ورکړ، او دا يي دميراث اخيستلو مستحقه وبلله، نه دا چي بل څوك يي دميراث په توګه واخلي، او وهغې ته يي دخپلو خپلوانو په ميراث کي حق ورکړ، الله ﷻ فرمايي: ﴿لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالأَقْرَبُونَ وَلِلنِّسَاء نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَالأَقْرَبُونَ مِمَّا قَلَّ مِنْهُ أَوْ كَثُرَ نَصِيبًا مَّفْرُوضًا﴾ [د النساء سورت: ٧ آيت].

ترجمه: دنارينه وو لپاره په هغه مال کي چي مور او پلار او (نورو) خپلوانو (ميراث) پري ايښى وي حق دى، او دښځو لپاره په هغه مال کي چي مور او پلار او (نورو) خپلوانو (ميراث) پري ايښى وي حق دى، که دا (مال) لږ وي او که ډير، (دا د الله ﷻ له طرف نه) فرض شوې او ټاکل شوې حصه ده.

او فرمايي: ﴿يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلاَدِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الأُنثَيَيْنِ فَإِن كُنَّ نِسَاء فَوْقَ اثْنَتَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ وَإِن كَانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا النِّصْفُ﴾ [د النساء سورت: ١١ آيت].

ترجمه: الله ﷻ تاسو ته ستاسو داولادونو په باره کي وصيت (امر) کوي چي دنر برخه (په ميراث کي) ددوو ښځو په اندازه ده، او که چيري ښځي له دوو نه زياتي وې، نو هغوى لره د مورو ثه مال له درو حصو نه دوې حصې دي، او که يوه ښځه وه نو دهغي حق (دموروثه مال څخه) نيمه حصه ده.

او نور داسي آيتونه چي دمور، لور، خور، او ميرمنى په حيث دښځي دميراث اخيستلو په باره کي راغلي دي.

او دګډ ژوند په حصه کي الله ﷻ زيات نه زيات دځلورو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځو کول روا کړيدي، هغه هم پدې شرط چي دښځو په مينځ کي عدالت وکولای شي، او له دوی سره يي نيك ژوند او ښه سلوك واجب کړی دی، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ﴾ [د النساء سورت: ۱۹ آيت].

ترجمه: او خپلو ښځو سره په نيکۍ ژوند او سلوك وکړئ.

او مهر يې دښځي حق وګرځاوه، او امر يې وکړ چي هغه په پوره ډول خپله ښځي ته ورکړ شي، خو که هغې په خپله خوښه (چا ته) ورويخښه (نو بيا يي اخيستل روا دي)، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَآتُواْ النَّسَاء صَدُقَاتِهِنَّ نِحْلَةً فَإِن طِبْنَ لَكُمْ عَن شَيْءٍ مِّنْهُ نَفْسًا فَكُلُوهُ هَنِيئًا مَّرِيئًا﴾ [د النساء سورت: ٤ آيت].

ترجمه: او ښځو ته دهغوی مهرونه په خوشحالۍ سره ورکړئ، او که چيري دوی په ښه زړه تاسو ته (له خپل مهرنه) څه درکړل، نو بيا يي په خوند او حلاله سره وخورئ.

او الله ﷻ ښځي ته دخپل خاوند په کور کي دواکدارۍ، امر کولو، منعه کولو، او پر خپل اولاد باندي دتسلط لرلو حق ورکړی دی، پيغمبر ﷺ فرمايي: «الْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا وَمَسؤولَةٌ عَنْ رَعِيَّتِهَا» (بخاري).

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: ښځه دخپل خاوند په کور کي پالونکې ده، او دخپل لاس لاندي کسانو څخه مسئوله ده.

او پر خاوند يي دهغې خوراك او پوشاك دعادت سره سم فرض کړيدي.

۳-داسلام دښمنان او دهغوی لاس پوځي غواړی چي په اوس عصر کي له ښځي نه دهغي کرامت او حقوق واخلي:

داسلام دښمنان چي په حقيقت کي دکفارو او منافقينو په شمول ټول دانسانيت دښمنان دي او کوم کسان چي په زړونو کي يې (دکفر او نفاق) مرض ځای نيولی دی- لدې نه ډير په غوسه* دي چي ښځه په اسلام کي دکرامت، عزت او حفاظت خاونده ده؛ ځکه داسلام دښمنان يعني کفار او منافقين غواړي چي ښځه دتخريب او ورانۍ وسيله او دام جوړ کړي چي په هغه سره دکمزوري ايمان او حيواني شهوت خاوندان ښکار کړي، تر څو له هغې نه خپل دسرکښه شهوت مقصد پوره کړي، لکه څنګه چي الله ﷻ فرمايي: ﴿وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ أَن تَمِيلُواْ مَيْلاً عَظِيمًا﴾ [د النساء سورت: ۲۷ آيت].

ترجمه: او هغه کسان چي دخپلو شهوتونو متابعت کوي غواړي چي تاسو (له دين څخه) په لويه پيمانه انحراف وکړئ (او

(c) ketabton.com: The Digital Library

بې لاري شي).

او کوم مسلمانان چي په زړونو کي يې دنفاق مرض دی غواړي چي ښځه دشهوت او شيطاني غرايزو دخاوندانو لپاره يو ارزانه سودا وي، چي دوی يې د خپلو سترګو په وړاندی په ښکلي منظر سره ښکاره وګوري، او يا دا چي له هغي نه بله بده او بې حيا استفاده وکړي؛ نو ځکه خو دوی کوشش کوي چي هغه له خپل کور نه بهر* راوباسي تر څو له نارينه وو سره څنګ په څنګ کار وکړي، او يا دنرسي په شکل په روغتون کي دنارينه وو خدمت وکړي، او يا په الوتکه کي ميلمه پاله وي، او يا (دنر او ښځو) ګډ مکتب او مدرسه کي متعلمه يا معلمه وي، او يا په ستيج باندي اداکاره وي، او يا سندر غاړه وي، او يا په مختلفو نشراتي وسايلو کي په بي حيا او شهوت انګيزه آواز سره نطاقي وکړي.

بريښو او بداخلاقو مجلو دبريښو او بې حيا نجونو عکسونه* دخپلو مجلو درواجولو او خرڅولو وسيله ګرځولي ده، او ځيني تاجران او دکارخانو خاوندان هم لدې عکسونو نه دخپلو مالونو درواجولو کار اخلي، او داسي عکسونه* په خپلو توليداتو او مالونو باندي نښلوي، چي دداسي بي ځايه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

غلطو کارونو او تدبيرونو په وجه ښځه په کور کي له خپلي اساسي وظيفي نه ليري شوي ده، او په نتيجه کي يې خاوندان مجبوره شوي چي دخپلو اولادونو دتربيي او دکورونو دکارونو دتنظيم لپاره پردى خادمې* ونيسي، چي دا کار دډيرو فتنو او لويو ورانکاريو سبب ګرځيدلى دى.

۴- مونږ له کور نه بهر دښځي دکار کولو مخالف نه يو که چيري دلاندنيو شرايطو سره برابر وي:

ا- کله چي ښځه کار ته ضرورت ولري، او يا ټولنه ددې کار ته داسي اړتيا ولري چي په نارينه وو کي څوك هغه کار نشي کولاى.

ب- ښځه به دا کار به هله کوي چي دکور کار يي سرته رسولى وي، کوم چي ددې اساسي وظيفه ده.

ج- دا کار به دښځو په ساحه کي وي، لکه ښځو ته ښوونه کول، دهغوى معالجه کول، او يا دنرسي په حيث دهغوى خدمت کول، او دسړو څخه به جدا او بيل وي.

د- همدارنګه ښځي ته روا دي، بلکه فرض دي چي د دين احکام زده کړي، او يا يې دضرورت په وخت نورو ته وښايي، خو ښوونه به يې دښځو په مينځ کي وي، او همدارنګه کولاى

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي چې (ديني) درسونو ته په مسجد او يا بل ځای کې حاضره شي، په شرط ددې چې مستوره او پټه به وي، او له نارينه وو څخه بيله وي، لکه څنګه چې د اسلام په شروع کې به ښځو زده کړه کول او مسجدونو ته به تللې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهم فصل

دښځي جسمي زينت پوري مربوط احكام

۱- [د فطري سنتونو (۱) احكام]:

پر ښځي لازمه ده چي هغه فطري سنتونه چي پدې پوري مخصوص دي پر ځاى كړي، لكه: دنوكونو اخيستل او دهغو پاك ساتل؛ ځكه دنوكونو اخيستل دعلماوو په اتفاق سره سنت دي، او له هغو فطري سنتونو څخه دي چي په حديث كي راغلي دي، او دنوكونو په اخيستلو كي پاكي او ښكلا ده، چي په اوږدو پريښودلو سره بد (او ناولي) ښكاري، او له ځناورو سره مشابهت لري، او دهغو لاندي خيري او ناپاكي يو ځاى كيږي، چي دهغې دنني ته (دغسل او اودس په وخت كي) داوبو رسيدلو مخه نيسي.

خو ځيني ښځي دكفارو دتقليد او د سنتو څخه دبيخبرۍ په وجه نوكون اوږدَوي.

---

(۱) فطري سنتونه لكه: نوكونه اخيستل، دبغلونو او مثاني دپاسه ويښتانو لري كول، او داسي نور. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

او همدارنګه دښځي لپاره دبغلونو او ذ نامه څخه لاندي ویښتان لري کول سنت دي، لکه څنګه چي په حدیث کي راغلي دي، ځکه پدې کي (دبدن) ښایست دی، او بهتره داده چي هره اونۍ* دا کار وکړي، او له څلویښتو ورځو نه زیات پاته نه شي.

۲- دښځي دسر او وریځو دویښتانو، او نکریزو، او دویښتانو درنګولو احکام:

الف- ښځه باید دخپل سر ویښتان اوږده کړي، او بیله ضرورته خریيل یي حرام دي.

دسعودي مفتي مرحوم شیخ محمد بن ابراهیم آل الشیخ وایي: او دښځو دویښتانو خریيل ناروا دي، او دلیل یي هغه حدیث دي کوم چي نسائي له علي رضي الله عنه نه، او بزار په خپل مسند کي له عثمان رضي الله عنه نه، او ابن جریر په خپل سند له عکرمه رضي الله عنه نه روایت کړی چي وایي: «پیغمبر ﷺ لدې نه منع کړې چي ښځه خپل ویښتان وخریيي»، او کله چي پیغمبر ﷺ د کوم شي په باره کي منعه وکړي، نو هغه به حرام وي تر هغه پوري چي دهغه دروا والي دلیل نه وي ثابت شوی.

ملا علي قاري د مشکات په شرح (مرقاة المفاتیح) کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

وايي: دراوي دا قول چي «ښځه يي دويښتانو خرييولو څخه منع کړي ده»؛ دهغه وجه داده چي دښځي لپاره کوڅي په ښايست او ظاهري شکل کي دنارينه د ږيري په شان ده... (مجموع فتاوى الشيخ محمد بن ابراهيم ۴۹/۲).

اما دسر دويښتانو لنډول، که چيري دښايست لپاره نه وي، او دضرورت په وجه وي، نو کله چي ساتل يي ورته ګران وي، او يا ډير زيات اوږده شي، نو دضرورت په اندازه لنډول يي روا دي، لکه څنګه چي د پيغمبر ﷺ ځينو ښځو دهغه د وفات نه وروسته دا کار کړيدی، ځکه چي هغوی دپيغمبر ﷺ د وفات نه وروسته زينت پري ايښی وو، او دويښتانو اوږدولو ته يي ضرورت او حاجت نه وو.

خو که چيري دويښتانو د لنډولو څخه دښځي مقصد دکافرو او فاسقو ښځو، او له نارينه وو سره مشابهت وي، نو دا بي شکه حرام دي؛ ځکه دکفارو سره له مشابهت نه په عامه توګه، او دنارينه وو سره دښځي له مشابهت نه (په خاصه توګه) منعه راغلي ده، او که يي مقصد ښکلا او زينت وي، نو داسي ښکاري چي دا هم ناروا دي.

زمونږ شيخ محمد الامين الشنقيطي رحمت الله عليه په

(c) ketabton.com: The Digital Library

کي رواج جوړ شوی چي ښځه خپل ويښتان د بيخونو سره نژدې لنډه وي، نو دا دانګريزانو طريقه ده، او د مسلمانو ښځو او مخکي له اسلام نه دعربو ښځو دطريقې څخه مخالفه ده، او دا دهغو انحرافاتو* څخه دي، چي دعامو خلکو په دينداري او اخلاقو کي راپيدا شويدي، او بيا ددې حديث په جواب چي دپيغمبر ﷺ ښځو به خپل ويښتان دومره لنډول چي دسر د پاسه به راغونډ شول داسي وايي: چي دپيغمبر ﷺ ښځو دهغه له وفات نه وروسته خپل ويښتان لنډ کړل، ځکه چي د هغوی ښايست او ډول ته حاجت او ضرورت نه وو، هغوی يواځي دهغه په ژوند کي ځان ښايسته کاوه، او دهغوی له ټولو نه زياته ښکلا دهغوی په ويښتانو کي وه، اما دهغه له وفات نه وروسته دهغوی لپاره يو خاص حکم دی، چي په دنيا کي يوه ښځه هم ورسره په هغه کي برابره نده، او هغه دا چي له واده کولو څخه دهميشه لپاره دهغوی اميد قطع دی، نو هغوی دپيغمبر ﷺ سره دواده کولو په وجه تر مرګه پوري دهغو طلاق شوو ښځو په شان دي کومي چي په عدت[1] کي وي، او الله ﷻ فرمايي:

---

(۱) عدت هغه ټاکلي شرعي مودي ته وايي چي ښځه يې له طلاق نه وروسته تيروي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

﴿وَمَا كَانَ لَكُمْ أَن تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ وَلَاَ أَن تَنكِحُوا أَزْوَاجَهُ مِن بَعْدِهِ أَبَدًا إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ عِندَ اللَّهِ عَظِيمًا﴾ [د الاحزاب سورت: ٥٣ آیت].

ترجمه: او تاسو لره نه ده روا چي دالله پیغمبر ته ضرر او تکلیف ورسوئ، او تاسو ته روا نه ده چي دده ښځي (ازواج مطهرات) دهغه دوفات څخه وروسته په نکاح کړئ، بیشکه دا دالله په نزد ډیره لویه (ګناه) ده.

او له نارینه وو سره دواده کولو څخه نا امیدي دښایست دځیني شیانو دروا والي سبب وي، کوم چي بیله دي سبب نه روا نه وي[(١)].

نو پر ښځي باندي لازمه ده چي دخپل سر ویښتان وساتي، او سمبال یې کړي، چوټي* یې کړي، او ورته روا نه دي چي هغه دسر دپاسه دځې لخوا نه راغونډ کړي.

شیخ الاسلام ابن تیمیه وایي: لکه څنګه چي ځیني بد

---

(١) اضواء البیان ٥٩٨/٥-٦٠١، او ښځي ته روا ندي چي پدې کار کي دمیړه اطاعت وکړي، څکه دالله ﷻ په مخالفت کي دمخلوق اطاعت روا نه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاره ښځي خپل ویښتان یو چوټي* جوړ کړي او د اوږو په مینځ کي یې ځوړند کړي (مجموع الفتاوی ۱۴۵/۲۲).

او شیخ محمد بن ابراهیم دسعودي مفتي رحمت الله علیه وایي: او دا چي ځیني مسلماني ښځي پدې زمانه کي خپل ویښتان دکفارو په شان له یوې خوا نه را ټول کړي او دخټ لخوا یې راغونډ کړي، او یا یې دسر دپاسه راغونډ کړي، نو دا کار روا ندی، ځکه چي پدې کي دکفارو دښځو سره مشابهت دی، او له ابو هریره رضي الله عنه څخه په یو اوږد حدیث کي روایت دی چي وایي: پیغمبر ﷺ فرمایي: «صِنْفَانِ مِنْ أَهْلِ النَّارِ لَمْ أَرَهُمَا قَوْمٌ مَعَهُمْ سِيَاطٌ كَأَذْنَابِ الْبَقَرِ يَضْرِبُونَ بِهَا النَّاسَ وَنِسَاءٌ كَاسِيَاتٌ عَارِيَاتٌ مُمِيلاَتٌ مَائِلاَتٌ رُءُوسُهُنَّ كَأَسْنِمَةِ الْبُخْتِ الْمَائِلَةِ لاَ يَدْخُلْنَ الْجَنَّةَ وَلاَ يَجِدْنَ رِيحَهَا وَإِنَّ رِيحَهَا لَيُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ كَذَا وَكَذَا» (مسلم روایت کړی دی).

ترجمه: په دوږخ کي دوې ډلي دي چي ما (هیڅ) ندي لیدلي: یو هغه قوم دی چي دغوا دلکۍ په شان شلاخي (قمچیني) ورسره وي او خلك* په وهي، او (بله ډله) هغه پټې برینډې، کږې وږې، ښځي دي چي سرونه یې داوښونو دکاږه بوکونو* په شان وي، (دا دوې ډلي به) جنت ته نه ځي، او نه به

(c) ketabton.com: The Digital Library

دجنت بوی ورته رسیږي، او بې شکه چي (دجنت) بوی له دومره دومره مسافې څخه احساسیږي.

او ځیني علماوو د «مائلات ممیلات» تفسیر داسي کړی دی چي دوی خپل ویښته پداسي کاږه (بد شکل) ږمنځوي*، کوم چي بدکاري ښځې یې ږمنځوي*، او دا ږمنځول* دکفارو دښځو او دهغو مسلمانو ښځو په شان دی کوم چي ددوی تقلید او پیروي کوي[1].

لکه څنګه چي مسلمانه ښځه دویښتانو له خریبلو، او بې ضرورته لنډولو نه منع ده، همدارنګه په ویښتانو پوري دنورو ویښتانو تړلو نه هم منع ده، لکه څنګه چي په بخاري او مسلم کي روایت دی: «لَعَنَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الواصِلةَ والمُسْتَوصِلةَ».

ترجمه: پیغمبر ﷺ پر ویښتانو تړونکې، او ویښتانو اخیستونکې دواړو باندي لعنت ویلی دی.

(الواصله): هغه ښځې ته وایي چي خپل ویښتان دبلې ښځې له ویښتانو سره ونښلوي، او (المستوصله): هغې ښځې

---

(۱) مجموع فتاوی الشیخ ۴۷/۲، او همدارنګه الایضاح والتبیین دشیخ حمود التویجري تالیف ۸۵ صفحه دي وکتل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته وايي چې دبلي ښځي ويښتان له خپلو ويښتانو سره نښلول غواړي، او دا کار ځکه حرام دی چې پدې کې جعل کاري (ډوکه بازي) ده، او په اوسني وخت کي دمصنوعي سر اغوستل هم له همدې ناروا کار (جعلي ويښتانو تړلو) له جملي څخه دي، بخاري او مسلم او نورو دحديث کتابونو روايت کوي چې معاويه رضی الله عنه چي کله ومدينې ته راغی نو خطبه يې ووېل، او يوه غنچه ويښتان يې راوويستل او ويې ويل: ستاسو ښځو ته څه پيښه ده چې په خپلو سرونو کي داسي ويښتان ږدي، ما دپيغمبر ﷺ څخه اوريدلي دي چې وايي: «مَا مِنْ امرأةٍ تجعلُ في رأسِها شَعْراً مِن شَعْرِ غيرِها إلا كانَ زُوراً».

ترجمه: هيڅ يوه ښځه په خپل سر کي دبل چا ويښتان نه ايږدي، مګر داچې دا کار به جعل کاري او ساخته کاري وي.

او مصنوعي ويښته هغه دي چې د سر دويښتو په شان جوړ شوي وي، او په سر اغوستل يې جعل کاري (ډوکه بازي) ګڼل کيږي.

ب- مسلماني ښځي ته روا ندي چې دوريځو ويښتان تول او يا يو څه واخلي او يا يي کم کړي، او يا داسي مواد استعمال کړي چې ويښتان تول او يا لږ ليري کوي، ځکه دا هغه ناروا

(c) ketabton.com: The Digital Library

کـار دی چې پيغمبر ﷺ دهغه پر کونکي لعنت ويلی دی، او پيغمبر ﷺ پـر هغـي ښځـي چـي دبـل چـا دوريځـو ويښـتان دښايسـت پـه مقصد اخلي، او پر هغي ښځي باندي چي بل څوك يې دوريځـو ويښـتان اخلي لعنت ويلی دی، او دا کـار دخدای ﷻ دخلقت او جوړښت بدلول دي په کوم چي شيطان قسم کړي چي انسان به په هغه سره ګماري، لکه څنګه چي الله ﷻ له هغه نه حکايت کوي: ﴿وَلَآمُرَنَّهُمْ فَلَيُغَيِّرُنَّ خَلْقَ اللَّهِ﴾ [د النساء سورت: ۱۱۹آيت].

ترجمه: (شيطان وايي) او زه به حتماً دوی پدي وګمارم چي دخدای ﷻ خلقت او جوړښت بدل کړي.

او پـه صـحيح حديـث کـي لـه ابـن مسـعود رضی الله عنه نـه روايت دی چي وايي: «لَعَنَ اللَّهُ الْوَاشِمَاتِ وَالْمُسْتَوْشِمَاتِ وَالنَّامِصَاتِ وَالْمُتَنَمِّصَاتِ وَالْمُتَفَلِّجَاتِ لِلْحُسْنِ الْمُغَيِّرَاتِ خَلْقَ اللَّهِ ﷻ».

تـرجمه: الله ﷻ پـر هغو ښځو چي بل چا ته شنه خالونه وهي او هغـه چـي خـپل ځـان تـه شنه خالونه وهي، او پر هغو ښځو چي دبل چا ورځـي اخلي، او هغه چي خپلي ورځي اخلي، او پر هغو ښځـو چـي دغـاښونو مينځونه دښايسـت لـپاره پراخوي، او دالله

(c) ketabton.com: The Digital Library

ﷻ جوړښت بدلوي، لعنت ويلى دى.

او بيا ابن مسعود وويل: آيا پر هغه چا چي پيغمبر ﷺ لعنت ويلى دى لعنت ونه وايم، او هغه دالله ﷻ په کتاب کي هم راغلى دى، يعني دا قول دالله ﷻ: ﴿وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانتَهُوا﴾ [د الحشر سورت: ۷ آيت].

ترجمه: او هغه څه چي پيغمبر ﷺ تاسو ته در کړي دي هغه واخلئ (عمل پري وکړئ)، او له کومو شيانو نه چي يې منعه کړي ياست ډډه وکړئ[1].

او پدې خطرناك افت چي لويه ګناه ده نن ورځ ډيري ښځي اخته شوي دي، تر دي پوري چي دورځو اخيستل (دښځو په نظر) د ورځني ضروورياتو څخه شميرل کيږي.

او ښځي ته روا نده چي پدې کار کي دخپل خاوند دغوښتني اطاعت وکړي؛ ځکه چي دا ګناه ده.

ج- مسلماني ښځي ته حرام دي چي خپل غاښونه وتوږي تر څو تر منځ يې وړې وړې مسافي پيدا کړي چي ښکلا يې

---

(۱) دا قول ابن کثير په خپل تفسير ۳۵۹/۲ ددار الاندلس په چاپ کي ذکر کړى دى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زياته شي، خو که چيري غاښونه بد شکله وي، او دهغه له مينځه تلو لپاره عمليات ته ضرورت وي، او يا چنجن وي او اصلاح او جوړولو ته ضرورت ولري، نو بيا څه پروا نشته، ځکه دا تداوي او دبدشکلۍ دليري کولو حکم لري، او دا کار به دمتخصصي ډاکټري په لاس تر سره کيږي.

د- ښځي ته حرام دي چي په خپل بدن کي شنه خالونه ووهي، ځکه پيغمبر ﷺ پر هغي ښځي چي بل چا ته او پر هغي ښځي چي خپل ځان ته خالونه وهي، لعنت ويلی دی، او (الواشمه) هغي ښځي ته ويل کيږي چي دبل چا لاس او يا مخ په ستنو وهي، او بيا دا ځای په رانجو او يا رنګ سره ډك کړي، او (المستوشمه) هغي ښځي ته ويل کيږي چي د بل چا په ذريعه په خپل جسم کي خالونه وهي، او دا کار حرام او ناروا دی، او دغتو ګناهونو څخه شميرل کيږي، ځکه پيغمبر ﷺ پر هغه چا چي خپله دا کار کوي، او يا يي بل څوك په کوي، دواړو باندي لعنت ويلی دی، او لعنت بيله لويي ګناه څخه په بل څه باندي نه وي.

هـ- دښځو لپاره دنکريزو کول، او دويښتانو رنګول، او دګانو* استعمالولو حکم:

۱- نکريزي کول: امام نووي وايي: دلاسو او پښو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

نکريزو سره کول دواده شوي ښځي لپاره مستحب دي، ځکه پدې باره کې مشهور احاديث راغلي دي.. (المجموع ۱/۳۲۴)، او امام نووي هغه حديث ته اشاره کوي چي ابو داود روايت کړی دی: «چي يوې ښځي له عايشي عنها رضي الله څخه دنکريزو په باره کي پوښتنه وکړه، هغې وويل: څه باك نشته، لکن زه يي بد ګڼم، ځکه زما ګران پيغمبر ﷺ دهغه بوی بد ګاڼه»، او دا حديث نسائي هم روايت کړی دی، او له عايشې رضي الله عنها څخه همدارنګه روايت دی چي وايي: «يوې ښځي چي ليك يي په لاس کي وو -دپردې د شا نه- پيغمبر ﷺ ته اشاره وکړه، نو پيغمبر ﷺ يې لاس ونيو او ويې ويل: چي نه پوهيږم چي دا دسړي لاس دی، او که دښځي لاس؟ هغې وويل: دښځي لاس دی، نو پيغمبر ﷺ ورته وويل: که ته ښځه وای نو نوکونه به دي بدل کړي وای، يعني په نکريزو به دي رنګ کړی وای.

ليکن نوکان دي پداسي شي نه رنګوي چي دپوښ په شکل پرې پاتي شي[۱] او په اوداسه کي (نوکانو ته داوبو درسيدلو مخه ونيسي.

(۱) لکه دنوکانو خاص رنګ چي (رنګ ناخون) ورته وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- اما دښځـي لـپاره دسـر دويښـتانو رنګـول: کـه چيري ويښـتان يـي سپين وي نـو د تـور رنـك ځخـه پرته بـل رنـګ دي ورکړي، ځکه له تور رنګ ځخه پيغمبر ﷺ عامه منع کړېده.

امـام نـووي پـه ريـاض الصـالحين (ص۳۲۶) کي دنارينه وو او ښځـو لپاره دتور رنګ داستعمال دممنوع والي په باره کي يو بـاب ذکـر کـړی دی، او پـه (المجمـوع) کـي وايـي: دتـور رنـګ داسـتعمال پـه ممانعـت کـي دنارينـه او ښځـي پـه مينـځ کـي ځـه توپير نشته، او دا زمونږ مذهب دی.. (المجموع ۱/۳۲۴).

او دښځـي لـپاره دسـر ويښـتان رنګـول چـي له تـور رنـګ نه بـل رنـګ تـه واوړي، زمـا پـه نظـر روا نـدي؛ ځکه چي هغه ته ځه ضـرورت نشـتـه، او توروالـی دويښـتانو لـپاره ښکـلا ده، او بدرنګوالـی نـدی چـي تغير ته حاجت ولري، او همدارنګه په هغه کي دکافرو دښځو سره مشابهت هم دی.

۳- دعلمـاوو پـه اتفـاق سـره ښځـي تـه روا دي چـي دمعمـول سـره سـم دسـرو زرو او سـپينو زرو ګانـه* استعمـال کـړي، ليکـن هغـي تـه روا نـه دي چـي خـپل ګانـه پـردو يـا غـير

(c) ketabton.com: The Digital Library

محرم[۱] نارينه وو ته ښکاره کړي، بلکه له هغوی نه به يي پټوي، خصوصاً د کور نه دوتلو، او دنارينه وو سره مخامخ کيدلو په حالت کي؛ ځکه دا دفتني سبب ګرځي، او ښځه لدي څخه منع شويده چي دپښو دزيوراتو (لکه پايزيبونو) آواز چي تر جامو لاندي (ګاڼه دي)[۲]، نارينه وو ته واوروي، نو دښکاره ګاڼه به څرنګه (پردو نارينه وو ته ښودل روا وي)؟.

---

(۱) غير محرم هغه چاته ويل کيږي چي دښځي نکاح ورسره روا وي.

(۲) الله ﷻ فرمايي: ﴿وَلاَ يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِن زِينَتِهِنَّ﴾ (النور: ۳۱ آيت)، ترجمه: او نه دي وهي پښي خپلي (په ځمکه) تر څو هغه زينت يې معلوم شي چي دوی يي پټوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دريم فصل

دحيض، استحاضې، او نفاس احکام

اول: حيض:

۱- دحيض تعريف:

حيض په لغت کي بهيدلو ته وايي، او په شريعت کي هغه وينې ته وايي چي دښځي درَحِم له بيخ نه پرته له کوم مرض او يا زخم نه په يو معلوم وخت کي ووځي، او دا دخداى ﷻ له جانبه دښځو لپاره يو طبيعي شى دى، چي خداى ﷻ په رَحم کي دحمل په موده کي دماشوم دتغذيي لپاره هغه پيدا کړيدى، چي وروسته له ولادت نه په شودو بدليږي، نو کله چي ښځه حامله نه وي، او ماشوم ته شودې نه ورکوي، نو دا وينه بې مصرفه پاته شي، نو په يوه معين وخت کي راوځي، چي هغه ته دښځي مياشتنى عادت وايي.

۲- دحيض سن او عمر:

هغه عمر چي ښځي ته پکښي حيض راځي هغه لږ تر لږه نهه (۹) کاله تر پنځوسو (۵۰) کلونو پوري وي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَاللاَّئِي يَئِسْنَ مِنَ الْمَحِيضِ مِن نِّسَائِكُمْ إِنِ ارْتَبْتُمْ

(c) ketabton.com: The Digital Library

فَعِدَّتُهُنَّ ثَلاثَةُ أَشْهُرٍ وَاللاَّئِي لَمْ يَحِضْنَ﴾ [د الطلاق سورت: ٤ آيت].

ترجمه: ستاسو هغه ښځي چي له حيض نه نااميده وي، كه په شك كي شوى، نو عدت[۱] يي دري مياشتي دى، او دهغو ښځو عدت چي حيض يي نه وي راغلى (دري مياشتي دى).

نو نا اميده ښځي هغه دي: كومي چي پنځوسو (۵۰) كلو ته رسيدلي وي، او هغه ښځي چي حيض يي نه وي راغلى هغه دي: چي له نهو (۹) كلو نه وړې وي.

۳- دحائضې ښځي احكام:

الف- دحيض په حالت كي دهغې سره مجامعت كول (يوځاى كيدل) ناروا دي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَذًى فَاعْتَزِلُواْ النِّسَاء فِي الْمَحِيضِ وَلاَ تَقْرَبُوهُنَّ حَتَّىَ يَطْهُرْنَ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللّهُ إِنَّ اللّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ﴾ [د البقره سورت: ۲۲۲ آيت].

ترجمه: او له تا نه دحيض په باره كي پوښتنه كوي، ورته ووايه چي هغه يوه پليتي ده، او په حيض كي له ښځو نه ليري

---

(۱) عدت هغه مودې ته وايي چي له طلاق نه وروسته يي بايد ښځه په كور كي تير كړي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوسئ، او مه ورته نژدې کيږئ تر هغه پوري چي پاکي شي، چي کله پاکي شي، نو بيا له هغي خوا نه ورته راشئ (مجامعت ورسره وکړئ) چي الله تاسو ته امر کړی دی، بيشکه چي الله توبه ايستونکي او ډير پاك کسان خوښوي.

او دا حراموالی (ناروا والی) تر هغه وخته پوري دی چي دحيض وينه بنده شي، او ښځه تري غسل وکړي او پاکه شي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَلاَ تَقْرَبُوهُنَّ حَتَّىَ يَطْهُرْنَ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللّهُ﴾ [د البقره سورت: ۲۲۲ آيت].

ترجمه: او هغوی (يعني خپلو ښځو) ته مه نژدې کيږئ تر څو پاکي شي، چي کله پاکي شي، نو بيا له هغي خوا څخه ورته راشئ (مجامعت ورسره وکړی) چي الله تاسو ته امر کړی دی.

او دحائضي ښځي خاوند ته روا دي چي بيله يو ځای کيدو څخه په بله هره طريقه چي وي خوند واخلي، پيغمبر ﷺ فرمايي: «اصْنَعُوا كلَّ شَيْءٍ إلاّ النّكاح»(۱).

ترجمه: (له حائضي ښځي سره) بيله جماع (يو ځای کيدو)

---

(۱) مسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځه نور هر څه وکړئ.

ب- حائضه ښځه به دحيض په موده کي لمونځ او روژه پريږدي، او کول يې ورته حرام دي صحيح ندي، پيغمبر ﷺ فرمايي: «أَلَيْسَ إِذَا حَاضَتْ لَمْ تُصَلِّ وَلَمْ تَصُمْ؟» (بخاري او مسلم روايت کړيدی).

ترجمه: آيا داسي نده چي کله ښځي ته حيض راشي نو نه لمونځ کوي او نه روژه نيسي؟

او چي کله له حيض نه پاکه شي، نو بيا به دروژې قضايي راوړي، او دلمانځه به نه راوړي، عائشه رضي الله عنها وايي: «كُنَّا نَحِيضُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَكُنَّا نُؤمَرُ بِقَضَاءِ الصَّوْمِ وَلاَ نُؤمَرُ بِقَضَاءِ الصَّلاَةِ»(بخاري او مسلم روايت کړيدی).

ترجمه: مونږ به دپيغمبر ﷺ په زمانه کي حيض ليده، نو بيا به دروژې په قضايي راته امر کيده، او دلمانځه په قضايي به را ته امر نه کيده.

او -الله ﷻ ښه پوهيږي- چي فرق دادی، چي لمونځ څو واره* تکراريږي، نو دتکليف او د سختی په خاطر يي قضايي فرض نده، او روژه داسي نده.

ج- حائضي ته حرام دي چي قرآن کريم بيله کوم حايل

(c) ketabton.com: The Digital Library

(پوښ يا پردي) څخه مسه کړي، الله ﷻ فرمايي: ﴿لَا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ﴾ [د الواقعه سورت: ۷۹ آيت].

ترجمه: (قرآن کريم) به بيله پاکانو نه بل څوك نه مسه کوي.

او په هغه ليك کي چي پيغمبر ﷺ وعمرو بن حزم ته ليکلی وو راغلي دي: «لاَ يَمَسَّ الْمُصْحَفَ إلاّ طَاهِرٌ» (نسائي او نورو روايت کړيدی).

ترجمه: قرآن کريم به څوك نه مسه کوي مګر دا چي پاك وي.

اما دحايضي دقرآن کريم تلاوت بيله دي چي هغه مسه کړي، دعلماوو په مينځ کي پدي کي اختلاف دی، نو داحتياط له کبله دي پرته له ضرورت نه دقرآن کريم تلاوت ونکړي، مثلاً که چيري (دقرآن) له هيريدلو نه وډار شي، (نو بيا يي تلاوت کول پروا نلري)، والله اعلم.

د- حائضي ښځي ته په کعبه باندي طواف کول حرام دي، نظر پدي قول دپيغمبر ﷺ وعائشي ته کله چي يي حيض راغی: «افْعَلِي مَا يَفْعَلُ الحاجُّ، غيرَ ألاّ تَطُوفِي بالبيتِ حَتى تَطْهُري» (بخاري او مسلم روايت کړی دی).

ترجمه: هغه څه وکړه چي حاجي يي کوي، مګر په کعبه به

(c) ketabton.com: The Digital Library

طواف نه کوې تر هغه پورې چې پاکه شي.

هـ- حائضې ته په مسجد کې پاته کيدل حرام دي، نظر پدې قـول دپيغمبر ﷺ: «إِنِّي لا أُحِلُّ المَسْجِدَ لحائضٍ ولاَ لِجُنُبٍ» (ابو داود روايت کړى دى).

تـرجمه: زه دحائضـې او جُنُب لـپاره پـه مسـجد (کـې پاتـه کيدل) روا نه بولم.

او دپيغمبر ﷺ دا قـول: «إنّ المَسْـجدَ لا يَحِلُّ لحائض ٍولا جُنُبٍ» (ابن ماجه روايت کړى دى).

تـرجمه: پـه مسـجد کـې (پاتـه کيدل) دحائضې او جنب لپاره روا ندي.

او حائضې تـه روا دي چې پـه مسجد کې تيره شي بيله پاته کيدو څخـه، نظر پـدې حديث دعائشـې رضي الله عنها چې وايـي: قـال رسـول الله ﷺ: «نَاوِلِـيني الخَمْـرَةَ مِنَ المَسجدِ» فَقُلتُ: إني حَائضٌ، فَقَالَ: «إنّ حَيْضَتَكِ لَيْسَتْ بِيَدِكِ»[1].

تـرجمه: پيغمـبر ﷺ ورتـه وويـل: لـه مسـجد نـه مـا تـه وړه

(۱) پـه المنـتقى ۱/۱۴۰ کـې راغلـي دي: چـې دا حديـث مسـلم، تـرمذي، نسائي، ابو داود، او ابن ماجه روايت کړى دى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوزې راکړه، نو ما ورته وويل: چې زه حائضه يم، وېې ويل: چې ستا حيض ستا په لاس کې ندی.

او پروا نلري چې حائضه شرعي اذکار لکه کلمه، تکبير، تسبيح، او دوعاوي، او يا سهارني او مابنامني ذکرونه او وردونه، او دبيده کېدو او وينبسېدو ذکرونه ووايي، او همدارنګه پروا نلري چې علمي کتابونه لکه تفسير، حديث، او فقه ووايي.

مسأله: د «صُفره» او «کُدره» حکم:

صُفره: هغه شي ته وايي چې دزَوي او نَو په شان وي او رنګ يې ژړ وي.

کُدره: هغه شي ته وايي چې رنګ يې دخړو او خيرَنو اوبو په شان وي.

نو کله چې له ښځې نه دحيض په وخت کې ژړې او يا خړې اوبه ووځي، نو هغه حيض ګڼل کېږي، او دحيض حکم لري، او که دحيض له وخت نه بغير په بل وخت کې ووځي نو هغه عادي اوبه دي او څه خاص حکم نلري، او ښځه پاکه بلله کېږي، نظر پدې قول د أُم عطيه رضی الله عنها چې وايي: مونږ کدره او صفره دحيض له پاکوالي نه وروسته په هيڅ شي نه شميرلو، دا حديث ابو داود روايت کړی دی، او د بخاري په روايت کې د «بعد

(c) ketabton.com: The Digital Library

الطهر» لفظ ندی راغلی، او دا دمحدثینو په نظر دمرفوع حدیث[۱] حکم لري؛ ځکه چي دا د پیغمبر ﷺ لخوا نه تقریر[۲] بلل کیږي، او (ددې روایت) مقابله معنا داده چي صفره او کدره دپاکیدلو نه مخکي دحیض حکم لري.

بله مسئله:

سوال: ښځه دحیض ختمیدل په څه پیژني؟

جواب: دويني په دريدلو سره يي پيژني، او دهغه دوې نښي* او علامې دي:

اوله علامه: له حیض نه وروسته دسپینو اوبو[۳] راتلل، چي دګچو په شان به سپيني وي، او کله بيله سپين رنګ څخه بل رنګ وي، ځکه چي رنګ يي دښځو دمختلفو احوالو په اساس بيل او مختلف وي.

دوهمه علامه: وچوالی: او هغه دادی چي په خپل فرج

---

(۱) مرفوع حدیث هغه ته ویل کیږي چي له پیغمبر ﷺ څخه مستقیماً روایت شوی وي.

(۲) تقریر دې ته ویل کیږي چي دپیغمبر ﷺ په وړاندي يو کار وشي، او يا يو څه وويل شي، او هغه نه منع نکړي.

(۳) چي هغه ته په عربي کي (القَصة البیضاء) وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(شرمګاه) کې يوه ټوټه، يا پنبه (مالوچ) ننه باسي، او بيا وچه راووځي چي هيڅ شى پري نه وي، نه وينه، نه ژړي اوبه، او نه خړي اوبه.

۴- هغه څه چي ښځي ته دحيض نه وروسته لازم دي:

له حيض نه وروسته لازمه ده چي ښځه غسل وکړي، او هغه دا چي خپل ټول بدن په اوبو سره دپاکوالي په نيت ووينځي؛ نظر پدې قول د پيغمبر ﷺ: «فإذا أقْبلتْ حيضتُكِ فدَعِي الصَلاةَ، وإذا أدْبَرَتْ فاغْتَسلِي وَصَلِّي»[۱].

ترجمه: کله چي دي حيض راشي، نو لمونځ پريږده، او کله چي دي حيض لاړ شي، نو غسل وکړه، او لمونځ وکړه.

او دغسل ترتيب دادی: چي دجنابت دليري والي او يا دلمانځه يا دهغي په شان د بل شي لپاره دپاکوالي نيت وکړي، او بيا دي بسم الله ووايي، او بيا دي اوبه پر ټول بدن توی کړي، او دويښتانو بيخونه دي لامده کړي، که چوټي* وي خلاصول يي لازم ندي، يواځي دي اوبه پري واچوي، او که چيري سدر[۲]

(۱) بخاري روايت کړيدی.

(۲) سدر يا (بيره) يو طبيعي بوټی دی چي دکاليو او نورو شيانو دپاکوالي =

(c) ketabton.com: The Digital Library

او يا نور پاکونکي مواد[۱] له اوبو سره استعمال کړي نو ښه به وي، او مستحبه ده چې يو څه پنبه واخلي چې په مشك يا بل څه سره خوشبويه وي، او په خپل فرج[۲] کې دې دغسل نه وروسته کښېږدي، ځکه چې پيغمبر ﷺ اسماء رضي الله عنها ته پدې سره امر کړی وو (مسلم روايت کړی دی).

يوه مهمه پاملرنه:

کله چې حائضه او يا نفاس لرونکي ښځه له لمر لويدلو نه مخکې پاکه شي، نو دنومړي ورځې دماسپښين او مازديګر لمونځونه پرې لازم دي، او که د لمر ختو نه مخکې پاکه شي، نو دنومړي شپې دماښام او ماسختن لمونځونه پرې لازم دي؛ ځکه چې دعذر په صورت کي ددوهم لمانځه وخت داول لمانځه لپاره هم وخت بلل کيږي.

شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: او لدې کبله اکثره علماء لکه مالك، شافعي او احمد رحمت الله عليهم

=

پخاطر له اوبو سره استعماليږي.(ژباړن)

(۱) لکه صابون او داسې نور.(ژباړن)

(۲) فرج دښځې شرمګاه او غليظه عورت ته وايي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پدې نظر وو چي کله حائضه دورځي په آخره کي پاکه شي، نو د ماسپښين او مازديګر لمونځونه به دواړه کوي، او که دشپې په اخره کي پاکه شي، نو دماښام او ماسختن لمونځونه به دواړه کوي، لکه څنګه چي له عبد الرحمن بن عوف او ابو هريره او ابن عباس ﷺ څخه روايت شوي دي؛ ځکه چي دعذر په حالت کي د دواړو لمونځونو وخت مشترك وي، او که چيري دورځي په آخر کي پاکه شي نو د ماسپښين وخت پاتي وي، نو هغه به له مازديګر نه مخکي کوي، او که دشپې په آخره کي پاکه شي، نو دعذر په صورت کي دماښام وخت پاتي دی، نو دماسختن نه مخکي به يي کوي (مجموع الفتاوی ۴۳۴/۲۲).

او که چيري پرې ديو لمانځه وخت داخل شي او بيا حيض او يا نفاس ورته راشي مخکي لدې نه چي لمونځ وکړي، نو راجحه قول دادی: چي دهغه لمونځ قضايي پرې لازمه نده، کوم چي اول وخت يي پري داخل شوی وو، او له لمانځه څخه مخکي ورته حيض او يا نفاس راغلی وو.

شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه پدې مسأله کي وايي: او ددليل په لحاظ دابو حنيفه او مالك مذهب ظاهره دی، او هغه دا چي حائضي باندي هيڅ شی لازم ندي؛ ځکه قضاء په نوي امر لازميږي، او دلته دقضايي راوړلو لپاره کوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

امر نشته، او ځکه چې هغې دا لمونځ په جائزه طریقه سره وروسته کړی دی، نو دا ملامته نده، اما څوك چې له لمانځه نه ویده شي، او یا یې هیر شي، که څه هم دهغوی تقصیر نشته، خو کوم لمونځ چې دوی یې کوي هغه قضایي ندی، بلکه ددوی په حق کې دلمانځه وخت هغه دی چې کله دوی راویښ شي او یا ورپه یاد شي (مجموع الفتاوی ۳۳۵/۲۳).

دوهم: استحاضه:

۱- داستحاضې احکام:

استحاضه: هغه وینې ته وایي چې بې وخته له یو رګ نه - چې (عاذل) ورته وایې- را ووځي، او دمستحاضې[۱] حالت پیژندل ګران دی، پدې چې دحیض وینه داستحاضې له وینې سره مشابهت لري.

نو که چیري له هغې نه په دوامداره یا غالب وخت وینه راتلله، نو آیا کومه وینه دحیض ده، او کومه داستحاضې ده چې دهغه په وجه لمونځ او روژه نه پریښودل کیږي؟، ځکه استحاضه دپاکو ښځو حکم لري، نو دهغې په خاطر د

(۱) مستحاضه هغه ښځې ته ویل کیږي چې داستحاضې په حالت کې وي، او بیان یې په راتلونکي کرښو کې کیږي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

استحاضې درې حالته دي:

اول حالت:

که ښځه مخکې لدې نه چې استحاضه ورته راشې، يو معين او معلوم عادت ولري، چې له استحاضې نه مخکې به مثلاً پنځه (۵) او يا اته (۸) ورځې دمياشتې په اوله او يا مينځ کې حيض ورته راتلی، نو دې ته دخپل حيض ورځې معلومې وي، نو دا ښځه به دخپل تاکلي عادت په اندازه حيض ګڼي، او لمونځ او روژه به پريږدي، او دهغې لپاره دا دحيض د احکامو اعتبار لري، او چې کله يې دعادت ورځې ختمې شوې، غسل به کوي، او لمونځ به کوي، او باقي راتلونکې وينه استحاضه ګڼل کيږي، نظر پدې قول د پيغمبر ﷺ اُم حبيبه ته: «امْكُثِي قَدْرَ مَا كَانَتْ تَحْبِسُكِ حَيْضَتُكِ ثُمَّ اغْتَسِلِي وَصَلِّي» (مسلم روايت کړی دی).

ترجمه: ستا دحيض دورځو په اندازه کښېنه او انتظار وکړه، او بيا غسل وکړه، او لمونځ وکړه، او نظر پدې قول د پيغمبر ﷺ وفاطمه بنت ابي حبيش ته: «إِنَّمَا ذَلِكِ عِرْقٌ وَلَيْسَ بِحَيْضٍ فَإِذَا أَقْبَلَتْ حَيْضَتُكِ فَدَعِي الصَّلاَةَ» (بخاري او مسلم روايت کړی دی).

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: دا (استحاضه) ديو رګ (وينه) ده، او حيض ندی، نو کله چي دي حيض راغی، نو لمونځ پرېږده.

دوهم حالت:

که چيري هغې کوم معلوم او معين عادت نه درلود، خو وينه يي معلومداره وه، يعني ځيني د هغې به دحيض صفت لرلو، يعني توره به وه، او يا به ټينګه (ګاټه) وه، او يا به يي بوی درلود، او نوره (باقي) وينه به دحيض دويني په شان نه وه، يعني سره به وه، او يا به يي بوی نه درلود، او يا به ټينګه (ګاټه) نه وه، نو پداسي حالت کي هغه وينه چي دحيض دويني صفات پکښي وي هغه حيض دی، په هغه کي به لمونځ او روژه پرېږدي، او ماسوا لدينه نوره وينه داستحاضې وينه ده، دحيض دويني په آخر کي به غسل کوي، او لمونځ به کوي، روژه به نيسي، او دا دپاکي ښځي حکم لري، نظر پدې قول د پيغمبر ﷺ وفاطمه بنت ابي حبيش ته: «إِذَا كَانَ دَمُ الْحَيْضَةِ فَإِنَّهُ أَسْوَدُ يُعْـرَفُ فَـإِذَا كَـانَ ذَلِكَ فَأَمْسِكِي عَنْ الصَّلاَةِ فَإِذَا كَانَ الاخَرُ فَتَوَضَّـئِي وَصَلِّي» (ابوداود او نسائي روايت کړی دی، او ابن حبان او حاکم هغه صحيح حديث ګڼلی دی).

ترجمه: که چيري حيض وي، نو دهغه (وينه) تور رنګې وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پيژندلې شي، نو لمونځ مه کوه، او که چيري بل څه وو، نو اودس وکړه او لمونځ وکړه.

نو پدې حديث کې دا (خبره) واضحه ده چې مستحاضه به دويني صفت او حالت ته ګوري، او په هغه سره به دحيض او استحاضې په مينځ کې فرق کوي.

دريم حالت:

که چيري ښځې نا معلومه عادت درلود، او ورته معلوم نه وو، او وينې څه خاص صفت او حالت نه درلود چې په هغه سره دحيض او استحاضې تميز وکړي، نو دا به دحيض اکثره او غالبه موده يعني شپږ (۶)، يا اووه (۷) ورځې له هرې مياشتې نه حيض ګڼي، ځکه دا داکثرو ښځو دحيض موده ده، نظر پدې قول د پيغمبر ﷺ وحمنه بنت جحش ته: «إِنَّمَا هِيَ رَكْضَةٌ مِنْ الشَّيْطَانِ فَتَحَيَّضِي سِتَّةَ أَيَّامٍ أَوْ سَبْعَةَ أَيَّامٍ، ثُمَّ اغْتَسِلِي فَإِذَا اسْتَنْقَأْتِ فَصَلِّي أَرْبَعَةً وَعِشْرِينَ لَيْلَةً أَوْ ثَلَاثَةً وَعِشْرِينَ لَيْلَةً وَأَيَّامَهَا وَصُومِي وَصَلِّي فَإِنَّ ذَلِكِ يُجْزِئُكِ وَكَذَلِكِ فَافْعَلِي كَمَا تَحِيضُ النِّسَاءُ» (بخاري، مسلم، ترمذي، نسائي، او ابو داود روايت کړې دی، او ترمذي هغه صحيح حديث ګڼلی دی).

ترجمه: دا (استحاضه) دشيطان لخوا يو حرکت دی، نو ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ او يا اووه ورځې حيض وګڼه، او بيا غسل وکړه، او چې کله پاکه شوې، نو څلورويشت (۲۴) او يا درويشت (۲۳) ورځې لمونځ وکړه، او روژه ونيسه، دا ستا لپاره روا ده، او همدارنګه عمل وکړه لکه څنګه چې يې نورې ښځې په حيض کې کوي.

او دمخکنيو خبرو خلاصه داده: چې عادت لرونکې ښځه به خپل عادت ګوري، او کومه چې وينه يې خاص اوصاف لري هغه به په هماغه اوصافو عمل کوي، او کومه چې دا دواړه نه لري، نو هغه به شپږ او يا اووه ورځې حيض ګڼي، او پدې سره دهغه دريو واړو روايتونو په مينځ کې جمع او توافق راځي چې د پيغمبر ﷺ نه دمستحاضې په باره کې راغلي دي.

شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: او کومې علامې چې علماوو پدې باره کې ذکر کړي دي، هغه شپږ علامې دي: يا به عادت وي، او عادت له ټولو نه قوي علامه ده، ځکه چې دلته اصل دحيض حالت دی، نه بل څه.

او يا به تميز[1] وي، ځکه چې توره، خټه (ټينګه) او بد

(۱) د تميز څخه مقصد دادی چې دښځې وينه خاص اوصاف او مشخصات ولري، لکه مخکې چې دهغه بيان وشو.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بويه وينه کي دحيض احتمال له سري ويني نه زيات دی.

او يا داکثرو ښځو عادت ته اعتبار ورکول دي؛ ځکه چي اصل دادی چي يو فرد بايد داکثريت په حکم پوري وتړل شي، او دا دريږ علامي په احاديثو او قياس سره ثابته دي.

او بيا يي نوري پاتي علامې ذکر کړې، او په آخر کي وايي: او په ټولو کي راجح او حق قول دادی: چي هغه علامو ته اعتبار ورکړل شي کومي چي په احاديثو کي راغلي دي، او پرته لدې نه نور علائم لغو شي.

۲- پر مستحاضې باندي دپاکوالي حکم کولو په صورت کي لازمي احکام:

الف: کله چي يي دحيض معيني ورځي پای ته ورسيږي نو غسل پري لازميږي لکه څنګه چي يي مخکي بيان وشو.

ب: هر لمانځه ته به خپل فرج پريمينځي، او په هغه کي به پنبه او يا دهغه په شان بل شی ايږدي چي وينه بنده کړي، او هغه به په يو څه وتړي چي ونه لويږي، او بيا به دهر لمانځه دوخت دداخليدلو سره اودس کوي، نظر پدې قول د پيغمبر ﷺ دمستحاضې په باره کي: «تَدَعُ الصَّلاَةَ أَيَّامَ أَقْرَائِهَا ثُمَّ تَغْتَسِلُ وَتَتَوَضَّأُ عِنْدَ كُلِّ صَلاَةٍ» (ابو داود، ابن ماجه او ترمذي روايت

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړې دی، او ترمذي دهغه په باره کې وايي: دا حديث حسن دی).

ترجمه: دخپل حيض په ورځو کي به لمونځ پريږدي، او بيا به غسل کوي، او دهر لمانځه لپاره به اودس کوي.

او فرمايي: «أَنْعَتُ لكِ الكُرْسَفَ تَحْشِينَ بِهِ المَكَانَ».

ترجمه: له ځان لپاره پنبه وغواړه او په دا ځای[(۱)] کي کښيږده.

او کيدلای شي چي اوس دپنبي په ځای هغه خاص طبي نيکرونه* استعمال شي چي دهمدې غرض لپاره جوړ شوي دي.

دريم: نفاس:

الف: دنفاس تعريف او موده:

نفاس: هغه وينه ده چي دولادت په وخت کي او وروسته له هغه څخه له رَحِم نه راځي، او دا هغه باقي وينه ده چي په رَحِم کي دحمل په وخت کي پاته وه، نو چي کله ولادت وشي دا وينه لږه لږه راوځي، او کومه وينه چي له ولادت نه لږ مخکي ښکاره شي او دولادت نښي پکښې وي نو هغه هم دنفاس وينه ده، او

(۱) يعني فرج. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځيني فقهاوو هغه له ولادت نه مخکي په دوو او يا درويو ورځو مقيده کړې ده، خو غالبه داده چي نفاس له ولادت سره يو ځای وي.

او په زيږيدلي ماشوم بايد انساني خلقت ظاهره وي، او کمه موده چي په هغه کي دماشوم انساني خلقت واضحه کيږي (۸۱) ورځي ده، او ډيره موده دري مياشتي ده، نو که چير لدې مدې (۸۱ ورځو) نه مخکي ماشوم وشي (نقصان وکړي)، او له هغه سره وينه راشي، نو هغه ته دي توجه نه کوي او دهغه لپاره به لمونځ او روژه نه پريږدي، ځکه چي دا فاسده وينه ده، او داستحاضې حکم لري.

زياته موده دنفاس غالباً (۴۰) ورځي ده، چي له ولادت سره او يا دوي دري ورځي له هغه نه مخکي شروع کيږي، لکه څنګه چي يې مخکي ذکر وشو، نظر پدې حديث دام سلمه رضي الله عنها چي وايي: «كَانَتْ النُّفَسَاءُ تَجْلِسُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَرْبَعِينَ يَوْمًا» (ترمذي روايت کړی دی).

ترجمه: زچه (نفاسداره ښځه) به د پيغمبر ﷺ په زمانه کي څلويښت ورځي کښيناستله.

او علماوو پدې باندي اتفاق هم کړی دی، لکه څنګه چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترمذي او نورو هغه نقل کړی دی.

او که چیري له څلویښتو ورځو نه مخکي پاکه شي او وینه یي ودریږي، نو غسل به کوي او لمونځونه به کوي، دنفاس دکمي مودې معینه اندازه نشته، ځکه چي دهغه تعین ندی راغلی، او که چیري څلویښت ورځي پوره شوي او وینه یي بنده نه شوه، که یي دحیض ورځي وي، نو حیض ګڼل کیږي، او که یي دحیض ورځي نه وې، او وینه جاري وه نو دا استحاضه ده، او عبادت (لمونځ، روژه او نور) به له (۴۰) ورځو نه وروسته نه پریږدي، او که چیري وینه له (۴۰) ورځو نه واوړي خو دوام ونکړي، نو پدي کي دعلماوو اختلاف دی.

ب: دنفاس متعلق احکام:

نفاس په لاندني احکامو کي د حیض حکم لري:

۱- په څلویښتي کي ښځي سره جماع کول حرام دي، لکه څنګه چي له حائضې سره جماع حرامه ده، او بیله جماع څخه نور خوند اخیستل (له دوارو سره) روا دي.

۲- په څلویښتي کي ښځي ته دحائضې په شان روژه نیول او لمونځ کول، او دکعبې طواف حرام دی.

۳- په نفاس لرونکي ښځي دحائضې په شان دقرانکریم مسه کول او دهغه تلاوت حرام دي، مګر که د هیریدلو ویره

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورسره وي.

۴- په نفاس لرونکي ښځي دحائضي په شان دفرضي روژې قضايي راوړل فرض دي.

۵- په نفاس لرونکي ښځي باندي دنفاس نه وروسته غسل کول فرض دي، لکه څنګه چي پر حائضي فرض دي.

ددې مسائلو دلائل په لاندي ډول دي:

۱) له ام سلمه رضی الله عنها نه روايت دی: «كَانَتْ النُّفَسَاءُ تَجْلِسُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَرْبَعِينَ يَوْمًا» (ترمذي روايت کړی دی).

ترجمه: زچه (نفاس داره ښځه) د پيغمبر ﷺ په وخت کي څلوېښت ورځي کښيناستله.

مجد ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: «زه وايم: دحديث معنا داده: پدې باندي ورته امر کيدی چي تر څلوېښتو ورځو پوري کښيني، تر څو حديث دروغ ونه ګڼل شي، ځکه چي ممکنه نده ديوه عصر تولي ښځي په نفاس او حيض کي يو شانتي عادت ولري (المنتقى ۱/۱۸۴۹)

۲) له ام سلمه رضی الله عنها نه روايت دی چي وايي: «كَانَتْ الْمَرْأَةُ مِنْ نِسَاءِ النَّبِيِّ ﷺ تَقْعُدُ فِي النِّفَاسِ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً لاَ يَأْمُرُهَا

(c) ketabton.com: The Digital Library

النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِقَضَاءِ صَلاَةِ النِّفَاسِ» (ابو داود روايت کړی دی)

ترجمه: د پيغمبر ﷺ له ښځو نه به يوه په نفاس کي ځلوېښت شپي کښيناستله، او پيغمبر ﷺ به ورته د ځلوېښتي دلمونځ دقضايي امر نه کولو.

مسأله:

که زچه (نفاس لرونکي) ښځي وينه له ځلوېښتو ورځو نه مخکي بنده شي، او غسل وکړي، او لمونځ وکړي او روژه ونيسي، او بيا په ځلوېښتو ورځو کي دننه وينه راشي، نو صحيح داده چي دا نفاس ګڼل کيږي کښيني به، او کومه روژه يي چي دپاکی په ورځو کي نيولي ده هغه صحيح ده، قضايي پري نشته[1].

---

(١) پدې باره کي دي دمحمد بن ابراهيم دفتاوی مجموعه ١٠٢/٢، او دشيخ عبد العزيز بن باز فتاوی ٤٤/١، د(مجلة الدعوة) چاپ، او دابن قاسم حاشيه پر زاد المستقنع باندي ٤٠٥/١، او رسالة الدماء الطبيعية للنساء دشيخ محمد صالح العثيمين تاليف ٥٥-٥٦ صفحه، او (الفتاوی السعدية) ١٣٧ صفحه وکتل شي.

او محمد بن ابراهيم په خپله فتاوی کي وايي: او دروژي قضايي دي
=

(c) ketabton.com: The Digital Library

بله مسأله:

شيخ عبد الرحمن بن سعدي رحمت الله عليه وايي: «له وړاندي خبرو نه دا ظاهره شوه چي دنفاس دويني سبب ولادت دی، او داستحاضې وينه هغه عارضي وينه ده چي دمرض په وجه وي، او دحيض وينه اصلي وينه ده، والله اعلم (إرشاد أولي الأبصار والألباب ۲۴)

دګوليو خوړل:

څه باك نشته كه ښځه دحيض دمنع كولو ګولي وخوري كه هغه د هغې صحت ته تاوان او ضرر ونلري، نو كله چي ګولي وخوري او حيض يي رانشي، نو بيا لمونځ كول، روژه نيول، او د كعبې شريفي طواف كول، دا ټول دنورو پاكو ښځو په شان ورته روا دي او صحت لري.

راوړي، او دلمانځه قضايي دي نه راوړي، او دا يو مجمله خبره ده، ځكه ددي بيان يي ندی كړی چي دكومه روژې قضايي لازمه ده، ايا هغه روژه چي دنفاس په وخت كي دپاكۍ په ورځو كي نيولې ده، او كه هغه چي دويني دراګرځيدلو وروسته يي پري ايښې ده؟ او شايد دهغه مقصد به دا دوهمه خبره وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داولاد نقصانولو حکم:

اې مسلماني خوري، کوم شی چي الله ﷻ ستا په رحم کي پيدا کړی دی، ته يي پر هغه امانتداره ګرځولې يې، نو هغه به نه پټموې، الله ﷻ وايي: ﴿وَلاَ يَحِلُّ لَهُنَّ أَن يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللّهُ فِي أَرْحَامِهِنَّ إِن كُنَّ يُؤْمِنَّ بِاللّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ﴾ [د البقرة سورت: ۲۲۸ آيت].

ترجمه: دوی (ښځو) ته روا ندي هغه څه پټ کړي هغه څه چي الله ﷻ ددوی په رَحِمونو کي پيدا کړي دي، که دوی په الله او داخرت په ورځ باندي ايمان لري.

او په مختلفو وسيلو سره دهغه (اولاد) په نقصانولو (غورځولو) او له هغه نه دخلاصون کوښښ ونکړې، ځکه الله ﷻ تاته په رمضان کي دروژې خوړل روا کړي دي، کله چي تاته يي نيول دحمل په وخت کي سخت وي، او يا حمل (ماشوم) ته ضرر رسوي.

او کوم عملياتونه چي نن ورځ دنقصانولو لپاره مينځ ته راغلي دي حرام دي، او که چيري په ماشوم کي روح پوکل شوی وي، او دنقصانولو په وجه مړ شي، نودا دانسان په ناحقه سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

وژل دي، او په هغه سره دقتل ټول احكام ثابتيږي، لكه ديَت[۱] وركول چې اندازه يې خاص تفصيل لري، او دځيني علماوو په نزد كفاره اداء كول، چې هغه ديوه مؤمن مريي آزادول دي، او كه يې قدرت او وسه نه وه (او يا يې ونه موند)، ددوو مياشتو پر له پسې روژه نيول دي، او ځيني علماوو دا عمل (يعنې نقصانول) په كوچني ډول دژوندي نجلې* دښخولو په شان بولي، محمد بن ابراهيم رحمت الله عليه وايي: «دحمل (دمور په نس كې ماشوم) دنقصانولو كوشش كول ناروا دي، تر هغه پوري چې مرګ يې يقيني نه وي ثابت شوى، او كه چيري په يقيني توګه مړ وي نو بيا يې نقصانول جائز دي[۲].

او د(هيئة كبار العلماء) دشورى (۱۴۰) نمبر فيصله په ۲۰/۶/۱۴۰۷هـ تاريخ پدې هكله داسي ده:

۱- دحمل نقصانول په مختلفو مراحلو كې پرته له يو شرعي عذر څخه روا ندي، او هغه هم په يوه محدوده اندازه

---

(۱) ديَت هغه عوض (پيسې او نور څه) دى چې قاتل يې د مړي په بدل كې د مړي خپلوانو (اولياوو) ته وركوي.(ژباړن)

(۲) مجموع فتاوى الشيخ محمد بن ابراهيم ۱۵۱/۱۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره.

۲- که حمل دجوړښت په اوله مرحله (دڅلویښت ورځو په موده) کې وي، او نقصانول یې پدې موده کې ددې ویرې څخه وي چې تربیه کول به یې ورته ګران وي، او یا به یې دژوند او تعلیم احتیاجات پوره نکړای شي، او یا یې دآینده ژوند څخه په ویره کې وي، او یا موجوده اولادونه دځان لپاره کافي وبولي، نو پدې صورت کې نقصانول جائز ندي.

۳- که حمل د(عَلَقِې)(۱) او (مُضغِې)(۲) په مرحله کې وي، نو نقصانول یې روا ندي، مګر که یوه طبي معتبره کمیته دحمل پاتې والی دمور دصحت لپاره خطر وبولي، که چیرې دحمل په پاتې کیدو کې دمور دمینځه تلو او هلاکت ویره وي، او وروسته لدې چې ټول ممکنه وسائل ددې خطر دمینځه وړلو نه عاجز شي، نو بیا یې نقصانول روا دي.

۴- ددریمې مرحلې او څلورو میاشتو پوره کیدو نه وروسته یې هم نقصانول ندي روا، مګر که دمعتبرو او

---

(۱) عَلَقَه: دوینې ټوټې ته وایې، او حمل په دوهمه څلویښتو ورځو کې دوینې دیوې ټوټې په شان وي.

(۲) مُضغَه: دغوښو ټوټې ته وایې، او حمل په دریمه څلویښتو ورځو کې دغوښې دیو ټوټې په شان ګرځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

متخصصو ډاکټرانو يوه مجموعه دا فيصله وکړي چي دحمل پاتي کيدل په ښځه (نس) کي دمور دهلاکت سبب ګرځي، او ټول ممکنه وسائل دهغې دژوند په ژغورلو کي ناکامه شي، نو بيا يې نقصانول روا دي، او نقصانول يې پدې وجه دلته روا دي، چي پدې کي ددوو ضررونو تر منځ له ټولو څخه دلوی او ستر ضرر مخنيوی کيږي، او ددوو مصلحتونو نه لوی او ستر مصلحت ترلاسه کيږي.

او شوری پداسي حال کي چي نومړي حکم صادروي، دالله ﷻ څخه دويري او تقوی توصيه کوي، او دا چي په نومړي مسأله کي بايد له احتياط نه کار واخيستل شي، او الله توفيق ورکونکی دی، وصلی الله علی نبينا محمد وآله وصحبه وسلم.

او د(الدمـــاء الطبيعية للنساء) په رساله کي شيخ محمد بن عثيمين داسي وايي: که يي چيري له نقصانولو نه مقصد دماشوم له مينځه وړل وي، او دا په ماشوم کي له روح پوکولو نه وروسته وي، نو بيشکه دا کار حرام دی، ځکه دا دانسان په ناحقه وژل دي، او دمعصوم انسان وژل په قرآن او حديث او اجماع سره حرام دي[1].

او امام ابن جوزي د(احکام النساء) په کتاب کي وايي:

---

(۱) دنومړي رسالي ۶۰ صفحه دي وکتل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پدې چې دنکاح څخه مقصد داولاد راوړل دي، او له هر منې (١) څخه اولاد نه کیږي، نو کله چې اولاد وشي، نو اصلي مقصد تر سره شي، نو دهغه نقصانول دنکاح داصلي حکمت او مقصد مخالفت دی، خو که دا دحمل په اوله مرحله کې له روح پوکلو نه مخکې وي، نو ډیره لویه ګناه ده، ځکه چې حمل لدې نه وروسته دکمال درجې او دخلقت پوره کیدلو ته درسیدلو په لور روان وي، لیکن ګناه یې له هغه حالت نه کمه ده کله چې په هغه کې روح پوه شي او ژوندی شي، نو که ښځه دژوندي ماشوم نقصان وکړي، دا به داسې وي لکه چې مومن انسان یې وژلی وي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَإِذَا الْمَوْؤُودَةُ سُئِلَتْ ۞ بِأَيِّ ذَنبٍ قُتِلَتْ﴾ [د التکویر سورت: ٨-٩ آیتونه] (٢).

نو اې مسلماني خورې له الله ﷻ نه وویریږه، او دهیڅ غرض اومقصد لپاره ددې ناوړه جرم اقدام ونکړې، او په دې ناوړه او ګمراه کونکې تبلیغاتو، او ناروا رواجونو باندې چې عقل او دین یې نه منې- ونه غولیږې.

(١) (منې) هغه اوبه دي، چې له نارینه څخه دجماع په وخت کې وځي.(ژباړن)

(٢) احکام النساء ص١٠٨-١٠٩.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم فصل

دجامو او حجاب احکام

اول: دمسلماني ښځي دشرعي جامو (لباس) کيفيت:

۱- دمسلماني ښځي جامې بايد لويي او پراخه وي او ټول جسم يې له نا محرمه نارينه وو نه پټ کړی وي، او خپلو محرمو کسانو ته بايد له معمول سره سم پرته له مخ، ورغويو، او پښو نه بل هيڅ ځای ښکاره نکړي.

۲- جامې بايد مستوري وي چي دهغي د لاندي څه ښکاره نشي، نو داسي نازك نه وي چي دهغي لاندي دپوست رنګ ځني ښکاره شي.

۳- جامې بايد داسي تنګي نه وي چي داعضاوو حجم او اندازه وښايي، په صحيح مسلم کي له پيغمبر ﷺ نه روايت دی چي فرمايي: «صِنْفَانِ مِنْ أَهْلِ النَّارِ لَمْ أَرَهُمَا قَوْمٌ مَعَهُمْ سِيَاطٌ كَأَذْنَابِ الْبَقَرِ يَضْرِبُونَ بِهَا النَّاسَ وَنِسَاءٌ كَاسِيَاتٌ عَارِيَاتٌ مُمِيلاَتٌ مَائِلاَتٌ رُءُوسُهُنَّ كَأَسْنِمَةِ الْبُخْتِ الْمَائِلَةِ لاَ يَدْخُلْنَ الْجَنَّةَ وَلاَ يَجِدْنَ رِيحَهَا وَإِنَّ رِيحَهَا لَيُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ كَذَا وَكَذَا»

(c) ketabton.com: The Digital Library

(مسلم روايت کړی دی).

ترجمه: په دوزخ کي دوې ډلي دي چي ما (هيڅ) ندي ليدلي: يو هغه قوم دی چي دغوا دلکۍ په شان شلاخي (قمچيني) ورسره وي او خلك* پرې وهي، او (بله ډله) هغه ښځي بربنډي، کړې وړې، ښځي دي چي سرونه به يي داوښونو دکاړه بوکونو* په شان وي، جنت ته به نه ځي، او نه به يې بوی ورته رسيږي، او بيشکه چي (دجنت) بوی له دومره دومره مسافي نه احساسيږي.

شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: «او د پيغمبر ﷺ ددې قول (کاسيات عاريات) تفسير يي داسي کړی دی: چي ښځه داسي جامې واغوندي چي بدن يي نه پټوي، نو دې خو جامې اغوستي وي، خو په حقيقت کي بربنډه وي، مثلاً داسي نرۍ (نازکي) جامې واغوندي چي دپوست رنګ او کيفيت معلوموي، او يا داسي تنګي جامې واغوندي چي دجسم مختلفي حصي او اندامونه لکه کوناټي، ليچي او نور ځايونه وښايي.

دښځي لپاره مناسبي جامې هغه دي چي دا پټوي، او داسي پنډي او لويي وي چي جسم يي نه ښکاره کوي، او نه يي داندامونه حجم او اندازه ښايي (مجموع الفتاوی ۱۴۶/۲۲)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- ښځه بايد په خپلو جامو کي له نارينه وو سره مشابهت ونلري، ځکه پيغمبر ﷺ پر هغه ښځو باندي لعنت ويلى دى چي خپلي جامې د نارينه وو په شان جوړوي، او دښځي مشابهت له نارينه وو سره په جامو کي دادى: چي داسي جامې واغوندي چي هغه دنوعيت او اوصافو په لحاظ دهري تولني درسم ورواج سره سم خاص د نارينه وو لپاره وي.

شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: «دنارينه وو (سړو) او ښځو دجامو تر مينځ فرق پدې اساس دى چي کوم لباس دنارينه وو لپاره مناسب وي، او کوم دښځو لپاره مناسب وي، نو (نارينه او ښځي هر يو) دهماغه (مناسبو) جامو په اغوستلو سره مامور دي، ښځو ته په پرده (حجاب) او له برينډوالي نه په ځان ساتلو امر شوى دى، نو ځکه ورته په آذان او لبيك ويلو کي دآواز پورته کولو، او صفا ومروا ته دختلو، او په احرام کي لکه دسړي په شان دجامو دايستلو اجازه نده ورکړه شوې، لکه څنګه چي نارينه وو ته امر شوى دى چي جامې په احرام کي وباسي، او سر لوڅ کړي، او هغه عادي جامې چي داندامونو په اندازه جوړي شوي وي وانه غوندي، نو قميص، پرتوګ، خولۍ، او موزي بايد وانه غوندي... اما ښځه له جامو اغوستو نه نده منعه شوې، ځکه چي هغې ته ځان پټول او سَتر

(c) ketabton.com: The Digital Library

کول لازم دي، او دهغه مخالفت ورته روا ندی، لیکن د نقاب، او لاسکلو* اغوستو څخه منعه شوې ده، ځکه دا هغه لباس دی چې اندامونو باندې جوړ شوی دی او ضرورت ورته نشته، او بیا یې دا خبره کړې ده چې خپل مخ به له نارینه وو څخه پرته له نقاب څخه په کوم بل شي پټوي... او په آخر کې وايي: «نو کله چې دا خبره روښانه شوه چې د نارینه وو او ښځو دلباس تر منځ باید داسې فرق وي چې په هغه سره دښځو او نارینه وو توپیر وشي، او داچې دښځو جامې باید داسې وي چې په هغه سره دښځې دسَتر او پردې (حجاب) مقصد تر سره شي، نو پدې باب او دې مساله کې اساس او اصل په ښه توګه په ګوته کیږي، نو دا خبره روښانه شوه چې که کومې جامې او لباس چې زیاتره دنارینه لخوا اغوستل کیده، نو د هغه له اغوستو څخه ښځه منعه ده...، او بیا وايي: او چې کله په کوم لباس کې ستر لږ وي، او هم یکې له نارینه وو سره مشابهت وي، نو دهغه څخه ددې دوو سببونو په وجه منعه شویده، والله اعلم (مجموع الفتاوی ۱۴۸/۲۳-۱۵۵، ۱۴۹)

۵- دښځې جامې باید دومره ښایسته نه وي چې د کور نه دوتلو په وخت کې دخلکو توجه جلب کړي، تر څو له هغو ښځو نه ونه ګڼل شي کومې چې خپل زینت بل چا ته ښکاره کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهم: دپردې (حجاب) معنا، دلائل، او فايدې:

دپردې (حجاب) معنا: پرده دې ته ويل کيږي چې ښځه خپل بدن دهغهو نارينه وو نه پټ کړي چې محرم يي نه وي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَلاَ يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلاَّ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ وَلاَ يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلاَّ لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاء بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَاء بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ﴾ [د النور سورت: ۳۱ آيت].

ترجمه: او ندې ښکاره کوي (باطني) زينت خپل، مګر هغه چې ترينه ښکاري، او په خپلو ټکريو دې خپل ځانونه پټ کړي، او ندې ښکاره کوي خپل ښايست مګر خپلو ميړونو ته، يا خپلو پلرونو ته، يا دميړونو پلرونو ته، يا خپلو ځامنو ته، يا دميړونو ځامنو ته، يا خپلو ورونو ته، او فرمايي: ﴿وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَاسْأَلُوهُنَّ مِن وَرَاء حِجَابٍ﴾ [د الاحزاب سورت: ۵۳ آيت].

ترجمه: او کله چې لدوی (دپيغمبر ﷺ دازواجو مطهراتو) څخه څه وغواړئ، نو دپردې تر شا يي وغواړئ، او مراد له (حجاب) نه په آيت کې هغه شی دی چې ښځه پټوي، لکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ديوال، يا دروازه، يا جامې، او آيت که څه هم د پيغمبر ﷺ دښځو په باره کي راغلی دی، خو حکم يې ټولو مسلمانو ښځو ته عام دی، ځکه چې دهغه علت او وجه يې داسې بيان کړيده:
﴿ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ﴾ [دالاحزاب سورت: ۵۳ آيت].

ترجمه: دا (يعني دپردې تر شا دښځو څخه څه غوښتل) ستاسو دزړونو او ددوی دزړونو لپاره لاپاك ساتونکی دی.

او دا يو عام علت دی، نو دعلت عاموالی دحکم دعاموالی دليل دی، او الله ﷻ فرمايي: ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُل لِّأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاء الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِن جَلَابِيبِهِنَّ﴾

[دالاحزاب سورت: ۵۹ آيت].

ترجمه: اې پيغمبره خپلو ښځو او لوڼو او دمومنانو ښځو ته ووايه چې پر خپلو ځانونو (بدنونو) باندې دخپلو ټکريو* (پلونه) واچوي (خواره کړي).

شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: جلباب: هغه لوی ټکري (څادر) ته وايي، چې ابن مسعود رضی الله عنه يې (رداء) بولي، او عام خلك يې (ازار) بولي، چې دښځې سر او ټول بدن پټوي ، او ابو عبيده او نور علماء وايي: چې (ازار) هغه دی چې ښځه يې پر سر باندې اچوي او بيله سترګو بل څه يې نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکاري، او (نقاب) هم له همدې جملې څخه دی (مجموع فتاوی شيخ الاسلام ۲۲/۱۱۰-۱۱۱)

له هغه دلائلو نه چې په سنتو کې له نا محرمو نه دښځې دمخ دپټولو په باره کې راغلي دي، دعائشې رضی الله عنها دا حديث دی چې وايي: «كَانَ الرُّكْبَانُ يَمُرُّونَ بنَا وَنَحْنُ مَعَ رَسُولِ اللَّه صَلَّى اللَّهُ عَلَيْه وَسَلَّمَ مُحْرِمَاتٌ فَإِذَا حَاذَوْا بنَا سَدَلَتْ إحْدَانَا جلْبَابَهَا منْ رَأْسهَا عَلَى وَجْههَا فَإِذَا جَاوَزُونَا كَشَفْنَاهُ» (احمد، ابو داود، او ابن ماجه روايت کړی دی)

ترجمه: کله چې مونږ له پيغمبر ﷺ سره په احرام کې وو، او سپاره خلك زمونږ له خوا نه تيريدل، نو کله چې به مونږ ته رانژدې شول، نو له مونږ نه به هرې يوې خپل څادر د سر د پاس نه پر مخ باندې را خپور (ځوړند) کړ، او کله چې به (له هغوی نه) تير شوو نو مخ به مو لوڅ کړ.

او له نا محرمو نه دښځې دمخ پټولو د واجبوالي په باره کې په قرآن او حديث کې ډير دلائل راغلي دي، او اې مسلمانې خورې زه پدې باره کې تا دې کتابونو ته دمراجعې لپاره حواله کوم: (حجاب المرأة ولباسها في الصلاة) دشيخ الاسلام ابن تيميه تأليف، او(حكم السفور والحجاب) دسماحة الشيخ عبد العزيز بن عبد الله بن باز تأليف، (الصارم المشهور على المفتونين بالسفور) دشيخ حمود بن عبد الله التويجري تأليف، او (رسالة الحجاب)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دشيخ محمد بن صالح العثيمين تأليف، او پدې رسالو کې پوره او کافي معلومات پدې هکله شته.

او مسلماني خوري تا ته دي معلومه وي چې کومو علماوو چې تا ته دمخ لوڅول روا بللي دي، سره لدې چې دهغوی قول مرجوح او ضعيف دی، خو بيا هم يې ددې روا والی لپاره دا قيد ذکر کړی دی، چې بايد (مخ لوڅول) دفتنې اوشر سبب جوړ نشي، او که فتنه تري پيښيږي نو بيا يې پټول واجب دي، او فتنه او شر ليري ندي، خصوصاً پدې زمانه کې چې دينداري او حيا په نارينه وو او ښځو کې کمه شوې ده، او فتنه ګر ډير شوي دي، او ښځې رنګارنګ دښکلا وسائل استعمالوي، او پدې کې ډيري فنکاره (ماهره) هم دي، چې پدې سره فتنې او شر پيدا کيږي، نو اې مسلماني خوري لدې ټولو شيانو نه پرهيز وکړه، او داسې حجاب واغونده چې دالله ﷻ په توفيق سره دي له فتنې او شر نه وساتي، او هيڅ يو معتبر عالم نه پخوا او نه په اوس زمانه کې دې ښځو ته هغه کارونه روا کړي چې دوی يې نن کوي، او ځينې مسلماني ښځې دپردې (حجاب) او ستر په باره کې له نفاق څخه کار اخلي، چې کله په با پرده ټولنه کې وي، سَتر کوي، او چې کله په آزاده او بې ستره ټولنه کې وي، نو بيا سَتر نه کوي، او ځينې په عامو ځايونو کې سَتر کوي، خو چې کله يو دوکان او يا شفاخانې ته لاړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي، او یا له کوم زرګر سره او یا د ښځینه جامو له خیاط (درزي) سره خبرې کوي، نو مخ او لیچې داسې ورته لوڅې کړي، لکه چې د خپل خاوند او یا محرم سره وي، نو هغه ښځې چې دا کارونه کوي د الله ﷻ څخه دې وویریږي.

او مونږ ځیني ښځې لیدلي چې په هوایي جهاز کې له خارج نه راځي، نو هله حجاب او سَتر وکړي چې کله له هوایي جهاز نه ددې هیواد په یو هوائي ډګر کې کوزې شي، نو (ددوی ددغه کار څخه) داسې ښکاري چې (ددوی په نظر) حجاب او سَتر یواځې یو عادت او رواج وي، او یو شرعي حکم نه وي.

اې مسلمانې خورې، بیشکه ستر او حجاب تا دمریض زړونو خاوندانو او انساني سپیو له زهرجنه کتلو څخه ژغوري، او له تا څخه (دخلکو) حیواني طمعې او امیدونه لیرې کوي، نو همیشه دحجاب او پردې ساتنه وکړه، او هغه مغرضانه تبلیغاتو ته تن مه ورکوه چې د سَتر او حجاب غندنه کوي، او یا یې بې ارزښته بولي، بیشکه هغوی ستا لپاره شر غواړي، لکه څنګه چې الله ﷻ فرمایي: ﴿وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ أَن تَمِيلُواْ مَيْلاً عَظِيمًا﴾ [د النساء سورت: ۲۷ آیت].

ترجمه: او هغه کسان چې دشهوتونو پیروي کوي، غواړي چې تاسو (له حق څخه) په لویه بې لارې سره منحرف شئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم فصل

دښځي دلمانځه احکام:

اې مسلماني خوري لمونځونه په خپل وخت کي دټولو شرطونو، ارکانو، او واجباتو سره اداء کړه، الله ﷻ امهات المومنين[1] ته فرمايي: ﴿وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ﴾ [د الاحزاب سورت: ۳۳ آيت].

ترجمه: او لمونځ اداء کړی، او زکات ورکړی، او دالله او دهغه درسول اطاعت وکړی.

دا ټولو مسلمانو ښځو ته عام امر دی، نو لمونځ داسلام دارکانو نه دوهم رکن دی، او داسلام ستنه ده، پرېښول يي کفر او له اسلام نه وتل دي، ځوك چي لمونځ نه کوي نر وي او كه ښځه، هغه نه دين لري او نه اسلام، او له خپل وخت نه دلمانځه ځنډول بيله کوم شرعي عذر نه، په حقيقت کي دهغه ضايع

---

(۱) يعني دمومنانو ميندي، او دا د پيغمبر ﷺ دازواجو مطهراتو لقب دی.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

کول دي، الله ﷻ فرمايي: ﴿فَخَلَفَ مِن بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غَيًّا * إِلاَّ مَن تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُوْلَئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلاَ يُظْلَمُونَ شَيْئًا﴾ [دمريم سورت: ۵۹-۶۰ آيتونه].

ترجمه: نو لدوی نه وروسته داسي ځوك راغلل چي لمونځ يي ضايع کړ، او دشهوتونو متابعت يي وکړ، نو دوی به ژر بد عاقبت وګوري، مګر هغه کسان چي توبه وباسي، او ايمان راوړي، او نيك عمل وکړي، نو دا کسان به جنت ته ځي، او په هيڅ شي کي به پرې ظلم او تيری نه کيږي.

او حافظ ابن کثير په خپل تفسير کي له يو شمير علماوو نه نقل کړی دی چي دلمانځه ضايع کولو نه مراد: دهغه دوختونو ضايع کول دي، چي لمونځ دخپل وخت له وتلو نه وروسته اداء شي، او د بد عاقبت څخه مراد: زيان او خساره ده، او بل تفسير يي دادی: چي هغه په دوزخ کي يوه کنده ده.

دښځي دلمانځه ځانګړي احکام دي، چي په لاندي ډول بيانيږي:

۱- دښځي لپاره اذان او اقامت نشته، ځکه چي داذان لپاره اواز پورته کول لازم دي، او دښځي لپاره اواز پورته کول

(c) ketabton.com: The Digital Library

روا نـدي، نـو دښځـي اذان او اقامـت صـحيح نـدى، د(المغنـي) مؤلف وايي: «پدي کي موږ (دعلماوو) اختلاف ندى ليدلى»[(١)].

٢- دښځـي له مـخ نـه بغـير نـور ټول بـدن يي په لمانځه کي عـورت دى، او دورغويـو او پښـو پـه بـاره کـي چـي عورت دي او کـه نـه، دعلمـاوو اخـتلاف دى، او دا حکـم پـه هغـه صـورت کـي دى، چـي بـيله خـپل محـرم څخـه يـي بـل څـوك پـه لمانځـه کي نه ګـوري، کـه چيري نـا محـرم سـړي ليدلـه نو دټول جسم پټول پرې لازم دي، لکـه څنګه چي له لمانځه نه دباندي دنارينه وو نه ستر پرې لازم دى، نـو پـه لمانځـه کي بـه ضرور سر، غاړه، او نور بدن حـتى دپښـو (قدمونـو) مخونـه بـه پټوي، پيغمبر ﷺ فرمايي: «لا يَقْبَلُ اللهُ صَلاَةَ حَائِضٍ إلاّ بِخِمَارٍ» [بخاري، مسلم، ابو داود، ترمذي، او نسائي روايت کړى دى]

تـرجمه: الله ﷻ دهغه ښځي چي حيض يي راغلى وي (بلوغ تـه رسـيدلې وي) لمونـځ نه قبلوي، مګر په څادر (پوړني) کي، او (خمار) هغه څادر دى چي سر او غاړه پټوي.

او له ام سلمه رضی الله عنها نـه روايـت دى چي له پيغمبر ﷺ

---

(١) المغني ٦٨/٢.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه يي پوښتنه وکړه چي ايا ښځه په اوږده کميس او پوړني کي لمونځ کولای شي چي پرتوګ يي نه وي اغوستی؟ پيغمبر ﷺ ورته وفرمايل: «إِذَا كَانَ الدِّرْعُ سَابِغاً يُغَطِّي ظُهُورَ قَدَمَيْهَا»[1].

ترجمه: که چيري کميس دومره اوږد وي چي دپښو سرونه پټ کړي (نو کولای شي)[2].

دا دوه حديثونه پدې دلالت کوي چي په لمانځه کي دسر او غاړي پټول حتمي دي، لکه څنګه چي دعايشې رضی الله عنها په حديث کي راغلي دي، او همدارنګه دنور بدن او حتی دپښو سرونه پټول هم حتمي دي، لکه څنګه چي دام سلمه په حديث کي راغلي دي، او دمخ لوڅول يي په هغه صورت کي روا دي چي بيګانه (نا محرمه) څوك يي نهويني، او پدې باندي دعلماوو اجماع شوې ده.

شيخ الاسلام ابن تيميه وايي: که ښځه يوازي لمونځ وکړي، نو دپوړني اچول ورته لازمي ده، او دلمانځه څخه بهر په

---

(۱) ابو داود روايت کړی دی، او دحديث امامانو دا حديث: (صحيح موقوف) حديث بللی دی.

(۲) يعني پدې صورت کي لمونځ کولای شي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل کور کي دسر لوڅول ورته روا دي، نو زينت کول (کالي اغوستل) په لمانځه کي دالله ﷻ حق دی، نو هيڅ چا ته روا ندي چي په کعبې لوڅ طواف وکړي، که څه هم يوازي په شپه کي وي، او يا لوڅ لمونځ وکړي، که څه هم يوازي وي»، او بيا وايي: «نو په لمانځه کي دعورت حکم (دلمانځه نه بهر) د نظر د عورت پوري تړلی ندی، نه طَرْداً او نه عَکساً»[1] [2].

په (المغني) کي راغلي دي: اما دازادي ښځي دټول بدن پټول په لمانځه فرض دي، او که يي کوم ځای ښکاره شي نو لمونځ يي صحيح ندی، مگر که چيري لږ وي، او دا دمالك،

(۱) «طرداً» پدي مساله کي دا معنا لري: چي دکومو اندامونو پټول چي په لمانځه کي فرض دي، حتمي نده چي دهغه پټول له لمانځه نه بهر هم فرض وي.
او «عکساً» دا معنا لري: چي دکومو اندامونو پټول چي په لمانځه کي فرض دي، له لمانځه نه بهر يي لوڅول حتمي ندي.
خلاصه دا چي دلمانځه دننه او له لمانځه نه بهر دعورت په حکم کي څه طردي او عکسي تعلق او تلازم نشته، بلکه په هر حالت کي عورت ځانگړی حکم لري، په لمانځه کي دننه ځانته حکم لري، او له هغه نه بهر ځانته حکم لري.(ژباړن)

(۲) مجموع الفتاوی ۲۲/۱۱۳-۱۱۴.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوزاعي، او شافعي رحمت الله عليهم قول دى[۱].

۳- په (المغني) کې راغلي دي: چې ښځه به په رکوع او سجده کې خپل ځان (او اندامونه) سره راټول کړي، او سره ليرې کوي به يې نه، او چارزانو به کښيني، او يا به دواړې پښې غوړوي او ښي خوا ته به يې باسي، او پدې ناسته کې ستر زيات دى، نو ځکه خو دا ناسته له هغې نه بهتره دی چې ښې پښه دګوتو پر سرونو ودروي، او کيڼه پښه تر هغه لاندې کړي او دواړې ښي خوا ته وباسي، او يا ښي پښه دګوتو پر سرونو ودروي، او پر چپه پښه کښيني[۲].

او نووي رحمت الله عليه وايي: شافعي رحمت الله عليه په (مختصر) کې وايي: دنارينه وو او ښځو تر مينځ دلمانځه په اعمالو کې کوم فرق نشته، خو ښځې ته مستحب دي چې خپل بدن يو له بل سره را ټول کړي، او په سجده کې خپل نس له خپلو ورنونو سره داسې ونښلوي چې ښه پټه شي، او زه بهتره

---

(۱) المغني ۳۲۸/۲.

(۲) المغني ۲۵۸/۲.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګنم چي دا کار په رکوع او ټول لمانځه کي وکړي[۱].

۴- په جماعت سره دښځو لپاره لمونځ کول دعلماوو په مينځ کي اختلافي مساله ده، بعضي يي روا کوي او بعضي يي منع کوي، خو داکثره علماوو په نظر منع ندی، ځکه پيغمبر ﷺ وام ورقه ته امر وکړی چي دخپل کور کسانو ته جمع ورکړي[۲]، او دبعضو په نظر مستحب ندی، او دبعضو په نظر مکروه دی، او دبعضو په نظر په نفلو کي جائز دی، نه په فرضو کي، او امید دی چي مستحب والی يي راجح وي، او پدې مساله کي دزيات معلومات لپاره دي و(المغني ۲۰۳/۲) او (المجموع ۸۴/۴-۸۵) دنووي تاليف ته مراجعه وشي.

او ښځه کولای شي چي قراءت په لوړ اواز (جهر) سره ووايي، که چيري نا محرمه نارينه وو يي اواز نه اوريده.

۵- وښځو ته روا دي چي په مسجد کي دنارينه وو سره دجماعت لپاره له کوره ووځي، خو دهغوی لمونځ په خپل کور کي بهتر دی، مسلم رحمت الله عليه په خپل کتاب (صحيح

---

(۱) المجموع ۴۵۵/۳.

(۲) ابو داود روايت کړی دی، او ابن خزيمه هغه صحيح بللی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسلم) کې له پيغمبر ﷺ څخه روايت کوي چې هغه فرمايي:
«لا تَمْنَعُوا إِمَاءَ اللهِ مَسَاجِدَ اللهِ».

ترجمه: دالله ﷻ مينځې[۱] له مسجدونو څخه مه منعه کوی.

او ﷺ فرمايي: «لا تَمْنَعُوا النِّسَاءَ أَنْ يَخْرُجْنَ إِلَى الْمَسَاجِدِ، وَبُيُوتُهُنَّ خَيْرٌ لَهُنَّ»[۲].

ترجمه: ښځې لدې نه منعه کوی چې مسجدونو ته ولاړې شي، او (په) کورونو (پاته کيدل) ددوی لپاره بهتره دي.
نو ښځو ته په کورونو کې پاته کيدل، او په کورونو کې لمونځ کول يې دستر دخوندي والي په وجه بهتر دي.
او که چيرې مسجد ته دلمانځه لپاره لاړه شي، نو دا لاندني آداب به ضرور مراعاتوي:
الف- بايد په کاليو او کامل حجاب سره پټه وي، عائشه رضی الله عنها وايي: ښځو به دپيغمبر ﷺ سره لمونځ کاوه، او بيا به خپلو کورونو ته تللې پداسې حال کې چې په خپلو کاليو به

---

(۱) له مينځو نه مراد دلته عامي ښځې دي. (ژباړن)
(۲) احمد او ابو داود روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې پټې وې چې دتيارې له وجهې به نه پيژندل کيدلې[۱].

ب- کله چې له کوره وځي نو عطر او خوشبويي به نه استعمالوي، پيغمبر ﷺ فرمايي: «لا تَمْنَعُوا إِمَاءَ اللهِ مَسَاجِدَ اللهِ، وَلْيَخْرُجْنَ تَفلات»[۲].

ترجمه: ښځې لدې نه مه منعه کوی چې مسجدونو ته ولاړې شي، او دخوشبويي د استعمال نه بغير به له کوره وځي، او (تفلات) يعني: چې خوشويي يې نه وي استعمال کړې.

له ابو هريره ﷺ نه روايت دی چې وايي پيغمبر ﷺ ويلي دي: «أَيُّمَا امْرَأَةٍ أَصَابَتْ بُخُوراً فَلا تَشْهَدَنَّ مَعَنَا الْعِشَاءَ الآخِرَةَ»[۳].

ترجمه: هرې ښځې چې خوشبويي وهلې وي زمونږ سره دې دماسختن لمانځه ته نه حاضريږي.

او مسلم دابن مسعود رضی الله عنه ښځې زينب نه روايت

(۱) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(۲) احمد او ابو داود روايت کړی دی.

(۳) احمد، مسلم، ابو داود او نسائي روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړی چې پيغمبر ﷺ مونږ ته وويل: «إِذَا شَهِدَتْ إِحْدَاكُنَّ الْمَسْجِدَ فَلَا تَمَسَّ طِيباً»[(۱)].

ترجمه: کله چې له تاسو نه يوه مسجد ته حاضره شي نو خوشبويي او عطر دې نه وهي.

امام شوکاني په (نيل الاوطار) کې وايي: پدې حديث سره دا ثابته شوه دښځو وتل مسجدونو ته په هغه صورت کې روا دي چې په هغه کې فتنه او فساد، او يا دهغه مينځ ته راوړونکي سبب لکه خوشبويي او داسې نور څه نه وي.

او همدارنګه وايي: او له نورو احاديثو نه دا ثابته شوه چې نارينه به ښځو ته هله ومسجد ته دوتلو اجازه ورکوي، چې په وتلو کې يې دفتنې جوړيدلو اسباب نوي، لکه خوشبويي، او يا ګاڼه، او يا نور زينت او سينګار[(۲)].

ج- د کور نه به په ښکلي کاليو او سينګار کې نه وځي، ام المومنين عائشه رضي الله عنها وايي: که چيرې پيغمبر ﷺ هغه څه چې مونږ ليدلي دي ليدلي وای، نو ښځې به يې له مسجد نه

---

(۱) مسلم روايت کړی دی.

(۲) نيل الاوطار ۳/ ۱۴۰-۱۴۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

منع کړي واى، لکه څنګه چي بني اسرائيلو خپلي ښځي منع کړي دي[١].

امام شوکاني په نيل الاوطار کي دعائشي رضي الله عنها ددغه قول (که چيري پيغمبر ﷺ هغه څه چي مونږ ليدلي دي ليدلي واى) په شرح کي وايي: يعني دا ښکلي کالي، او خوشبويي، او سينګار، او بي ستره وتلو ته دهغې اشاره ده، ځکه چي دپيغمبر ﷺ په وخت کي ښځي په لويو او پراخو او پنډو او ډبلو کاليو کي له کور نه وتلي.

امام ابن الجوزي رحمت الله عليه وايي: ښځي ته ښايي چي د کور وتلو څخه ډډه وکړي څومره چي ورته ممکنه وي، که خپله له نورو نه سالمه پاتي شي، نو نور به له هغې نه سالم نه وي پاتي، نو که چيري ووتلو ته مجبوره شي، نو دخپل خاوند په اجازه به په يو خوار (غريب) شکل کي وځي، او په خالي ليارو به ځي، او په عامو بازارونو او سړکونو کي به نه ځي، او کوښښ به کوي چي اواز يي څوك وانه وري، او دلياري په غاړه

(١) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کي به ځي، نه دلياري په مينځ کي[(١)].

د- که چيري ښځه يوازي وي، نو دنارينه وو شاته به يوازي په صف کي دريږي، انس رضي الله عنه وايي: کله چي پيغمبر ﷺ دوی ته لمونځ ورکړ: نو زه او يو يتيم هلك يي شا ته ودريدو، او يوه بوډی ښځه زمونږ شا ته ودريدله[(٢)].

او هغه په بل روايت کي وايي: ما او يو يتيم زمونږ په کور کي په پيغمبر ﷺ پسي لمونځ وکړ، او زما مور (ام سليم) مو شا ته ولاړه وه[(٣)].

او که چيري ښځي له يوې نه زياتي وي، نو بيا به ديو صف او څو صفونو په شکل دنارينه وو شا ته دريږي؛ ځکه چي پيغمبر ﷺ نارينه دهلکانو نه وړاندي درول، او ښځي به يي دهلکانو شا ته درولي[(٤)].

له ابو هريره رضي الله عنه نه روايت دي چي وايي پيغمبر ﷺ

---

(١) احکام النساء ٣٩.

(٢) بخاري، مسلم، ابو داود، ترمذي، او نسائي روايت کړی دی.

(٣) بخاري روايت کړی دی.

(٤) احمد روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ويلي: «خَيْرُ صُفُوفُ الرِّجَالِ أَوَّلُهَا، وَشَرُّهَا آخِرُهَا، وَخَيْرُ صُفُوفُ النِّسَاءِ آخِرُهَا، وَشَرُّهَا أَوَّلُهَا»[۱].

ترجمه: دنارينه وو له ټولو نه ښه او بهتره صف اول صف دی، او له ټولو نه بد ترين صف آخر صف دی، او دښځو له ټولو نه ښه او بهتره صف آخر صف دی، او له ټولو نه بدتر يي اول صف دی.

نو دا دوه حديثونه پدي دلالت کوي چي ښځي به دنارينه وو شا ته صف جوړوي، او چي کله په نارينه ووي پسي لمونځ کوي، نو ځانته ځانته به لمونځ نه کوي، که فرض لمونځ وي او که تراويح وي.

هـ- که امام په لمانځه کي سهوه شي، نو ښځه به ددوو لاسونو دورغوو په وهلو سره (چکچکو) هغه ته فتحه او خبر ورکوي؛ ځکه پيغمبر ﷺ فرمايي: «إِذَا نَابَكُمْ فِي الصَّلَاة شَيْءٌ فَلْيُسَبِّحْ الرِّجَالُ، وَلْيُصَفِّقْ النِّسَاءُ»[۲].

ترجمه: که په لمانځه کي درته څه پيښ شي، نو نارينه به

(۱) مسلم، ابو داود، ترمذي، نسائي، او ابن ماجه روايت کړی دی.

(۲) احمد روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تسبيح وايي[۱]، او ښځې به چکچکې وهي.

او دا د ښځو لپاره په لمانځه کې د لاسونو وهلو (ټکولو) اجازه ده، چې کله يو څه پېښ شي، او د امام سهوه له همدې جملې څخه ده؛ او دا ځکه چې د ښځې په اواز کې د نارينه وو لپاره فتنه ده، نو له همدې وجهې په لاسونو وهلو امر ورته شوى دى، او خبرې به نه کوي.

و- کله چې امام سلام وګرځوي نو ښځې به سمدستي له مسجد نه وځي، او نارينه به ناست وي؛ تر څو چې له ښځو نه څوك ونهويني، ام سلمه رضي الله عنها روايت کوي وايي: کله چې به ښځو له فرض لمونځ نه سلام وګرځاوه، نو به پاڅېدلې، او پيغمبر ﷺ او کومو کسانو چې ورسره لمونځ کړى وو هغوى به تر کوم وخت پورې چې به الله غوښتل ناست به وو، او کله چې به پيغمبر ﷺ پاڅيد نو نور خلك به هم پاڅېدل.

زهري وايي: زموږ په نظر -والله اعلم- هغه د دې لپاره چې

---

(۱) يعنې په تسبيح (سبحان الله) ويلو سره دې امام ته فتحه او خبر ورکړي، چې خطا شوى دى، او ښځه به د لاسونو په وهلو سره امام ته فتحه او خبر ورکوي. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

کومي ښځي وتَلي تولي ختمي شي[(۱)].

امام شوکاني وايي: په نومړي حديث کي دا خبره ثابته شوه چي امام ته ښايي دمقتديانو دحالت مراعت وکړي، او له هغه کار نه ډډه وکړي چي له هغه نه کوم ناروا کار مينځ ته راځي، او دتهمت له ځايونو نه ځان خوندي وساتي، او دا خبره ثابته شوه چي په لياروکي دښځو او نارينه وو اختلاط او ګډوالی مکروه او ناروا دی، څه دا چي په کورونو کي وي[(۲)].

امام نووي رحمت الله عليه وايي: دښځو او نارينه وو دجماعت په لمانځه کي لاندي توپيرونه شته:

اول: جماعت لمونځ دښځو لپاره هومره مؤکد او ټينګک سنت ندي، کوم چي دنارينه وو لپاره دی.

دوهم: دښځو امام به دهغوی په مينځ کي دريږي.

دريم: يوه ښځه به دنارينه شا ته دريږي، نه څنګک ته يي، په خلاف دنارينه.

---

(۱) بخاري روايت کړی دی، (الشرح الکبير على المقنع) ۴۲۲/۱ دي وکتل شي.

(۲) نيل الاوطار ۳۲۶/۲.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځلورم: کـه يـي دنارينه وو سره دځو صفونو په شکل لمونځ کاوه، نو اخير صف له اول صف نه غوره او بهتره دی[۱].

او له تـيرو خبرو نه دا معلومه شوه، چي دنارينه وو او ښځو په مينځ اختلاط او يوځای والی حرام او ناروا دی.

ز- داختر لمانځه ته دښځو وتل:

عن أم عطية رضی الله عنها قالت: «أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَـيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نُخْرِجَهُنَّ فِي الْفِطْرِ وَالأَضْحَى: الْعَوَاتِقَ وَالْحُيَّضَ وَذَوَاتِ الْخُـدُورِ فَأَمَّـا الْحُـيَّضُ فَيَعْتَزِلْنَ الصَّلاَةَ –وفي لفظ: الْمُصَلَّى– وَيَشْهَدْنَ الْخَيْرَ وَدَعْوَةَ الْمُسْلِمِينَ»[۲].

تـرجمه: لـه ام عطـيه رضی الله عنها نـه روايـت دی چـي وايـي: پيغمبر ﷺ مونږ ته امر وکړ چي هغوی (يعني) پيغلي نجوني، او ځوانانـي دپـردي ښځـي، او حائضـې ښځـي پـه کوچنـي اخـتر او لـوی اختر کـي (وعـيد ګـاه تـه) وباسـو، او حائضـې ښځـي بـه دلمانځـه ځخـه ډډه کوي، -او پـه بـل روايـت کـي وايـي: دلمانځه ځـای نـه بـه ډډه کـوي- خـو دخير او دمسـلمانانو ددوعـا لـپاره به

---

(۱) المجموع ۳/۴۵۵.

(۲) جماعت روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حاضريږي.

شوکاني وايي: دا حديث او ددې په څير نور احاديث پدې خبره دلالت کوي چې په اخترونو کې وعيد ګاه ته دښځو وتل روا دي، که پيغله وي، که واده کړي، که ځوانه وي، حيضداره وي، او که بوډۍ، تر څو چې په عدت[۱] کې نه وي، او يا يي په بهر وتلو کې فتنه او فساد نه وي، او يا څه عذر ونلري[۲].

او شيخ الاسلام ابن تيميه وايي: چې ومسلمانو ښځو ته دا خبره وښوه چې دجمعي او دجماعت لمانځه نه يي په کورونو کې لمونځ بهتره دی، خو داختر لمونځ داسي ندی، ځکه هغوی ته يي امر کړی دی چې داختر لمانځه ته ولاړي شي، او شايد - والله اعلم- چې اسباب به يي داوي:

اول: اختر په کال کې يوازي دوه ځله دی، نو په هغه کې دجمعي او دجماعت دلمانځه خلاف دښځو حاضريدل روا شول.

دويم: داختر لمونځ بدل (قائم مقام) نلري، خو دجمعي او

---

(۱) عدت هغه شرعي مودې ته وايي چې ښځه يي بايد له طلاق نه وروسته په کور کې تيره کړي.(ژباړن)

(۲) نيل الاوطار ۳/۳۰۶.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جماعت لمونځ داسي ندی، ځکه په کور کي دښځي دغرمې (ظهر) لمونځ دجمعي دلمانځه په عوض کي دی.

دريم: داختر لمونځ دښتي او صحرا ته دالله دذکر لپاره وتل دي، نو هغه له بعضي اړخونو نه له حج سره مشابهت لري، نو ځکه خو لوی اختر دحج په وخت کي دی، تر څو دحاجيانو سره سمون (موافقت) راشي[1].

او شافعيانو (شافعي مذهبيانو) دښځو وتل اختر لمانځه ته پدې شرط روا بولي چي ښايست ونلري.

امام نووي وايي: شافعي او اصحابو (دمذهب ستر عالمانو) ويلي دي: هغو ښځو ته چي ښايست (ښکلا) نلري داختر لمانځه ته تلل روا دي، اما دښايسته (ډولناکو) ښځو تلل مکروه دي، او بيا وايي: او که چيري ښځي وځي نو بهتره ده چي په زړو کاليو کي ووزي، او داسي کالي به نه اغوندي (نه اچوي) چي دوی ته دچا پام راواړوي، او بهتره ده چي په اوبو سره بدن پاك کړي، او خوشبوئي وهل ورته مکروه دي، او دا ټول دهغو زړو ښځو لپاره دی چي دچا اشتها (شهوت) ورته نه

---

(۱) مجموع الفتاوی ۶/۴۵۸-۴۵۹.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کيږي، اما ځواني او ښايست لرونکي ښځي او کومي چي دچا اشتها (شهوت) ورته پيدا کيږي، هغوی لپاره داختر لمانځه ته تلل مکروه دي، ځکه چي پدې کي ددوی لپاره او دنورو لپاره دفتنې او فساد ويره شته. که چيري وويل شي چي دا د(ام عطيه) دمخکني حديث سره مخالف دی، نو په جواب کي وايو: په بخاري او مسلم کي دعائشي رضي الله عنها نه روايت دی وايي: که چيري پيغمبر ﷺ کوم کارونه چي ښځي يي کوي ليدلي وای، نو هغوی به يي (له وتلو) نه منع کړي وای، لکه څنګه چي دبني اسرائيلو ښځي منع شوي وې، او پدي چي فتني او دشر اسباب پدي زمانو کي ډير زيات دي، چي داسلام په اوله زمانه کي داسي نه وه، والله اعلم[1].

زه وايم: او زمونږ په زمانه کي له تهولو نه زيات دي.

او امام ابن الجوزي وايي: زه وايم: مونږ مخکي ددي خبري بيان وکړ چي دښځو وتل روا دي، ليکن که دوی دفتنې سبب جوړ شي او يا دوی ته فتنه پيښه شي نو له وتلو نه يي منع کول بهتره دي، ځکه داسلام داولي زماني ښځي داسي نه وې کومي

---

(۱) المجموع ۱۳/۵.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې دنن زماني ښځې دي، او همدا رنګه نارينه (هم داوس زماني دنارينه وو په شان نه وو)[۱]، يعني هغوی دغتمي تقوی خاوندان وو.

نو مسلماني خوري! ته لدا رنګه اقوالو نه پوهيږې چې داختر لمانځه ته دي وتل شرعاً روا دي، خو پدي شرط چې دا وتل به په اخلاقو او پرده کي وي او دالله ﷻ درضا لپاره به وي، او ددي لپاره چې دمسلمانانو په دوعا کي برخه واخلي او داسلام دشعائرو[۲] اظهار وشي، او ددي لپاره نه چې خپل ښايست او ښکلا ښکاره کړې او ځان دفتني سره مخامخ کړې، نو دې ټکي ته زياته توجه پکار ده.

(۱) احکام النساء ص۳۸.

(۲) داسلام شعائر: لکه دجماعت لمونځ، داختر لمونځ، حج او داسي نور کوم چې داسلام ددين ظاهري علائم ګڼل کيږي. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم فصل

دښځو دجنازې احکام:

الله ﷻ په هر انسان مرګ مقرر کړی دی، او يوازې الله ﷻ دبقاء او پايښت خاوند دی، هغه فرمايي: ﴿وَيَبْقَى وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالاِكْرَامِ﴾ [دالرحمن سورت: ۲۷ آيت].

ترجمه: او باقي به وي مخ ستا دپروردګار چي دلويي او عزت ورکولو خاوند دی.

او دانسان دجنازې لپاره يي خاص احکام ګرځولي دي چي ژوندي کسان يي بايد عملي کړي، او مونږ پدې فصل کي ښځو پوري مخصوص احکام بيانوو:

۱- دښځي مړي ته بايد ښځي غسل ورکړي، او نارينه وو دهغې غسل روا ندی، خو ميړه ته روا ده چي خپلي ښځي (کورولا) ته غسل ورکړي.

او دنارينه مړي ته به نارينه غسل ورکوي، او ښځو ته دهغه غسل روا ندی، خو ښځي ته روا ده چي خپل ميړه ته غسل ورکړي، ځکه چي علي رضی الله عنه خپلي ښځي دپيغمبر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ﷺ لـور فاطمـه رضي الله عنها تـه پخـپله غسل ورکړی وو، او اسماء بنت عميس رضي الله عنها خپل ميړه ابو بکر الصديق رضي الله عنه ته پخپله غسل ورکړی وو.

۲- دښځي کفن په پنځو سپينو جامو کي بهتر دی، چي يو به لنګ (ازار) وي چي (دنامه او ځنګنو تر مينځ) پکي پټه شي، او بل به پوړنی (څادر) وي چي پر سر يي واچول شي، او بل به قميص وي چي بدن يي پټ کړي، او بل به دوي ټوټي (کپړې) وي چي ددي نورو دپاسه واچول شي (او ټول بدن پکي پټ شي، لکه څنګه چي ليلی الثقفيه عنها رضي الله روايت کوي وايي: زه په هغو کسانو کي وم چي ام کلثوم رضي الله عنها دپيغمبر ﷺ لور ته يي دمړيني په وخت غسل ورکړ، نو اول شی چي پيغمبر ﷺ مونږ ته راکړ لنګ (ازار) وو، بيا قميص، بيا پوړنی (څادر)، بيا يوه لويه جامه، او بيا يي يوه بله جامه ورواغوستله[(۱)].

امام شوکاني وايي: او دا حديث پدې دلالت کوي چي دښځي شرعي کفن عبارت دی: له لنګ (ازار)، قميص (چي ټوله بدن پټوي)، پوړنی، او دوو نورو جامو نه (چي ټول بدن پټ

---

(۱) احمد او ابو داود روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي[۱].

۳- دښځې دسر دويښتو حکم: دښځې ويښته بايد دري چوټي (کوڅۍ) شي، او شا ته واړول شي، لکه څنګه چې ام عطيه رضي الله عنها دپيغمبر ﷺ دلور دغسل طريقه داسې بيانوي: نو ويښته يې مونږ دري چوټي (کوڅۍ) کړل، او بيا مو دهغې شاته واړول[۲].

۴- ښځو ته جنازې سره دتللو حکم: له ام عطيه رضي الله عنها نه روايت دی چې وايي: مونږ دجنازې سره ديو ځای تللو نه منع شوي يو، خو دا حکم يې مونږ ته په ټينګه نه وو کړی[۳]، نو دا منع په ظاهره کې دحراميدو په معنا ده، اما دا چې هغه وايي: په دې حکم باندې يې مونږ ته ټينګار نه وو کړی. نو شيخ الاسلام ابن تيميه پدې باره کې وايي: کيدای شي چې دهغې مقصد داوي چې: دمنع تاکيد يې نه وو کړی، او دا دحرمت حکم نه پورته کوي، او کيدای شي چې هغې ګمان کړی وي چې

---

(۱) نيل الاوطار ۴۲/۴.

(۲) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(۳) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا منع دحرمت لپاره نده، خو زمونږ لپاره دپيغمبر ﷺ قول حجت دی، نه دبل چا گمان[۱].

۵- دښځو لپاره دقبرونو زيارت حرام دی: له ابو هريره رضی الله عنه نه روايت دی وايي چي پيغمبر ﷺ فرماييلي دي: «لَعَنَ اللهُ زَوَّارَاتُ الْقُبُورِ»[۲].

ترجمه: الله ﷻ په هغو ښځو لعنت ويلی دی چي قبرونو ته ډير زيات ځي.

شيخ الاسلام ابن تيميه وايي: دا خبره واضحه ده که چيري ښځي ته دا دروازه خلاصه شي (يعني دجنازي سره دوتلو اجازه ورکړه شي) نو دابه دهغوی دبي تابي، او وير کولو، او چيغي وهلو سبب وگرځي، ځکه ښځه کمزوري ده، او ډيره بي صبري او بي تابي کوي، او همدارنگه دښځي ژړا به دمړي دتکليف او عذاب سبب شي، او لدې نه علاوه دهغوی اواز اوريدل او هغوی ته کتل به دنارينه وو لپاره دفتنې سبب وي، لکه څنگه

---

(۱) مجموع الفتاوی ۳۵۵/۲۴.

(۲) احمد، ابن ماجه، او ترمذي روايت کړی دی، او ترمذي هغه صحيح بللی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي په بل حديث کي راغلي دي: «فـإنكنَّ تفتنَّ الحيَّ، وتُؤذينَ الميتَ».

تـرجمه: ځکه تاسو ژونديو ته دفتنې او دمړي ته دعذاب سبب ګرځئ.

نو پدې چي دښځو لپاره دقبرونو زيارت د ډيرو حرام کارونو سبب او ګمان ګرځي، دهغوی په حق لپاره او هم د نارينه وو لپاره، او دلته دا حکمت (يعني نومړی احتمال) دپوره تشخيص او تعين وړ ندی، نو هيڅ نشي کيدلای چي دهغه مقدار اندازه ولګول شي کوم چي دداسي ناوړه او ناروا کارونو درامينځ ته کيدلو سبب نه ګرځي، او نه ديو او بل په مينځ کي فرق کيدلای شي، او دشريعت له اصولو او بنسټونو يو دادی چي ديو شرعي حکم اصلي حکمت ښکاره او روښانه نه وي، نو شرعي حکم دهماغه حکمت په احتمالي او ممکنه حالت او يا ځای پوري تړل کيږي، نو دا کار (دقبرونو زيارت) حرام دی، تر څو دداسي ناروا کارونو مخه ونيول شي، لکه څنګه چي دښځي دننه زينت ته کتل ناروا دي ځکه چي دا دفتنې سبب ګرځي، او دپردی ښځي سره يواځي يو ځای کيدل، او يا هغې ته کتل ناروا دي (ځکه چي دا ديو لوی ناروا کار يعني زنا سبب

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګرځي)، او دقبرونو په زیارت کولو کې کوم داسې مصلحت او منفعت هم نشته چې دذکر شوي فسادونو او اضرارو او ناوړه اثارو مخنیوی وکړای شي، ځکه له زیارت کولو مقصد دوعا کول دي، او دا کار دښځې لپاره په کور کې هم ممکن دی[1].

۶- په زوره ژړا حرامه ده: یعنې دا چې په زوره زوره او په چغو چغو وژاړي، او کالي (جامې) څیرې کړي، او مخونه ووهي، او ویښتان وشکوي، او مخونه او پوزې توري کړي، او پر مړي باندې په بیتابۍ سره چیغې ووهي، او ښراوي وکړي، او داسې نور کارونه وکړي چې دالله ﷻ په قضا وقدر باندې دنارضائیت (نا خوښۍ) او بې صبرۍ ښکښې وي، نو دا ټول کارونه حرام، او لویه ګناه (کبیره ګناه) ده، په بخاري او مسلم کې راغلي دي چې پیغمبر ﷺ فرمایي: «لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَطَمَ الْخُدُودَ، وَشَقَّ الْجُيُوبَ، وَدَعَا بِدَعْوَى الْجَاهِلِيَّةِ».

ترجمه: هغه څوك چې (دچا په مرګ باندې) مخونه ووهي، او کالي وشکوي، او یا دجاهلیت[2] کارونه وکړي (یعنې چیغې

(۱) مجموع الفتاوی ۲۴/۳۵۵-۳۶۶.

(۲) جاهلیت داسلام نه مخکې دورې ته وایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وهي، او ښيرې وکړي) نو هغه زمونږ څخه ندی (يعني داسلام او سنت په طريقه ندی برابر).

او همدارنګه دبخاري او مسلم په بل حديث کي داسي راغلي چي پيغمبر ﷺ له هغه چا نه بيزاره دی چي دغم او مصيبت په وخت کي چيغي ووهي، او ويښته وشکوي، او کالي (جامې) په ځان څيري کړي.

او په مسلم کي همدارنګه راغلي دي: چي پيغمبر ﷺ په هغه چا لعنت ويلی دی چي چيغي وهي، او يا په يا يي واوريدلو ته په خپله خوښه ناست وي.

نو مسلماني خوري تاته لازمه ده چي دمصيبت په وخت کي دداسي ناروا کار څخه ځان وژغورې (وساتي)، او صبر وکړې او (له الله نه اجر وغواړې)، نو به دا مصيبت ستا دګناهونو کفاره او دنيکيو او اجرونو دزياتوب سبب وګرځي.

الله ﷻ فرمايي: ﴿وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوفْ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الأَمَوَالِ وَالأنفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ * الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُم مُّصِيبَةٌ قَالُواْ إِنَّا لِلّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعونَ * أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ﴾ [د البقره سورت:

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵۵-۱۵۷ آيتونه].

ترجمه: او مونږ به هرومرو (ضرور) تاسو ازمايو په يوه شي سره لکه ويره (له دښمن نه)، او لوږه (ولږه او قحطي)، او دمالونو کموالي (په افتونو سره)، او دنفسونو (په قتل، مرګ، او مرض سره)، او دميوو (په افتونو سره)، او صبر کونکو ته زيرى ورکړه، هغه کسان چې کله ورته مصيبت ورسيږي نو وايي: بيشکه مونږ دالله (په ملکيت کي) يو او هغه ته بيا ورتلونکي يو (په اخرت کي)، په همدغو کسانو به ددوى دپروردګار لخوا نه ستايني (بخښني) او رحمت وي، او همدوى دسمي لاري موندونکي دي.

هو، داسي ژړا روا ده چي په چغو سره نه وي، او ناروا کارونه ورسره ونکړي، او دالله دقضاء او قدر نه پکي ناراضه او ناخوښه نه وي، ځکه ژړا دمړي لپاره رحمت وي، او په هغه سره زړه نرميږي، او له ځان نه دفع کول يي ممکنه نه وي، نو ځکه خو هغه روا ده، او کيداى شي کله مستحبه او بهتره وي، والله المستعان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووم فصل

دښځو دروژې احکام

دروژې دمياشتې روژه نيول په هر مسلمان نارينه او مسلماني ښځي فرض ده، او هغه داسلام دارکانو څخه يو رکن، او دښستونو څخه يي يو لوی بنسټ او اصل دی، الله ﷻ فرمايي: ﴿يَـا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾ [د البقره سورت: ۱۸۳ آيت].

ترجمه: ای هغو کسانو چي ايمان يي راوړی دی! تاسو باندي روژه نيول فرض شوي دي، لکه څنګه چي له تاسو نه مخکي کسانو (پخواني امتونو) باندي فرض شوې وه، اميد دی چي تاسو وويريږي (او ځان وساتی له ګناهونو نه).

نو کله چي انجلۍ بالغه شي، او دبلوغ له علامو نه يوه ښکاره شي، مثلاً حيض يي راشي نو روژه په هغه فرضيږي، او کله انجلۍ ته په نهه (۹) کلنۍ کي حيض راشي، نو بعضي نجوني نه پوهيږي چي په دغه وخت کي روژه پري فرض ده، نو روژه نه نيسي، فکر کوي چي دا وړه (کوچنۍ) ده، او دکور

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشران هم دروژې نيولو وينا ورته نه کوي، چې دا کار دااسلام ديو لوی رکن په ترك کولو سره يو لوی تقصير او بې غوري دی، نو که چا داسې وکړه، نو بيا په هغه باندې فرض ده چې دهغې روژې قضاي راوړي چې دحيض دشروع نه يې پرې اينبې ده، که څه هم ډير وخت پرې تير شوی وي، ځکه هغه روژه لا دهغې په ذمه کې پاته ده[1].

روژه په کومو کسانو فرض ده؟

کله چې دروژې مياشت داخله شي نو په هر مسلمان نارينه او ښځې باندې چې بالغ، له مرض نه سالم، او مسافر نه وي (مقيم وي) روژه نيول فرض دي، او که څوك مسافر او يا مريض وي دروژې په مياشت کې نو هغه ته روژه خوړل روا دي، او بيا به دهغه ورځو قضايي په بل وخت کې راوړي، الله ﷻ فرمايي:

﴿فَمَن شَهِدَ مِنكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ وَمَن كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ﴾ [د البقره سورت: ۱۸۵ آيت].

ترجمه: او څوك چې له تاسو نه دا مياشت وګوري نو ضرور

(۱) او پداسې ښځې باندې دروژې دقضايي نه علاوه دهرې روژې په بدل کې يوه مسکين ته يو نيم کيلو خواړه ورکول هم فرض دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

به روژه نيسي، او که څوك مريض او يا مسافر وو، نو (ددې ورځو) په شمار به نوري ورځي (قضايي روژه نيسي).

او همدارنګه که څوك ډير زوړ او سپين ږيری (شيخ فاني) وي او روژه نشي نيولای، او يا داسي يو دوامداره او دائمي مرض ولري چي دجوړوالي (رغيدو) اميد يي نه وي، نر وي که ښځه نو روژه به خوري او دهري روژې په عوض کي به يو مسکين ته نيم صاع (تقريباً يو نيم کيلو) دخپل وطن خواړه ورکوي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ﴾ [د البقره سورت: ۱۸٤ آيت].

ترجمه: او په هغو کسانو چي (دروژې نيولو) طاقت نلري ومسکين ته دفديي په ډول خواړه ورکول لازمي ده. عبد الله بن عباس رضي الله عنهما وايي: دا دهغه چا لپاره ده چي زوړ او سپين ږيری (شيخ فاني) وي او دجوړيدلو اميد يي نه وي[(۱)].

او هغه مريض چي دمرض نه يي دجوړيدلو (رغيدو) اميد نه وي هغه هم دزوړ سړي په شان دی او هماغه حکم لري، او پر دواړو باندي دروژې قضايي نشته، ځکه چي ورته ممکنه نده،

---

(۱) بخاري روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د (يطيقونه) معنى په ايت کي داده: چي ډير په مشقت او تکليف سره کولای شي روژه ونيسي.

او دښځي لپاره څه خاص عذرونه شته چي وهغې ته دفرضي روژي خوړل روا کوي، او بيا به دهغه په شمار نوري ورځي قضايي روژه نيسي.

او هغه عذرونه دادي:

۱- حيض او نفاس:

دحيض او نفاس په وخت کي دښځي لپاره روژه نيول حرام دي، او دهغې قضايي راوړل ورياندي فرض دي، په بخاري او مسلم کي له عائشې رضي الله عنها نه روايت دی چي کله يوې ښځي پوښتنه ځني وکړه: چي ولي حائضه ښځه دروژې قضايي راوړي او دلمانځه قضايي نه راوړي؟ نو هغې په جواب کي وويل: مونږ ته دروژي په قضايي راوړلو سره امر کيده، خو دلمانځه په قضايي راوړلو سره امر راته نه کيده. نو عائشې رضي الله عنها دا خبره بيان کړه چي دا حکم له هغه شرعي احکامو نه دی کوم چي په هغه کي بايد يواځي دشرعي نص (قران او سنت) متابعت وشي.

ددې حکم حکمت: شيخ الاسلام ابن تيميه وايي: او هغه وينه چي له حيض سره راوځي نو په هغه کي دويني راتلل دي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

او حائضه ښځه کولای شي روژه ونيسي کله يې چي وينه نه راوځي، نو روژه يي پدي حالت کي داعتدال او سلامتيا روژه ده، پدي چي په هغه وخت کي له هغې هغه وينه نه وځي کومه چي ددې دبدن دطاقت او تقويي سبب ده، اما په حيض کي روژه نيول پداسي وخت کي وي چي له هغې نه وينه وځي، چي هغه به دهغې بدن کمزوری کړي، او روژه به يي داعتدال او سلامتيا له حالت نه بيرون کړي، نو ځکه ورته امر شوی چي دحيض په ورځو کي روژه ونه نيسي (۱).

۲- دحمل او ماشوم ته دشودو ورکولو په وخت کي:

پدي دوو حالتونو کي روژه نيول ښځي او يا ماشوم ته، او يا دواړو ته تاوان او ضرر رسوي، نو ځکه خو پدي حالاتو کي ورته روژه خوړل روا دي، خو که چيري کوم ضرر چي دهغه په وجه يي روژه خوړلي ده هغه يوازي ماشوم ته متوجه وي، او مور ته يي نه ويي متوجه، نو دخوړل شوو ورځو قضايي به راوړي، او دهري ورځي په عوض کي به يوه مسکين ته خواړه ورکوي، او که نومړی ضرر مور ته متوجه وي، نو يوازي

---

(۱) مجموع الفتاوی ۲۵/۲۵۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قضايي به راوړي، (او فديه ورباندي نشته)، پدې دليل چې حملداره ښځه او کومه چې ماشوم ته شودې ورکوي دالله ﷻ ددغه قول په عمومي حکم کي داخلي دي چي فرمايي: ﴿وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ﴾ [د البقرة سورت: ۱۸٤ آيت].

ترجمه: او په هغو کسانو چي (دروژي نيولو) طاقت نلري ومسکين ته دفديي په ډول خواړه ورکول لازمي ده.

حافظ ابن کثير رحمت الله عليه وايي: حملداره ښځه او هغه ښځه چي ماشوم ته شودې ورکوي، کله چي په خپلو ځانونو او ماشومانو ووېرېږي، نو پدوی کي هم همدا علت او سبب موجود دی (کوم چي په آيت کي ذکر شو)[۱].

او شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: که چيري حملداره ښځه په خپل ماشوم ووېرېږي، نو روژه به خوري، او دهري ورځي په عوض کي به يوه ورځ قضايي نيسي، او هم به دهري ورځي په بدل کي يوه مسکين ته يو رطل (تقريباً نيم کيلو) خواړه ورکوي[۲].

---

(۱) تفسير ابن کثير ۱/۳۷۹.

(۲) مجموع الفتاوی ۲۸/۳۱۸.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو څو پاملرني:

۱- مستحاضه: هغه ښځي ته وايي چي وينه يي دحيض وينه نه وي -لکه څنګه چي مخکي دهغه بيان وشو- نو پر هغې روژه فرض ده، او هغې ته د استحاضې بيماری په وجه روژه خوړل روا نده.

شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه دحائضې ښځي دروژې خوړلو له بيان نه وروسته وايي: خو استحاضه ددي خلاف ده، ځکه چي هغه په ټولو وختونو کي وي، او (دبنديدلو لپاره يي کوم ټاکلی وخت نشته چي په هغه کي روژه ونيسي، او له هغه نه ځان ساتل ممکن نه دي، لکه دخوا ګرځيدل، او له زخمونو نه وينه راتلل، احتلام (په خوب کي غسل اوښتل)، او داسي نورو په شان چي يو ټاکلی او معين وخت نلري چي ورنه ځان وساتل شي، نو ځکه خو استحاضه دحيض په شان دروژې نيولو مانع ونګرځيد[۱].

۲- په حائضې، حمل داره، او شودې ورکونکي ښځي باندي فرض دي چي دخوړل شويو روژو قضايي دراتلونکي

(۱) مجموع الفتاوی ۲۵۱/۲۵.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رمضان نه مخکي راوړي، او چي څومره ژر وي هغومره به بهتر وي، او کله چي دراتلونکي رمضان پوري يوازي دقضا شويو روژو په اندازه شپې پاتي شي، نو په دوی باندي دتيرو روژو قضايي فرض ده، تر څو بله دروژي مياشت داخله نشي پداسي حال کي پدوی باندي دتير رمضان روژې پاتي وي، او که چيري بله درمضان مياشت داخله شي او مخکيني روژې پري پاتي وي، نو که دا تاخير (وروسته کول) دکوم عذر په وجه نه وو، نو بيا به وروسته دهغه قضايي راوړي، او هم به دهري روژې په عوض کي يوه مسکين ته خواړه ورکوي (فديه به ورکوي)، او که دعذر په وجه وو، نو يوازي قضايي به يي راوړي، او همدارنګه که هغي دمرض او يا سفر په وجه روژې خوړلي وي، نو دهغه حکم دهغي ښځي په شان دی چي دحيض په وجه يي روژه خوړلي وي، او مخکي دهغه بيان وشو.

۳- که چيري دښځي ميړه (خاوند) په کور کي حاضر وي، نو ښځي ته روا نده چي بيله دميړه داجازې نه نفلي روژه ونيسي، په بخاري او مسلم او نورو (دحديث کتابونو کي) له ابو هريره رضي الله عنه څخه روايت دی وايي: چي پيغمبر ﷺ فرمايلي: «لاَ يَحِلُّ لامْرَأَةٍ أَنْ تَصُومَ وَزَوْجُهَا شَاهِدٌ إِلاَّ بِإِذْنِه»، وفي بعض الروايات عند أحمد وأبي داود: «إلاّ رَمَضَانَ».

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: وهيڅ ښځې ته روا ندي چې (نفلي) روژه ونيسي، پداسي حال کي چې ميړه يي په کور کي وي، مګر دهغه په اجازه، او داحمد او ابو داود په بعضي رواياتو داسي فرمايي: مګر فرضي روژه، (يعني هغه بيله اجازي دميړه نيولای شي).

خو که چيري ميړه ورته دنفلي روژې نيولو اجازه وکړي، او يا په کور کي حاضر نه وي، او يا ميړه ونلري، نو ورته مستحب ده چي نفلي روژه ونيسي، خصوصاً په هغه ورځو کي چي روژه نيول يي مستحب وي، لکه ددوشنبي، او پنجشنبي ورځ، او دهري مياشتي نه دري ورځي، او دشوال شپږ ورځي، او دذي الحجي لسمه، او دعرفات ورځ، او دعاشوراء ورځ او ورسره يوه ورځ مخکي او يا وروسته. خو هغې ته نه ښايي چي نفلي روژه ونيسي او پر هغې باندي دفرضي روژې قضايي پاتي وي، نو اول به قضايي روژه نيسي، والله اعلم.

۴- که چيري حائضه ښځه په رمضان کي دورځي په مينځ له حيض نه پاکه شي، نو هغه پاتي ورځ دي روژه ونيسي، او بيا دي دهغه قضايي له هغو ورځو سره راوړي چي دحيض په حالت کي يي خوړلي دي، او دپاکيدلو وروسته دپاتي ورځي نيول دروژې دوخت داحترام په وجه په هغې فرض دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم فصل

دښځي دحج او عمري احکام:

دبيت الله شريفي حج هر کال په اسلامي امت فرض کفائي دي، او پر هر هغه مسلمان باندي چي دحج دفرضيت شرطونه پکښي موجود وي، يو ځل په عمر کي حج کول فرض دي، او لدي نه اضافه مستحب او نفلي دي. حج داسلام دارکانو څخه يو رکن دی، او هغه وښځي ته دجهاد په عوض کي دی، لکه څنګه چي عائشه رضي الله عنها وايي: يَا رَسُولَ الله، هَلْ عَلَى النِّسَاءِ جِهَادٌ؟ قَالَ: «نَعَمْ، عَلَيْهِنَّ جِهَادٌ لا قِتَالَ فِيهِ: الْحَجُّ وَالْعُمْرَةُ»[(١)]، وللبخاري عنها أنها قالت: يَا رَسُولَ الله، نَرَى الْجِهَادَ أَفْضَلَ الْعَمَلِ، أَفَلا نُجَاهِدُ؟ قَالَ: «لَكِن أَفْضَلُ الْجِهَادِ حَجٌّ مَبْرُورٌ».

ترجمه: ای رسول الله ايا پر ښځو باندي جهاد شته؟ هغه وفرمايل: هو، پر هغوی باندي داسي جهاد دی چي جنګ به پکښي نه وي، هغه حج او عمره ده، او دبخاري په روايت کي

---

(١) احمد، او ابن ماجه په صحيح سند سره روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عائشــه رضي الله عنها وايــي: اى رســول الله، مونــږ جهــاد دټولــو اعمالو نه بهتر ګڼو، نو ايا جهاد ونكړو؟ پيغمبر ﷺ وفرمايل: ليكن بهترين جهاد نيك او قبول شوى حج دى.

او په حج كي دښځو لپاره خاص احكام دي، چي له هغي جملي نه دادي:

١- دمَحرَم موجوديت: دنارينه او ښځي دحج كولو عام شرطونه دادي: اسلام، عقل، ازادي، بالغيدل، مالي قدرت او توانايي، او دښځي لپاره خاص شرط دمَحرَم موجوديت دى چي له هغې سره به وحج ته سفر كوي، او هغه به دښځي ميړه وي، او يا هغه څوك چي ابدي نكاح يي ورسره دنَسَب په وجه حرامه وي، لكه دهغې پلار، زوى، ورور، او يا هغه څوك چي نكاح يي ورسره په يوه مشروع او روا سبب حرامه وي، لكه دهغې رضاعي[(١)] ورور، او يا دمور ميړه (پلندر)، او دميړه زوى (دبني زوى).

او ددې خبري دليل هغه حديث دي چي ابن عباس عنهما رضي الله روايت كړى دى وايي چي له پيغمبر ﷺ نه يي

---

(١) رضاعي ورور هغه ته وايي چي دواړو ديوي ښځي شودي رودلي وي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوريدلي چي په خطبه کي يي ويل: «لاَ يَخْلُوَنَّ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ إِلاَّ وَمَعَهَا ذُو مَحْرَمٍ وَلاَ تُسَافِرْ الْمَرْأَةُ إِلاَّ مَعَ ذِي مَحْرَمٍ» فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ امْرَأَتِي خَرَجَتْ حَاجَّةً وَإِنِّي اكْتُتِبْتُ فِي غَزْوَةِ كَذَا وَكَذَا؟ قَالَ: «فَانْطَلِقْ فَحُجَّ مَعَ امْرَأَتِكَ»(۱).

ترجمه: هيڅ سړی به له ښځي سره نه يو ځای کيږي، مګر دا چي دهغې مَحرَم به موجود وي، او هيڅ ښځه به بيله مَحرَم نه (يوازي) سفر نه کوي، نو يو سړی ودريد او ويي ويل: ای رسول الله! زما ښځه دحج په قصد له کور نه وتلې ده، او زه له فلانی غزا (جنګ) لپاره تعين شوی يم، پيغمبر ﷺ (ورته) وويل: لاړ شه او له خپلي ښځي سره حج وکړه.

او له ابن عمر رضي الله عنهما نه روايت دی وايي: پيغمبر ﷺ فرمايلي دي: «لا تُسَافِرُ الْمَرْأَةُ ثَلاثاً إِلاّ مَعَهَا ذُو مَحْرَمٍ»(۲).

ترجمه: ښځه به ددريو ورځو لپاره سفر نکوي، مګر دا چي مَحرَم به ورسره وي. او پدې باره کي ډير حديثونه راغلي چي

(۱) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(۲) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځه منع کوي چې حج ته او يا بل ځای ته بيله محرم نه سفر وکړي، ځکه ښځه ضعيفه او کمزوري ده او په سفر کې درنګارنګ تکليفونو او مشکلاتو سره مخامخ کيږي چې دهغو مخنيوی يوازي نارينه کولای شي، او لدي نه علاوه ښځي ته دفاسقانو لخوا هم تکليف رسيدلای شي، نو ځکه دمحرم موجوديت ضروري دی ترڅو له دا ډول تکليفونو نه دهغې ساتنه او حفاظت وکړي.

او کوم محرم چې بايد دښځي سره په حج کي ملګری وي، دهغه لپاره شرط دادی چې عاقل، بالغ، او مسلمان وي، ځکه کافر داطمينان او اعتماد وړ ندی، او که چيري ښځه په دغه شرايطو سره محرم پيدا نکړي، نو ضرور به بل څوك مکلف کوي چې دهغي لپاره حج وکړي.

۲- که چيري حج نفلي وي نو دهغه لپاره يي دميړه اجازه شرط ده، ځکه په حج کي دميړه حق بيځايه کيږي، په مغني کي راغلي دي: ميړه کولای شي ښځه دنفلي حج نه منع کړي، ابن المنذر وايي: ټول هغه علماء چې زه پري علم لرم- پدي خبره متفق دي چې ميړه کولای شي ښځه دنفلي حج نه منع کړي، او دا ځکه چې دميړه حق پر ښځي فرض دی، نو ورته روا نده چې هغه پداسي کار سره ضايع کړي چې هغه فرض نه وي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه دبادار او مريي په شان[١] (يعني لکه څنګه چي مريي ته روا ندي چي دبادار فرضي حق په يو غير فرضي کار سره ضايع کړي).

٣- ښځه کولای شي چي دنارينه لپاره (په نيابت کي) حج او عمره وکړي، شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: ښځي ته په اتفاق دعلماوو روا دي چي دبلي ښځي په عوض (نيابت) کي حج وکړي، لور يي وي او که بيله هغه نه بل څوك، او همدارنګه دڅلورو امامانو (ابو حنيفه، مالك، شافعي، او احمد) او اکثرو علماوو په نظر ښځي ته روا دي چي دسړي لپاره (په نيابت کي) حج وکړي، لکه څنګه چي پيغمبر ﷺ دخثعمي دقبيلي ديو ښځي په جواب کي چي ويل يي: يا رسول الله! پر بندګانو باندي دالله ﷻ دحج فريضه زما په پلار هم فرض شوې ده پداسي حال کي چي هغه زوړ او سپين ږيری، نو پيغمبر ﷺ هغي ته امر وکړ چي دخپل پلار په عوض (نيابت) کي حج وکړي، سره لدې چي دنارينه احرام دښځي تر احرام

---

(١) المغني ٣/ ٢٤٠.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کامل دی[1].

۴- کـه چيري ښځـې تـه پداسـي حـال کـي حـيض يـا نفـاس راشـي چـي حـج تـه روانـه وي، نـو کـه داحرام پـه وخت کـي وي، نـو دا بـه دنـورو پـاکو ښځـو پـه شـان احـرام تـړي، ځکـه داحرام دتړلو لپاره پاکوالی شرط ندی.

پـه مغنـي کـي (ابـن قدامـه) وايـي: او لـنډه خـبره داده چـي دښځـو لـپاره دنارينه وو پـه شـان داحـرام پـه وخت کـي غسل کـول روا دي، ځکـه دا هـم يـو دحـج دافعـالو نـه دی، او غسـل کـول دحائضـې او نفـاس داره ښځـې لـپاره زيـات دتاکيـد وړ دی، نظر پـه هغـه حديـث چـي پـدي بـاره کـي راغلـی دی، جابـر رضی الله عنه وايـي: حَتَّى أَتَيْنَا ذَا الْحُلَيْفَةِ فَوَلَدَتْ أَسْمَاءُ بِنْتُ عُمَيْسٍ مُحَمَّدَ بْنَ أَبِـي بَكْـرٍ فَأَرْسَـلَتْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ كَيْفَ أَصْنَعُ؟ قَالَ: «اغْتَسِلِي وَاسْتَثْفِرِي بِثَوْبٍ وَأَحْرِمِي»[2].

ترجمه: تـر څـو چـي مونـږ وذو الحليفي ته راغلو، نو له اسماء بنت عمـيس نه محمد بن ابو بکر پيدا (تولد) شو، نو پيغمبر ﷺ

(۱) مجموع الفتاوی ۲۶/۱۳.

(۲) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته يي سرى واستوه چي پوښتنه ځني وكړي چي څه وكړم؟ پيغمبر ﷺ ورته وويل: غسل وكړه، او (دويني په ځاى كي) كومه ټوټه كښيږده، او احرام وتړه. او له ابن عباس رضي الله عنهما له پيغمبر ﷺ نه روايت كوي چي فرمايي: «النُّفَسَاءُ وَالْحَائِضُ إِذَا أَتَيَا عَلَى الْوَقْتِ يُحْرِمَانِ وَيَقْضِيَانِ الْمَنَاسِكَ كُلَّهَا غَيْرَ الطَّوَافِ بِالْبَيْتِ»[۱].

ترجمه: نفاس داره او حائضه ښځه چي كله وميقات[۲] ته راشي نو دواړه به احرام تړي، او دكعبي دطواف نه بغير به نور ټول (دحج او يا عمري) اعمال په ځاى كوي. او پيغمبر ﷺ وعائشي ته امر وكړ چي دحج داحرام لپاره غسل وكړي پداسي حال كي چي هغه حائضه وه[۳].

او دحائضي او نفاس داره ښځي داحرام لپاره په غسل كي حكمت دادى چي (دبدن) نظافت او صفايي يي وشي، او بد

---

(۱) ابو داود روايت كړى ى.

(۲) ميقات هغه معين ځاى ته وايي چي هلته احرام تړل كيږي، او له هغه نه بايد بيله احرامه څوك تير نشي.(ژباړن)

(۳) المغني ۲۹۳/۳-۲۹۴.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بويـي يـي لاړه شـي کـوم چي دخلکو ديوځای کيدو په وخت نورو ته دتکليف سبب ګرځي، او نجاست يي له مينځه لاړ شي. او که چيري ورته داحرام په حالت کي حيض يا نفاس راشي نو داحرام لـپاره څـه نقصـان نلري، او پـه خـپل احـرام کـي بـه پاتـه وي، او داحـرام دممـنوعـاتو نه به ځان ساتي، او دکعبي طواف به نه کوي تـر څو چي له حيض او نفاس نه پاکي شي او غسل وکړي، او که دعـرفات ورځ راشـي او دوی پاکـي شـوي نه وي او دعمري احرام يـي تړلـی وي چـي وروسته بـيا له هغـې سره حـج هم وکـړي، نو دوی بـه دعمـري داحـرام برسيره دحـج احـرام تـړي (دحـج نيـت بـه کوي) نو پدې سره به ددوی حج دقِرَان[1] حـج وګـرځـي.

او دلـيل يـي دادی چـي عائشـې رضي الله عنها دعمـري احـرام تړلـی وو او حـيض يـي راغـی، نـو پيغمـبر ﷺ پداسـي حـال کـي ورغلـو چـي هغـې ژړل، پيغمـبر ﷺ ورويـل: «مَا يُبْكِيكِ؟ لَعَلَّكِ نُفِسْتِ؟ قَالَتْ: نَعَمْ، قَالَ: هَذَا شَيْءٌ قَدْ كَتَبَهُ اللَّهُ عَلَى بَنَاتِ آدَمَ

---

(۱) دقِرَان حـج هغـه دی پـه کـوم کـي چـي عمـره او حـج پـه يـوه احرام او يـوه نيت سره وکړي شي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

افْعَلِي مَا يَفْعَلُ الْحَاجُّ غَيْرَ أَنْ لاَ تَطُوفِي بِالْبَيْتِ»[۱].

ترجمه: ولي ژاړې، شايد چي حيض به دي راغلی وي؟ هغې وويل: هو، پيغمبر ﷺ وفرمايل: دا شی الله ﷻ دادم ﷺ په لوڼو باندي مقرر کړی دی، نو ته ټول هغه افعال په ځای کړه کوم چي يو حاجي يي کوي، خو د کعبي نه طواف مه کوه. او دجابر رضي الله عنه په حديث کي چي بخاري او مسلم روايت کړی وايي: او پيغمبر ﷺ عائشې رضي الله عنها ته پداسي حال کي ورغلی چي هغې ژړل، نو پيغمبر ﷺ وفرمايل: «مَا شَأْنُكِ؟» قَالَتْ: شَأْنِي أَنِّي قَدْ حِضْتُ، وَقَدْ حَلَّ النَّاسُ وَلَمْ أَحْلِلْ وَلَمْ أَطُفْ بِالْبَيْتِ، وَالنَّاسُ يَذْهَبُونَ إِلَى الْحَجِّ الآنَ، فَقَالَ: «إِنَّ هَذَا أَمْرٌ كَتَبَهُ اللَّـــهُ عَلَى بَنَاتِ آدَمَ فَاغْتَسِلِي ثُمَّ أَهِلِّي بِالْحَجِّ»، فَفَعَلَتْ وَوَقَفَتْ الْمَوَاقِـــفَ حَـــتَّى إِذَا طَهَرَتْ طَافَتْ بِالْكَعْبَةِ وَالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ، ثُمَّ قَالَ: «قَدْ حَلَلْتِ مِنْ حَجِّكِ وَعُمْرَتِكِ جَمِيعًا».

ترجمه: تاته څه پيښ شوي؟ هغې وويل: زما حيض راغی، او ټولو خلکو خانونه حلال کړي دي (دعمري احرامونه يي

---

(۱) بخاري اومسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلاص کړي دي)، او ما لا ځان ندی حلال کړی، او نه مې دکعبې طواف کړی دی، او خلك اوس حج ته روان دي، نو پیغمبر ﷺ وفرمایل: دا شی الله ﷻ دادم ؑ په لوڼو مقرر کړی دی، نو ته غسل وکړه، او بیا احرام وتړه، نو هغې احرام وتړی، او ټول افعال یې په ځای کړل، تر څو چې پاکه شوه نو بیا یې دکعبې طواف وکړ او دصفا ومروا سعي یې وکړه، نو پیغمبر ﷺ وفرمایل: (اوس نو) له حج او عمرې دواړو څخه حلاله شوې (ووتلې).

علامه ابن القیم وایي: صحیح او صریح احادیث پدې دلالت کوي چې عائشه رضی الله عنها اول دعمرې احرام تړلی وو او بیا چې کله یې حیض راغی نو پیغمبر ﷺ ورته امر وکړ چې دحج احرام وتړي، نو پدې سره یې حج دقرآن حج وګرځید، نو ځکه خو پیغمبر ﷺ ورته وویل: «يَكْفِيكِ طَوَافُكِ بِالْبَيْتِ وَبَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ لِحَجِّكِ وَعُمْرَتِكِ»[۱].

ترجمه: دکعبې (یو) طواف او دصفا او مروا (یوه) سعي ستا دحج او عمري (دواړو) لپاره تاته کفایت کوي.

---

(۱) تهذیب السنن ۲/۳۰۳.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- کوم کارونه چي ښځه يي بايد داحرام تړلو په وخت کي وکړي: ښځه بايد دنارينه په شان داحرام په وخت کي غسل وکړي، او دنوکونو په اخيستلو، او وينښتانو لري کولو او بد بويي ورکولو (خوشبويي وهلو) سره ځان پاك کړي، تر څو بيا داحرام په حال کي دې شيانو ته ضرورت پيدا نکړي، ځکه چي هغه وخت بيا دا کارونه کول ممنوع دي، او که چيري دغو شيانو ته ضرورت نه وو نو کول يي حتمي ندي، او نه هغه داحرام دخصوصياتو څخه دي، او پروا نلري چي پداسي عطرونو سره ځان خوشبويه کړي چي تيز بوی ونلري، لکه عائشه رضي الله عنها چي وايي: كُنَّا نَخْرُجُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ إِلَى مَكَّةَ فَنُضَمِّدُ جِبَاهَنَا بِالسُّكِّ الْمُطَيَّبِ عِنْدَ الإِحْرَامِ فَإِذَا عَرِقَتْ إِحْدَانَا سَالَ عَلَى وَجْهِهَا فَيَرَاهُ النَّبِيُّ ﷺ فَلاَ يَنْهَانَا[۱].

ترجمه: مونږ به دپيغمبر ﷺ سره (ومکي) ته تللو او داحرام تړلو په وخت کي به مو په خپلو تنديو (وچولی) باندي مشك وهل، نو کله چي به له مونږ نه ديوې (بدن) خولې شو نو مشك به يي پر مخ راتوی شول، او هغه به پيغمبر ﷺ ليدل خو له هغه

---

(۱) ابو داود روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څخه يې نه منع کولو.

شوکاني وايي: دپيغمبر ﷺ سکوت ددې کار په جواز او روا والي دلالت کوي، ځکه چې هغه ديو ناروا او باطل کار باندې چپ نه پاتې کيږي[1].

۶- داحرام دنيت سره به هغه ځادري (بوقره) او نقاب ليري کړي چې اغوستي يې وي، او بوقره او نقاب هغه دي چې مخ پټوي او په هغه کښې دسترګو لپاره سوري وي چې ښځه له هغه نه ګوري، دليل يې دبخاري دا حديث دی: «لا تنتقب المحرمة»، يعني: احرام تړونکې ښځه به نقاب نه اچوي، او ځادري خو له نقاب نه هم زياته ده. او همدارنګه به دستکلي (دستکشې) هم ليري کوي که يې مخکې له احرام نه اغوستي وي، او دستکشې هر هغه شي ته وايي چې دلاسونو دپټولو لپاره په لاسونو اغوستل کيږي. او کله چې ښځه دبيګانه نارينه وو سره مخامخ شي نو خپل مخ به بيله نقابه او ځادري نه په کوم بل شي لکه پوړنی او يا جامې سره پټوي، او همدارنګه له بيګانه نارينه وو نه به خپل لاسونه بيله دستکلو نه په بل شي

---

(۱) نيل الاوطار ۱۳/۵.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه خپله جامې سره پټوي، ځکه د ښځې مخ او لاسونه عورت ګڼل کيږي، چې له بيګانه نارينه وو نه يې پټول فرض دي، که داحرام په حالت کې او يا په بل حالت کې.

شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: ښځه ټوله عورت ده، نو ځکه ورته روا دي چې دځان دپټولو لپاره جامې واغوندي، او دکجاوې له سيوري نه استفاده وکړي، خو پيغمبر ﷺ ښځه له نقاب او دستکلو اچولو نه منع کړي ده، او دستکلي هغه پوښونو ته وايي چې لاسونو ته اغوستل کيږي، او که ښځه خپل مخ پداسې جامه سره پټ کړي چې له مخ سره نه نښلي، نو دا په اتفاق (دعلماوو) سره روا ده، خو که له مخ سره نښليده نو صحيح داده چې دا هم روا ده، او ښځه مکلفه نده چې په لرګي يا لاس اويا بل شي سره جامه له خپل مخ نه ليري کړي (تر څو له مخ سره يې ونه نښلي)، ځکه پيغمبر ﷺ دښځې مخ او لاسونه يو شانتې ګڼلي دي، او دواړه دنارينه دبدن په شان دي نه دهغه دسر په شان، او دپيغمبر ﷺ ښځو به په خپلو مخونو جامه اچول بيله دي چې دهغه ليري والي په نظر کې ونيسي، او له علماوو نه هيڅ يوه له پيغمبر ﷺ نه ندي نقل کړي چې هغه فرمايلي دي: «إِحْرَامُ الْمَرْأَةِ فِي وَجْهِهَا».

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: دښځي احرام دهغې په مخ کي دی، بلکه دا دسلفو[۱] دبعضي علماوو قول دی.

علامه ابن القيم وايي: له پيغمبر ﷺ نه يوه کلمه هم په احرام کي دښځي دمخ دلوڅولو په فرضيت کي نده راغلې، او يوازي له نقاب نه منع راغلې ده.. او بيا وايي: له اسماء رضي الله عنها نه روايت دي چي هغي به داحرام په حال کي خپل مخ پټاوه، او عائشه رضي الله عنها وايي: كَانَ الرُّكْبَانُ يَمُرُّونَ بِنَا وَنَحْنُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مُحْرِمَاتٌ فَإِذَا حَاذَوْا بِنَا سَدَلَتْ إِحْدَانَا جِلْبَابَهَا مِنْ رَأْسِهَا عَلَى وَجْهِهَا فَإِذَا جَاوَزُونَا كَشَفْنَاهُ[۲].

ترجمه: سواره خلك به زمونږ له خوا نه تيريدل پداسي حال کي چي مونږ به دپيغمبر ﷺ سره په احرام کي وو، نو کله چي به زمونږ سره مخامخ او نژدي شول نو زمونږ نه هري يوې به خپل څادر (پوړنی) دسر لخوا نه پر خپل مخ باندي را څوړند کړ، او چي کله به له مونږ نه تير شول نو بيا به مو مخ لوڅ کړ.

---

(۱) سلف: وصحابه وو، تابعينو، تبع تابعينو او نور داسلام داول عصر امامانو او سترو علماوو ته ويل کيږي.(ژباړن)

(۲) ابو داود روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو اى مسلماني احرام تړونكې خوري پوه شه چي تا ته دمخ او لاسونو پټولو اجازه نشته په هغه څه سره چي خاص دهغه لپاره جوړ (ګنډل) شوي وي، لكه نقاب او دستكلې (دستكشي)، او په تا باندي فرض دي چي له بيګانه (نا محرمه نارينه وو نه خپل مخ او لاسونه په خپل پوړني، يا جامي، او يا بل شي سره پټ كړې، او دداسي شي لكه لرګى، پټكى او يا بل څه استعمالول چي پوړنى له مخ نه ليري كړي تر څو ورسره ونه نښلي، دا كوم شرعي اصل نلري.

۷- وښځي ته روا دي چي داحرام په حال كي دخپلي خوښي سره هر نوع كالي واغوندي، چي زينت او ښكلا پكښي نه وي، او دنارينه وو دكاليو سره مشابهت ونلري، او نه داسي تنګ وي چي دبدن اندامونه وښيي، او نه داسي نازك وي چي بدن نه پټوي، او نه داسي لنډ وي چي پښي او لاسونه يې ترينه راووځي، بلكه ازاد پلن او ډبل كالي به وي.

ابن المنذر وايي: علماء پدي باندي اتفاق لري چي داحرام لرونكي ښځي لپاره دقميص، پرتوګ، څادر، او موزې اچول روا دي[۱].

(۱) المغني ۳۲۸/۳.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ښځې ته ضروري نده چې کوم معين او خاص رنګ - مثلاً زرغون رنګ- کالي واغوندي، بلکه هغه رنګونه به اختياروي کوم چې معمولاً ښځې اغوندي لکه سور، زرغون، او تور، او کولای شي چې يو رنګ جامې په بل رنګ جامو سره بدلې کړي.

۸- او ښځې ته سنت دي چې داحرام نه وروسته په دومره ټيټ اواز سره لبيك ووايي چې يوازې يې خپله واوري. ابن عبد البر وايي: علماء اتفاق (اجماع) لري دښځې لپاره سنت طريقه داده چې خپل اواز پورته نکړي، يوازې به يې خپل ځان ته اوروي، او دفتنې دډار او ويرې په وجه ورته اواز پورته کول مکروه دي، نو ځکه خو ورته اذان کول او اقامت ويل روا ندي، او په لمانځه کې به (دسهوې په صورت کې وامام ته) دفتح ورکولو او خبرولو لپاره لاسونه ټکوي (پړقکوي)، او (دنارينه وو په شان به) تسبيح نه وايي [۱].

۹- په ښځې باندې په طواف کې پوره ستر کول او ځان پټول فرض دي، او دا چې اواز به نه پورته کوي، او سترګې به

(۱) المغني ۲/ ۳۳۰-۳۳۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(له حرامو کتلو څخه) ساتي، او د نارينه وو سره به ډکې نه وهي يعنې ګڼه به نه جوړوي، خصوصاً دحجر اسود او رکن يماني په حصه کې، او د کعبې څخه ليرې دمطاف[1] په اخيري حصه کې له نارينه څخه ګوښه طواف کول ورته بهتر او افضل دي له هغه طواف نه چې دنارينه وو په ازدحام کې يې وکعبې ته نژدې وکړي، ځکه له نارينه وو سره ځنګ او ډکې وهل (يعنې ګڼه جوړول) حرام دي، پدې چې هغه دفتنې سبب ګرځي، او وکعبې ته نژدې والى او دحجر اسود مچول دواړه دامکان په صورت کې سنت دي، نو دسنت لپاره به حرام او ناروا کار نکوي، بلکه پداسې حالت کې هغه دښځې په حق کې سنت ندي، او هغې ته سنت طريقه داده چې کله ورته مخامخ شي يوازې اشاره ورته وکړي.

امام نووي وايي: زمونږ علماء وايي: وښځو ته دحجر اسود مچول مستحب ندي، او حتى مسه کول (لاس وروړل) هم ورته مستحب ندى، مګر په هغه حالت کې چې مطاف (دطواف ځاى) دشپې لخوا او يا بل وخت کې خالي وي، ځکه پدې کې

(۱) مطاف: دکعبې شاوخوا هغه منطقې ته وايي چې خلک پکښې طواف کوي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دښځو او دنورو خلکو لپاره تکليف دی[۱].

او په مغني کي وايي: وښځي ته په شپه کي طواف کول مستحب دي، ځکه په هغه کي دښځي ستر زيات وي، او ازدحام هم کم وي، نو کولای شي چي وکعبي ته نژدي شي او حجر اسود مسه کړي[۲].

۱۰- په مغني کي وايي: دښځو طواف او دهغوی (دصفا او مروا) سعي ټوله د(عادي) تګ په شکل ده، ابن المنذر وايي: دعلماوو پدي اتفاق دی چي په ښځو باندي دکعبي په طواف (په اولو دريو دَورو) او صفا ومروا کي منډه وهل (رَمَل) نشته، او نه پري اوږه لوڅول (اضطباع) شته، ځکه له هغه نه مقصد دطاقت او قوت ښکاره کول دي، او دا دښځو په حق کي نشته، ځکه دهغوی لپاره ستر پکار دی، او په منډه وهلو ږو اوږو لوڅولو کي دبدن لوڅيدل دي[۳].

۱۱- دحج هغه اعمال چي بايد حائضه ښځه يي وکړي، او

---

(۱) المجموع ۳۷/۸.

(۲) المغني ۳۳۱/۳.

(۳) المغني ۳۹۴/۳.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه چي بايد ويي نکړي تر څو پاکه شي: حائضه ښځه دحج اعمال ټول تر سره کولای شي، لکه احرام تړل، په عرفات ودريدل، مزدلفي ته تلل، دجمرو ويشتل، خو دکعبي طواف به نکوي تر څو چي پاکه شي، څکه عائشه رضي الله عنها چي کله يي حيض راغی نو پيغمبر ﷺ ورته وفرمايل: «افْعَلِي مَا يَفْعَلُ الْحَاجُّ غَيْرَ أَنْ لاَ تَطُوفِي بِالْبَيْتِ حَتَّى تَطْهُرِي»(۱).

ترجمه: ټول هغه افعال په ځای کړه کوم چي يو حاجي يي کوي، خو دکعبي طواف مه کوه، تر څو چي پاکه شي. او دمسلم په روايت کي داسي راغلي دي: «فَاقْضِي مَا يَقْضِي الْحَاجُّ، غَيْرَ أَنْ لا تَطُوفِي بِالْبَيْتِ حَتَّى تَغْتَسِلِي».

ترجمه: ټول هغه افعال په ځای کړه کوم چي يو حاجي يي کوي، خو دکعبي طواف مه کوه، تر څو چي غسل وکړي.

شوکاني وايي: پدي حديث کي دحائض ښځي لپاره دطواف کولو څخه ښکاره منع راغلي ده تر څو چي وينه يي بنده شي او غسل وکړي، او منع (او نهي) دفساد او باطليدو

---

(۱) بخاري اومسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تقاضا کوي، نو دحائضې ښځې طواف کول باطل دي، او دا داکثره علماوو قول (نظر) دی[۱].

او دصفا ومروا په مینځ کې به سعي هم نکوي، ځکه سعي دطواف څخه وروسته وي، او پیغمبر ﷺ هیڅکله مخکې له طواف نه سعي نده کړې.

امام نووي وايي: فرعي مساله: که څوك له طواف نه مخکې سعي وکړي نو زمونږ په نزد يې سعي نه صحيح کيږي، او دا داکثرو علماوو قول دی، او مخکې مو وويل چې ماوردي پدې مساله کې دعلماوو اجماع نقل کړيده، او دا دمالك او ابو حنيفه او احمد مذهب هم دی، او ابن المنذر له عطاء او داهل حديث له بعضې علماوو نه نقل کړي دي چې نومړې سعي صحت لري، دا قول زمونږ علماوو له عطاء او داود نه نقل کړی دی.

زمونږ دليل دادی: چې پيغمبر ﷺ دطواف نه وروسته سعي وکړه، او ويې فرمايل: «لِتَأْخُذُوا عَنِّي مَنَاسِكَكُمْ».

---

(۱) نيل الاوطار ۴۹/۵.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: خپل دحج اعمال او مناسك لما نه واخلئ (لما نه يي زده کړئ)، او دابن شريك رضی الله عنه حديث چي وايي: خَرَجْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ حَاجًّا فَكَانَ النَّاسُ يَأْتُونَهُ فَمنْ قَائِلٍ: يَا رَسُولَ اللَّه، سَعَيْتُ قَبْلَ أَنْ أَطُوفَ، أَوْ قَدَّمْتُ شَيْئًا أَوْ أَخَّرْتُ شَيْئًا، فَكَانَ يَقُولُ: «لاَ حَرَجَ، لاَ حَرَجَ إِلاَّ عَلَى رَجُلٍ اقْتَرَضَ عِرْضَ رَجُلٍ مُسْلِمٍ وَهُوَ ظَالِمٌ، فَذَلِكَ الَّذِي هَلَكَ وَحَرِجَ»[۱].

ترجمه: زه دپيغمبر ﷺ سره مي دحج لپاره سفر وکړی، نو خلك ورته راتلل، چا به ويل: ای رسول الله له طواف نه مخکي مي دصفا ومروا سعي وکړه، او يا مي څه شی وروسته وکړی، او يا مي مخکي وکړی، نو پيغمبر ﷺ به ويل: چي هيڅ پروا (گناه) نشته، مگر په هغه چا باندي چي ديو مسلمان حق (او يا دهغه عزت) يي په ظلم سره واخيست (او پايماله يي کړ)، نو همدا شخص هلاك شو او په گناه کي ولويدی. نو پدې حديث کي ددي خبري چي وايي: له طواف نه مخکي مي سعي وکړه،

---

(۱) ابو داود پداسي سند سره روايت کړی چي دسند راويان يي ټول دبخاري او مسلم له راويانو نه دي ما سوا داسامه بن شريك څخه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

معنى داده چې دطواف قدوم نه وروسته او له فرض طواف نه مخکې مې سعي وکړه، او خطابي هم دحديث همداسي معنى کړيده[۱].

زمونږ استاذ شيخ محمد الامين الشنقيطي رحمت الله عليه په خپل تفسير کي وايي: پوه شه چې اکثر علماء پدي نظر دي چې سعي يوازي له طواف نه وروسته صحيح کيږي، نو که له طواف نه مخکې سعي وکړي داکثره علماوو په نظر صحيح نده، چې له هغه جملې څلور امامان هم دي، او ماوردي او نورو پدي باره کي دعلماوو اجماع نقل کړي ده، او بيا يې دنووي مخکينى قول او دهغه لخوا دابن شريك دحديث جواب يې ذکر کړ، او بيا وايي: نو هغه دا خبره: چې مخکې له طواف نه (مې سعي وکړه) يعني: مخکې له فرضي طواف نه چې رکن دى، او دا ددې نفي نکوي چې سعي به يې دطواف قدوم[۲] نه وروسته

---

(۱) المجموع ۸۲/۸.

(۲) طواف قدوم: هغه طواف دى چې دعمري او يا دحج دټولو اعمالو نه مخکې کيږي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي وي کوم چي رکن ندی[۱].

په مغني کي وايي: سعي دطواف تابع ده، او له هغه نه مخکي طواف کولو نه بغير صحيح نده، نو که له طواف نه مخکي يي سعي وکړه نه صحيح کيږي، او دا دمالك، شافعي، او احنافو نظر دی، او عطاء وايي: (له طواف نه مخکي سعي) روا ده، او له احمد نه روايت دی چي وايي: که يي په هيره سره وکړه، روا ده، او په قصد سره وي نده روا، ځکه له پيغمبر ﷺ نه چي کله دهيري او ناپوهي په صورت دتقديم او تاخير پوښتنه وشوه، نو فرمايل به يي: چي «لاحرج» يعني څه پروا او ګناه نشته.

او داول قول دليل دادی چي پيغمبر ﷺ له طواف نه وروسته سعي کړي ده، او بيا يي فرمايلي دي: «لِتَأْخُذُوا عَنِّي مَنَاسِككُمْ» يعني: له مانه دخپل حج مناسك او اعمال واخلی او زده يي کړی[۲].

---

(۱) اضواء البيان ۲۵۲/۵.

(۲) المغني ۲۴۰/۵.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو له مخکي خبرو نه دا معلومه شوه چي په کوم حديث چي داول قول خاوندان استدلال کوي او وايي چي سعي له طواف نه مخکي روا ده، نومړي حديث پدي خبره دلالت نکوي، ځکه حديث دوه احتماله لري: يا خو حديث دهغو کسانو په باره کي دی چي دفرضي طواف نه مخکي سعي وکړي، خو له هغه نه مخکي يي دطواف قدوم لپاره سعي کړي وي، نو سعي يي له طواف نه وروسته راغله (نه مخکي)، او يا دهغه کسانو په باره کي دی چي په هيره او ناپوهي سره بيله قصده (له طواف نه مخکي سعي وکړي).

او ما پدي مسأله کي پدي وجه اوږد بحث وکړ، چي اوس داسي کسان پيدا شويدي چي دطواف نه مخکي مطلقاً سعي کول روا بولي او پدي سره فتوا ورکوي، والله المستعان.

پاملرنه:

که ښځي ته له طواف نه وروسته حيض راشي، نو پدي حالت کي به سعي کوي، ځکه دسعي لپاره پاکوالی او اودس شرط ندی، په مغني کي وايي: اکثره علماء دا نظر لري چي دصفا او مروا دسعي لپاره اودس شرط ندی، او لدي جملي نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

عطاء، مالك، شافعي، ابو ثور، او احناف دي.. او بيا وايي: ابو داود وايي: ما له احمد نه اوريدلي دي چي ويل يي: کله چي ښځه دکعبي طواف وکړي، او بيا حيض ورته راشي، نو دصفا او مروا سعي دي وکړي، بيا دي منی ته ولاړه شي، او له عائشي او ام سلمه رضی الله عنهما نه روايت دی چي دوی دوو ويلي دي: کله چي ښځه دکعبي طواف او دوه رکعته لمونځ وکړي، او بيا يي حيض راشي، نو دصفا او مروا سعي دي وکړي، دا خبره اثرم روايت کړيده[1].

۱۲- وښځو ته له مزدلفي نه دضعيفه او کمزوره حاجيانو سره يو ځای دسپوږمۍ دلويدو نه وروسته راوتل، او منی ته په ررسيدو سره لوی شيطان ويشتل روا دي، تر څو په ازدحام (ګڼه ګوڼه) کي ګير نشي.

موفق ابن قدامه په مغني کي وايي: څه باك نشته چي ضعيفه حاجيان او ښځي مخکي له مزدلفي نه ووځي، او عبد الرحمن بن عوف او عائشه رضي الله عنها له هغو کسانو نه وو

---

(۱) المغني ۵/۲۴۶.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي خپل دکور کمزوري به يي مخکي ومنی ته استول، او دا دعطاء، ثوري، شافعي، ابو ثور، او احنافو قول دی، او زمونږ له معلومات سره ځوك ددي خبري مخالف نشته، او پدي کي دهغوی لپاره اسانتيا او دازدحام دتکليف نه خلاصون، او دپيغمبر ﷺ دسنت متابعت دی[1].

امام شوکاني وايي: دلائل پدي دلالت کوي چي دشيطانانو ويشتلو وخت دهغه چا لپاره چي رخصت[2] ورته نه وي دلمر ختلو نه وروسته دی، او دچا لپاره چي رخصت او اجازه شوي وي لکه ښځي او ضعيفه او کمزوري حاجيان، نو هغوی ته دلمر ختلو نه مخکي روا دی[3].

امام نووي وايي: شافعي او دمذهب علماء وايي: دښځو او نورو ضعيفه حاجيانو لپاره سنت طريقه داده چي له مزدلفي نه

(۱) المغني ۲۸۶/۵.

(۲) رخصت دې ته وايي چي شريعت دتکليف او عذر په وجه په حکم کي اسانتيا راولي، لکه د ښځو او ضعيفو کسانو لپاره د مزدلفې څخه په نيمه شپه کي راوتل او شيطانان ويشتل.(ژباړن)

(۳) نيل الاوطار ۷۰/۵.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ومنى ته دنيمي شپې نه وروسته او له سهار نه مخكي لاړ شي، تر څو دخلكو دبير وبار (ګڼي) نه مخکي لوى شيطان وولي [(۱)]، او بيا يې پدې باره كې راغلي احاديث ذكر كړل.

۱۳- ښځه به دحج او عمرې داحرام نه دوتلو لپاره به دخپل سر وېښته دګوتو دسرو په اندازه لنډوي، او دسر خرَيَل (کَلَول) ورته روا ندي، او دګوتو سرونه دګوتې دلوړ (اوچت) بند نه پورته حصه ده.

په مغني کې وايي: دښځي لپاره شرعي طريقه دوېښتانو لنډول دي، نه خريل، او پدې کې دعلماوو اختلاف نشته، ابن المنذر وايي: علماوو پدې اتفاق کړى دى، او دا ځکه چې خريل دښځې په حق کې مُثلَه [(۲)] ګڼل کيږي، له ابن عباس نه روايت دى وايي: پيغمبر ﷺ فرمايي: «لَيْسَ عَلَى النِّسَاءِ حَلْقٌ، إِنَّمَا عَلَى

---

(۱) المجموع ۸/۱۲۵.

(۲) مُثلَه: دې ته وايي چې دچا يو اندام پرې کړي شي، لکه غوږ، پوزه، او لاس.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

النِّسَاءِ التَّقْصِيرُ»[۱].

ترجمه: پر ښځو باندي (دويښتو) خريل نشته، پر ښځو باندي يوازي (دويښتو) لنډول دي.

علي رضی‌الله‌عنه وايي: نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ تَحْلِقَ الْمَرْأَةُ رَأْسَهَا[۲].

ترجمه: پيغمبر ﷺ ښځه دخپل سر خريلو (کلولو) نه منع کړيده. او احمد به ويل: ښځه دهري کوڅۍ نه دګوتي دسرونو په اندازه لنډوي، او دا دابن عمر، شافعي، اسحاق، او ابو ثور قول (نظر) دی. ابو داود وايي: له احمد نه مي اوريدلي چي پوښتنه څني وشوه چي آيا ښځه به ټول سر نه کَمَوي؟ (يعني له ټولو نه به دګوتو دسرونو په اندازه اخلي؟) ويل يي: هو، ويښته به دسر مخي ته راټول کړي، او بيا به دويښتو دسرونو نه دګوتو دسرونو په اندازه اخلي او لنډوي به يي[۳].

---

(۱) ابو داود روايت کړی دی.

(۲) ترمذي روايت کړی دی.

(۳) المغني ۵/ ۳۱۰.

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام نووي وايي: علماء پدي خبره متفق دي چي ښځه دسر په خريلو سره مکلفه نده، بلکه دهغي لپاره يوازي دسر ويښته لنډول دي... ځکه (خريل) دهغي په حق کي بدعت دی او په هغه کي مُثله هم ده[1].

۱۴- حائضه ښځه چي کله اخيرنی شيطان وولي او ويښته لنډ کړي، نو له احرام نه وځي (حلاليږي)، او کوم شيان چي داحرام په وخت کي پري حرام وو، هغه ورته روا کيږي، خو ميړه ته لانده روا، نو هغه به له ځان سره ديو ځای کيدلو ته نه پريږدي، تر څو چي فرضي طواف وکړي، او که په دغه حالت کي جماع او يوځايوالی ورسره وکړي نو فديه پري لازميږي، او هغه يو پسه په مکه کي حلالول او دحرم په مسکينانو به يي تقسيموي، ځکه دا کار داول حلالوالي[2] نه وروسته شوی دی.

---

(۱) المجموع ۸/۱۵۰-۱۵۴.

(۲) اول حلالوالی هغه دی چي دفرضي طواف نه مخکي ځان له احرام نه وباسي، او دوهم او اخيرنی حلالوالی هغه وخت وي چي فرضي طواف وکړي، او ټول مناسك او اعمال يي پوره شي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵- که ښځي ته دفرضي طواف نه وروسته حيض راشي، نو په هغي باندي درخصت طواف[1] نشته، او کولای شي چي هر وخت وغواړي سفر وکړي، عائشه رضي الله عنها وايي: حَاضَتْ صَفِيَّةُ بِنْتُ حُيَيٍّ بَعْدَ مَا أَفَاضَتْ قَالَتْ: فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّه ﷺ فَقَالَ: «أَحَابِسَتُنَا هِيَ؟» قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّهَا قَدْ كَانَتْ أَفَاضَــتْ وَطَافَتْ بِالْبَيْت، ثُمَّ حَاضَتْ بَعْدَ الإِفَاضَةِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «فَلْتَنفِرْ إِذَنْ»[2].

ترجمه: صفيه د حيي لور ورسته لدي چي فرضي طواف يي وکړ حيض يي راغی، نو دا خبره مي وپيغمبر ﷺ ته وکړه، نو ويي فرمايل: آيا هغه مونږ له سفر کولو نه راګرځوي؟ ورته ومي ويل: ای رسول الله هغي فرضي طواف کړی دی، او بيا يي دطواف نه وروسته حيض راغلی دی، نو ويي فرمايل: نو بيا خو دي سفر وکړي.

---

(۱) طواف وداع هغه طواف چي دمکي څخه دوتولو نه مخکي کيږي، او بيا وحرم ته نه راځي، او هغه ته (طواف وداع) هم وايي.(ژباړن)

(۲) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ابن عباس روايت دی وايي: وخلکو (حاجيانو) ته امر شوی چي اخيرنی کار به يي دکعبي طواف وي، خو له حايضي ښځي نه دا کار تخفيف شوی دی (يعني په هغه مکلفه نده)[(۱)]،

او همدارنګه وايي: پيغمبر ﷺ حايضي ښځي ته دا اجازه کړي ده چي له طواف وداع نه مخکي له مکي نه ووځي، که يي فرضي طواف کړي وي[(۲)].

امام نووي وايي: ابن المنذر ويلي دي: او اکثره علماء په همدي نظر دي، لکه: مالك، اوزاعي، ثوري، احمد، اسحاق، ابو ثور، ابو حنيفه او نور[(۳)].

په مغني کي وايي: دا دښارونو[(٤)] داکثره علماوو نظر دی.

او وايي: او دنفاس داره ښځي حکم دحايضي په شان دی، ځکه

---

(۱) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(۲) احمد روايت کړی دی.

(۳) المجموع ۲۸۱/۸.

(٤) دښارونو نه مراد: مکه، مدينه، کوفه، بصره، او بغداد دي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دنفاس او حيض احکام په فرضياتو او مُسقِطاتو[۱] کي يو شان دی[۲].

۱۶- ښځي ته له مَحرَم سره دمسجد نبوي زيارت دلمونځ او دوعا کولو لپاره مستحب دی، خو دپيغمبر ﷺ دقبر زيارت ورته روا ندی، ځکه دا دقبرونو له زيارت نه منع شويده.

شيخ محمد بن ابراهيم ال الشيخ رحمت الله عليه دسعودي عربستان مفتي وايي: او صحيح خبره داده چي ښځه دپيغمبر ﷺ له زيارت نه منع ده، له دوو وجهو نه:

اول: عام دلائل (پدي باره کي)، او منع چي کله عامه وي نو هيچا ته يي تخصيص کول بيله دليل نه روا ندي، او (دمنعي علت (دکوم له وجهي نه چي ښځه له دقبرونو دزيارت نه منع شويده) پدي مساله کي موجود دی...[۳].

---

(۱) مُسقِطات هغه شيانو او اسبابو ته وايي چي کوم شرعي حکم ساقط کړي.(ژباړن)

(۲) المغني ۴۶۱/۳.

(۳) مجموع فتاوی الشيخ محمد بن ابراهيم ال الشيخ ۲۳۹/۳.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شيخ عبد العزيز بن باز رحمت الله عليه دپيغمبر ﷺ دزيارت کولو په باره کي دهغه چا لپاره چي دمسجد نبوي زيارت وکړي وايي: او دا زيارت يوازي دنارينه وو لپاره روا دی، او دښځو لپاره دهيڅ قبر زيارت روا ندی، لکه څنګه چي دپيغمبر ﷺ نه راغلي دي چي هغه په هغه ښځو لعنت ويلی دی چي دقبرونو زيارت کوي، او په هغو کسانو چي په قبرونو باندي مسجدونه جوړوي، او څراغونو او شمعونه پکښي بلَوي.

اما مديني منوري ته پدي قصد تلل چي په مسجد نبوي کي لمونځ او دوعا او نور طاعتونه چي په نورو مسجدونو کي روا دي- وکړي، نو دا دټولو لپاره روا دي[1].

(۱) التحقيق والايضاح لکثير من مسائل الحج والعمرة والزيارة على ضوء الکتاب والسنة ص۱۹.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهم فصل

دمشترک ژوند او ښنکاح دعقد ختمولو مربوط احکام

الله ﷻ فرمايي: ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُم مِّنْ أَنفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِّتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُم مَّوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ﴾ [د الروم سورت: ۲۱ آيت].

ترجمه: او دالله ﷻ (دقدرت) له نښو (څخه دادي) چې تاسو ته يې ستاسو له جنس نه ښځې پيدا کړي، تر څو له هغوی سره آرام پيدا کړئ، او ستاسو په مينځ کې يې مينه او مهرباني پيدا کړيده، بيشکه په دي کې (دالله دقدرت) نښې دي دهغه کسانو لپاره چې (دالله په مخلوقاتو) کې فکر کوي.

او فرمايي: ﴿وَأَنكِحُوا الْأَيَامَى مِنكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ إِن يَكُونُوا فُقَرَاء يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾ [د النور سورت: ۳۲ آيت].

ترجمه: او واده (نکاح) کړئ بې خاونده ښځې او بې ښځو سړي، او نيک خويه مريان او مينځې خپل، که (هغوی) فقيران

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي نو الله به له خپل فضل نه هغوی غنيان کړي، او الله دلوی فضل خاوند او ډير پوه دی.

امام ابن کثير رحمت الله عليه وايي: دا په واده کولو سره امر دی، او بعضي علماء هغه په هر هغه چا چي قدرت يي لري فرض ګڼي، او پدي حديث استدلال کوي: «يَا مَعْشَرَ الشَّبَابِ مَــنْ اسْتَطَاعَ مِنكُمْ الْبَاءَةَ فَلْيَتَزَوَّجْ وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَعَلَيْهِ بِالصَّوْمِ فَإِنَّــهُ لَــهُ وِجَاءٌ»، بخاري او مسلم له ابن مسعود نه روايت کړی دی.

تــرجمه: ای ځوانانو څوك چي له تاسو نه دجماع کولو توان (او دهغه مصارف او خرچه) ولري، نو واده دي وکړي، ځکه هغه سترګي (له حرامو نه) پټوي، او (دانسان) فرج او شرمګاه (له حرامو) نه ساتي، او څوك چي توان ونلري، نو روژه دي ونيسي، ځکه هغه دده لپاره (له حرامو نه) دساتني وسيله ده.

او بيا يي دا خبره وکړه چي واده دغني کيدلو سبب دی، ځکه الله ﷻ فرمايي: ﴿إِن يَكُونُوا فُقَرَاء يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِن فَضْلِه﴾، او دابو بکر الصديق ﷺ دا وينا يي ذکر کړه چي وايي: دالله دامر اطاعت وکړی چي تاسو ته يي په نکاح کولو امر کړی، تر څو هغه خپله وعده تاسو ته پر ځای کړي، او غنيان به مو کړي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله ﷻ فرمايي: ﴿إِن يَكُونُوا فُقَرَاء يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾.

ابن مسعود وايي: غنی او ثروت په نکاح کې ولټوئ، الله ﷻ فرمايي: ﴿إِن يَكُونُوا فُقَرَاء يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾، ابن جرير روايت کړی، او بغوي هم له عمر رضي الله عنه نه همداسې روايت کړی دی[1].

شيخ الاسلام ابن تيمه وايي: الله ﷻ مومنانو ته نکاح کول او طلاق ورکول، او د طلاق شوې ښځې سره دوباره نکاح کول رواکړيدي وروسته لدې نه چې بل ميړه يې کړی وي، او نصرانيانو[2] په يو بل باندې نکاح کول حرام کړيدي، او چا چې يې نکاح روا کړې، نو طلاق يې ورته ندی روا کړی، او يهودو[3] طلاق روا کړی، خو هغه طلاق شوې ښځه چې له بل ميړه سره يې نکاح کړې وي، نو دهغه نکاح کول داول ميړه لپاره روا نه بولي، او په نصرانيانو کې طلاق نشته، او يهودو

---

(۱) تفسير ابن کثير ۵/۹۴-۹۵، د دار الاندلس چاپ.
(۲) نصرانيان دعيسى عليه السلام د دين پيروانو ته ويل کيږي.(ژباړن)
(۳) يهود دموسى عليه السلام د دين پيروانو ته ويل کيږي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

کي که ښځه له طلاق نه وروسته بل ميړه وکړي، نو بيا داول ميړه لپاره رجوع کول او دوباره دهغې په نکاح کول روا نه بولي، او الله ﷻ مومنانو ته پورتني دواړه کارونه روا کړيدي[1].

امام ابن القيم رحمت الله عليه دجماع دفوائدو په باره کي چي دنکاح دمقصدونو نه يو مقصد دی داسي وايي: ځکه جماع په اصل کي ددريو اصلي مقصدونو لپاره ده:

اول: دنسل ساتل، او دانساني اصل ساتل تر څو هغه عدد پوره شي کوم چي الله ﷻ يي پدي دنيا پيدا کيدل غواړي.

دويم: دهغه اوبو ويستل کوم چي دننه پاتي کيدل يي ټول بدن ته زيان رسوي.

دريم: شهوت پوره کول، او لذت اخيستل، او د(نکاح) دنعمت په خوند پوهيدل.

نو په واده کي ډيري لويي ګټي شته چي له ټولو نه زياتي مهمي ګټي دادي:

په هغه کي له زنا ځخه ليري والی، او دحرامو ځخه دسترګو ساتل دي.

---

(۱) مجموع الفتاوی ۳۲/۹۰.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داولاد پيداکيدل، او دنسب ساتل.

دميړه او ښځي په مينځ کي سکون او روحي ارامي مينځ ته راتلل.

دميړه او ښځي تر مينځ تعاون او همکاری دصالح او نيکي کورنۍ جوړول، کومه چي داسلامي ټولني په جوړښت کي يوه مهمه خښته ده.

دميړه لخوا نه دښځي سرپرستي او حفاظت، او دښځي لخوا دکور کارونه کول، او په ژوند دخپلي وظيفي په صحيح او طبيعي ډول پر ځای کول، نه هغسي چي دښځي او ټولني دښمنان وايي چي ښځه دکور نه بهر کار کي دسړي سره يو شانتي شريکه ده، نو ځکه خو يي ښځه له کور نه وويستله، او له خپلي اصلي او طبيعي وظيفي نه يي محرومه کړه، او دهغي کار يي بل چا ته وسپاره، چي پدي ډول دکورنۍ نظم ګډوډ شي، او دميړه او ښځي په مينځ کي دغلط فهمي او مشکلاتو درامينځ ته کيدلو سبب وګرځي، چي دهغه په وجه په اکثره وختونو کي دوی په خپلو کي سره جلا شوي او بيل شوي، او يا خو دمشکلاتو او مصيبتونو او جنجالونو سره يو ځای پاته دي.

زمونږ استاذ محمد امين الشنقيطي وايي: پوه شه -الله دي ما او تا ته دهغه څه توفيق راکړي چي هغه يي خوښوي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

پري راضي دی- چي دا دکفارو غلط او شوم نظر او داحساس، عقل، اسماني وحي، او دالهي شريعت مخالف فکر چي وايي ښځه او نر په ټولو احکامو او ډګرونو کي سره برابر دي، چي پدي نظر کي دومره فساد او دټولني دنظم خرابوالي او ګډوډ کيدل دي چي له هيچا نه پټ ندي، مګر هغه چا نه چي دبصيرت سترګي يي الله ړندي کړي وي، او دا ځکه چي الله ﷻ ښځي ته خاص خويونه او صفتونه ورکړي چي په هغه سره کولای شي دټولني دجوړولو په بيلابيلو اړخونو کي داسي برخه واخلي چي هغه دنورو لپاره نه ښايي، لکه دماشوم په ګيډه کيدل، لنګيدل، ماشوم ته شودي ورکول، داولادونو تربيه کول، دکور خدمت کول، او دکور کارونه لکه پخلی، اوړه ميشتول، جارو کول، او داسي نور، او دبشري ټولني لپاره دداسي خدمتونو کول په کور کي دننه او د خپل پت، عزت، شرف، اخلاقو او انساني ارزښتونو په ساتلو سره دناريښه دهغه خدمتونو نه کم ندي کوم چي يي له کور نه بهر سرته رسوي. نو ددي جاهلانو او پست مشريه کافرانو او ددوی دپيروانو دا ګمان غلط دی چي وايي: ښځه دناريښه په شان دکور نه بهر دکار کولو حق لري، سره لدي چي ټولو ته معلومه ده- چي ښځه دحَمَل (چي ماشوم يي په ګيډه کي وي)، او ماشوم ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

دشـودو ورکولـو او نفاس په وخت کي نشـي کولای داسـي کـار وکـړي چي معمولـي تکليف پکښـي کـي وي، نو که چيري دا او ميره يـي له کـور نه ووځي، نو دکور کارونه لکه دوړو ماشومانو ساتل، او دتـي ماشوم تـه شـودي ورکـول، دناريـنه لپاره چي کله لـه کار نه راشي دخوراك څښاك برابرول، دا ټول کارونه به ضايع او پـه ځـای پاتـي شي، او کـه چيري ددي کارونو لپاره يو کس په مزدوري راوسـتل شي نو دا کس به پدي کور کي دهماغه ښځي پـه شـان (دبهر له کـار نـه) بيـکاره پاتـي شي له کـوم نه چي دکور ښځـه تښتيدلـي وه، نو نتيجه به هماغه اولنۍ خبره وي، سربيره پـر دي چي دښځـي پـه وتلـو او کـار کولـو کـي ددين او اخلاقو او عزت بربادېده هم دي[(۱)].

نـو ای مسـلماني خـوري لـه الله نـه وويـرېږه او پـه دغـه مغرضـانه او چلـناکه افکـارو مـه تـيروځه، ځکـه دهغـو ښځـو واقعيـت کـوم چي په دغسـي افکارو غوليدلي ډير ښه شاهد دی ددي افكـارو پـه فسـاد او ناکامـي باندي، او تجربه ډير ښه دليل دی.

مسـلماني خـوري کـه تـه ښـه ځـوانـي لـرې نـو دواده کوښـښ

---

(۱) اضواء البيان ۴۲۲/۳.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړه، او هغه دتعليم دتکميل په وجه او يا دکار او وظيفي په وجه مه څنډوه، بې شکه کامياب واده کي ستا نيبختي او وراحت دی، او هغه د هر تعليم او وظيفي عوض دی، او دهغه نه هيڅ تعليم او وظيفه ځومره چي اوچته هم وي نشي عوض کيدلای. خپل دکور خدمت وکړه، او اولادونه تربيه کړه، او همدا ستا دژوند اساسي او ګټوره وظيفه ده. له هغه نه سوا په بل کار پسي مه ګرځه، ځکه بل هيڅ کار دهغه ځای نه نيسي، او دصالح سړي سره دواده کولو نه ډډه مکوه، ځکه پيغمبر ﷺ فرمايي: «إِذَا جَاءَكُمْ مَنْ تَرْضَوْنَ دِينَهُ وَخُلُقَهُ فَزَوِّجُوهُ إِلاَّ تَفْعَلُوا تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي الأَرْضِ وَفَسَادٌ عَرِيضٌ»(۱).

ترجمه: که تاسو ته داسي څوک (دنکاح کولو لپاره) راشي چي ديانت او اخلاق يي ستاسو خوښ وي، نو هغه ته ښځه ورکړی، که دا کار ونکړی نو په ځمکه کي به دلوی فساد او فتني سبب شي.

دښځي په واده کي دهغي نظر اخيستل:

کومه ښځه چي په نکاح ورکول کيږي له دريو حالاتو نه بهر

---

(۱) ترمذي روايت کړی، او هغه يي دشواهدو په لرولو سره حَسَن بللی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه وي: يا به ډيره وړه پيغله[(۱)] وي، او يا به بالغه پيغله وي، او يا به واده کړې وي، او دهري يوي لپاره بيل حکم دی:

۱- وړه پيغله نجلۍ: پدي کي دعلماوو اختلاف نشته چي پلار يي کولی شي چي بيله دهغې د اجازې نه هغه واده کړي، ځکه چي هغه دنظر خاونده نده، او ابو بکر الصديق ﷺ خپله لور عائشه رضی الله عنها وپيغمبر ﷺ ته په نکاح کړه پداسي حال کي عمر يي شپږ کاله وو، او دنهو کالو وه چي ورسره کوروالی وشو[(۲)].

امام شوکاني وايي: نومړي حديث پدي دلالت کوي چي پلار ته روا دي خپله لور له بلوغ نه مخکي په نکاح ورکړي، او همدارنګه وايي: او پدي کي دليل دی چي دوړې انجلۍ لوی سړي سره نکاح روا ده، او په همدي سره بخاري عنوان ايښی او بيا يي دعائشي مخکينی حديث ذکر کړی دی، او په فتح الباري کي يي پدي خبره دعلماوو اجماع نقل کړي ده[(۳)].

---

(۱) پيغله نجلۍ هغه ده چي چا ورسره جماع نه وي کړي، او په فقهي اصطلاح کي (باکره) ورته وايي.(ژباړن)

(۲) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(۳) نيل الاوکار ۶/۱۲۸-۱۲۹.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په مغني كي وايي: ابن المنذر ويلي دي: ټول هغه علماء چي پري خبر يو پدي خبره متفق دي چي پلار ته دوړي نجلۍ په نكاح وركول مناسب سړي ته روا دي [(۱)].

زه وايم: او دا چي ابو بكر الصديق ﷺ عائشه رضي الله عنها دشپږ كلنۍ په عمر كي پيغمبر ﷺ ته په نكاح كړه، پدي كي په هغو كسانو باندي ډير شديد رد دى كوم چي دوړي نجلۍ وركول ولوى سړي ته ناروا او ناوړه كار بولي او په بده سترګه ورته ګوري، چي دا يوازي ددوى دجهالت او بدنيتۍ علامه ده.

۲- بالغه پيغله: دهغي له اجازي نه بغير نه په نكاح كيږي، او چيوالى دهغي اجازه ده، لكه چي پيغمبر ﷺ فرمايي: «وَلَا تُـنْكَحُ الْـبِكْرُ حَتَّى تُسْتَأْذَنَ» قَالُوا: يَا رَسُولَ الله، فَكَيْفَ إِذْنُهَا؟ قَالَ: «أَنْ تَسْكُتَ» [(۲)].

ترجمه: پيغله نه په نكاح كيږي تر څو اجازه تري واخيستل شي، صحابه وو وويل: اى رسول الله دهغي اجازه به څنګه وي؟ ويي فرمايل: چي چوپه پاتي شي. نو اجازه اخيستل يي حتمي

---

(۱) المغني ۴۸۷/۶.
(۲) بخاري اومسلم روايت كړى دى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي، که څه هم پلار يي په نکاح ورکړي، او همدا دعلماوو ددوو قولونو نه صحيح قول دی.

علامه ابن القيم وايي: او دا داکثرو علماوو قول دی، او دا دابو حنيفه مذهب او په يوه روايت داحمد قول دی، او همدا قول مونږ دالله دين ګڼو، او په بل قول باور نلرو، او همدا دپيغمبر ﷺ دحکم او امر ونهي مطابق دی[۱].

۳- واده شوي ښځه[۲]: دهغي بيله اجازي په نکاح ورکول صحيح ندي، او اجازه يي په ويلو سره ده، داسي نه لکه پيغله چي اجازه يي په سکوت او چوپتيا سره وي.

په مغني کي وايي: دعلماوو په مينځ کي هيڅ اختلاف نه ګورو چي دواده شوي ښځي اجازه په ويلو سره ده، ځکه ژبه دزړه نه تعبير کوي، او هماغه معتبره په هر هغه ځای کي چي اجازي اخيستلو ته ضرورت وي[۳].

شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: نه ښايي چي

---

(۱) زاد المعاد في هدي خير العباد ۹۶/۵.

(۲) واده شوي ښځه نه مقصد هغه ښځه ده چي جماع ورسره شوي وي، او هغه ته په فقهي اصطلاح کي (ثيبه) وايي.(ژباړن)

(۳) المغني ۴۹۳/۶.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوك ښځه دهغې داجازې نه بغير په نكاح وركړي، لكه څنګه چي پيغمبر ﷺ امر كړى دى، كه يي خوښه نه وه، نو په زوره به په نكاح نه وركول كيږي، خو وړه پيغله پلار كولاى شي چي بيله اجازي يي په نكاح وركړي، او دهغې رايه نشته، او بالغه واده شوي ښځه بيله اجازي په نكاح وركول ناروا دي كه پلار وي او كه بل څوك، او پدي سره دمسلمانانو اجماع ده، او همدارنګه بالغه پيغله هم بيله دهغې داجازي نه په نكاح وركول دپلار او نيكه نه بغير بل چا ته روا ندي دټولو مسلمانانو په اجماع سره، او دپلار او نيكه لپاره بهتره ده چي اجازه يي واخلي.

علماء دواده شوي ښځي په اجازه اخيستلو كي اختلاف لري چي آيا فرض ده او كه مستحب؟

صحيح داده چي فرض ده، او دښځي په ولي[1] فرض دي چي دهغې په نكاح وركولو كي دالله ﷻ وويريږي، او وګوري چي كوم سړي ته چي يي وركوي ايا دهغې سره مناسب دى او كه نه؟ ځكه ښځه خو دهغې د مصلحت لپاره واده وي، نه دځان

---

(۱) دښځي ولي هغه څوك دى چي دښځي واك او صلاحيت ورسره وي، لكه پلار، نيكه او يا ددوى په شان نور.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمصلحت لپاره[۱].

دښځي په نکاح ورکولو کي دولي شرط والی او دهغه حکمت:

ښځي تـه دمناسب خـاوند داختيار حق ورکـول پدي معنى نـدى چـي هغـه هـر رنګـي وغـواړي هماغسـي سـړي سـره واده وکـړي، کـه څـه هم پکـي ددي دکورنـۍ او يا خپلوانو لپاره ضرر هم وي، بلکـه دا پـه خپل ولي پوري تړلې ده چي دهغې داختيار پـه هکلـه بـه غـور کـوي او پـه کـار کـي بـه ورتـه لارښوونه کـوي، او دنکـاح تړلـو کار بـه يي پـه غاړه اخلي، نـو دا بـه پخپـله دځان نکاح نـه تـړي، کـه يـي داسـي وکـړه نـو نکـاح يـي باطلـه ده، لکه څنګه چـي دعـائشـي رضي الله عنها پـه حديـث کـي راغلي دي: «أَيُّمَا امْرَأَةٍ نَكَحَـــتْ نَفْسَـــهَا بِغَيْرِ إِذْنِ وَلِيِّهَا فَنِكَاحُهَا بَاطِلٌ فَنِكَاحُهَا بَاطِلٌ فَنِكَاحُهَا بَاطِلٌ..».

ترجمه: هـره هغـه ښځـه چي دولـي لـه اجازي بغير خپل ځان په نکـاح کـړي، نـو نکـاح يـي باطلـه ده، نکـاح يـي باطلـه ده، نکاح يـي باطلـه ده. ترمذي وايي: دا حديث حَسَن دی، او ترمذي، ابو داود، نسائي او ابن ماجه کي راغلي دي: «لا نِكَاحَ إِلاَّ بِوَلِيٍّ».

(۱) مجموع الفتاوی ۳۲/۳۹-۴۰.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: نکاح بيله ولي نه نشته (صحت نلري)، نو دا دوه حديثه او کوم چي په همدي معنی راغلي دي پدي دلالت کوي چي نکاح بيله ولي نه صحيح نده، ځکه اصل په نفي کولو کي د(شرعي) صحت نفي کول دي، او ترمذي وايي: پدي حديث علماوو عمل کړی، لکه عمر، علي، ابن عباس، ابو هريره او نور، او همدا ډول دتابعينو دفقهاوو نه نقل شوي دي چي وايي: بيله ولي نکاح صحت نلري، او دا دشافعي، احمد او اسحاق قول دی[۱].

په واده کي داعلان لپاره دښځو دريي وهل:

دښځو لپاره دريي وهل مستحب دي تر څو دواده اعلان وشي او خبر يي خپور شي، او دا به يوازي دښځو په مينځ کي وي، او ساز او سرود اسباب، او سندرو ويونکو ښځو آوازونه به ورسره نه وي، خو دښځو لخوا دشعر او ترانو ويل پدي مناسبت سره چي نارينه يي وانه وري پروا نلري، پيغمبر ﷺ فرمايي: «فَصْلُ مَا بَيْنَ الْحَلالِ وَالْحَرَامِ الدُّفُّ وَالصَّوْتُ فِي

---

(۱) المغني ۶/۴۴۹.

(c) ketabton.com: The Digital Library

النِّکَاحِ»[۱].

ترجمه: دحلال او حرامو په مينځ کي توپير او علامه په واده کي دريي وهل او آوازونه ويل دي.

شوکاني وايي: دا ددي دليل دی چي په واده کي دريي وهل او په لوړ اواز سره څه شيان ويل لکه: مونږ تاسو ته راغلو، مونږ تاسو ته راغلو او داسي نور، روا دي، خو نه هغه سندري چي شر تري پاريږي، او دښکلا او ناروا شيانو او يا شرابو توصيف او بيان پکښي کي وي، چي دا په واده او بيله واده په بل ځای کي هم حرام دي، او همدارنګه نور ناروا لهو ولعب هم حرام دي[۲].

ای مسلماني خوري دواده لپاره دسرو زرو او جامو په اخيستلو کي له حده تيری مکوه، ځکه دا د هغه اسراف څخه شميرل کيږي له کوم نه چي الله ﷻ منع کړيده، او فرمايلي دي چي دهغه خاوندان نه خوښوي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَلاَ تُسْرِفُواْ

(۱) بخاري، ترمذي، ابن ماجه، او نسائي روايت کړی، او ترمذي هغه حَسَن بللی دی.
(۲) نيل الاوطار ۶/۲۰۰.

(c) ketabton.com: The Digital Library

إِنَّهُ لاَ يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ﴾.

ترجمه: او اسراف مکوی، بیشکه هغه اسراف کونکي نه خوښوي. نو تا ته ښايي چي له اعتدال نه کار واخلي او له بيځايه فخر او سيالي کولو نه ځان وساتي.

پر ښځي دميړه اطاعت کول فرض، او نافرماني کول حرام دي:

مسلماني خوري په تا دميړه اطاعت کول په نيکو کارونو کي فرض دي، ابو هريره ﷺ وايي چي پيغمبر ﷺ فرمايلي دي: «إِذَا صَلَّتْ الْمَرْأَةُ خَمْسَهَا وَصَامَتْ شَهْرَهَا وَحَفِظَتْ فَرْجَهَا وَأَطَاعَتْ زَوْجَهَا دَخَلَتْ الْجَنَّةَ مِنْ أَيِّ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ شَاءَتْ»[۱].

ترجمه: کومه ښځه چي خپل پنځه وخته لمونځ وکړي، او خپله فرضي مياشت روژه ونيسي، او دخپل ميړه اطاعت وکړي، او دخپل پت حفاظت وکړي، نو جنت به د هري دروازي نه چي وغواړي ننوځي.

له ابو هريره عنه رضی الله نه روايت دی چي پيغمبر ﷺ فرمايلي دي: «لاَ يَحِلُّ لِلْمَرْأَةِ أَنْ تَصُومَ وَزَوْجُهَا شَاهِدٌ إِلاَّ بِإِذْنِهِ

(۱) ابن حبان په خپل (صحيح) کي روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَلاَ تَأْذَنَ فِي بَيْتِه إِلاَّ بِإِذْنِه»[۱].

ترجمه: ښځي ته دمیړه په حضور کي روژه نیول روا ندي، مګر دهغه په اجازه سره، او دمیړه کور ته به څوك نه پريږدي مګر دمیړه په اجازه سره.

او له ابو هريره ﷺ نه روايت دی چي پيغمبر ﷺ فرمايي: «إِذَا دَعَا الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ إِلَى فِرَاشِهِ فَلَمْ تَأْتِه فَبَاتَ غَضْبَانَ عَلَيْهَا لَعَنَتْهَا الْمَلاَئِكَةُ حَتَّى تُصْبِحَ»[۲].

ترجمه: کله چي ميړه خپله ښځه وخپل بستر ته وغواړي، او هغه ورته رانشي، او ميړه يي ترينه په خفګان شپه تيره کړي، نو ملائکي به پر هغې باندي تر سهاره پوري لعنت وايي.

او له ابو هريره ﷺ نه روايت دی چي پيغمبر ﷺ فرمايي: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا مِنْ رَجُلٍ يَدْعُو امْرَأَتَهُ إِلَى فِرَاشِهِ فَتَأْبَى عَلَيْهِ إِلاَّ كَانَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ سَاخِطًا عَلَيْهَا حَتَّى يَرْضَى عَنْهَا».

ترجمه: زما دي په هغه ذات قسم وي چي زما نفس (روح)

---

(۱) بخاري او مسلم روايت کړی دی.
(۲) بخاري او مسلم او نورو روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يـي په لاس کـي دی، داسـي سړی به نه وي چي خپله ښځه وخپل بستر تـه راوبولـي، او هغـه يـي ونـه منـي، مګـر هغـه ذات چـي په اسـمان کـي دی پر هغې باندي به په غضب او قهر وي تر څو چي ميړه څني راضي شي.

او پـه ښځـي بـاندي مـيړه حق لـري چـي د کـور سرپرسـتي او خدمـت يـي وکـړي، او دهغـه بـي اجـازي له کـور نـه ونـه وځـي، پيغمبر ﷺ فرمايي: «وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا وَمَسْئُولَةٌ عَنْ رَعِيَّتِهَا»[۱].

تـــرجمه: او ښځـه دمـيړه د کـور سرپرسـتـه ده او دخـپـل لاس لانـدي امورو نه مسئوله ده، او همدارنګه ميړه پر ښځي حق لري چـي د کـور کـار ورتـه وکـړي او خادمـي راوستلو ته يي اړ نکړي، چـي بيا دهغـي سره په تکليف وي، او دهغي په وجه ځان او يا اولاد ته يي خطر متوجه شي.

شـيخ الاسـلام ابـن تيمـيه رحمـت الله عليه وايـي: د الله ﷻ دا قـــول: ﴿فَالصَّالِحَاتُ قَانِتَاتٌ حَافِظَاتٌ لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللّهُ﴾ [د النساء سورت: ۳٤ آيت].

---

(۱) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: نو صالحي او نيکي ښځي (هغه دي کومي چي دميړه) اطاعت کونکي (فرمان وړونکي ، او دالله په (توفيق او حفاظت سره (دميړه) په غياب کي (دهغه دمالونو او اسرارو) ساتونکي وي. دا آيت دلالت کوي پدي باندي چي پر ښځي دميړه اطاعت فرض دی، لکه دکور خدمت کول، ورسره سفر کول، ځان ورته په هر وخت کي دهغه طلب ته تيارول، او داسي نور، او د پيغمبر ﷺ سنت هم په همدي دلالت کوي[۱].

علامه ابن القيم وايي: کوم کسان چي په ښځي باندي دميړه خدمت فرض بولي داسي استدلال کوي: چي دا کار دالله ﷻ دخطاب او دي آيت نازولو په وخت دخلکو په مينځ کي دعرف او عادت سره سم پيژندل شوی کار وو، اما دښځي لخوا دکور کار نه کول، او دا چي ميړه يې خدمت وکړي، او جارو وهل، غنم اوړه کول، اوړه ميشته ول، کالي وينځل، او دکور فرشول، او دکور نور کارونه کول، نو دا دمُنکَراتو او ناوړه کارونو څخه ګڼل کيږي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ﴾ [د البقره سورت: ۱۲۸ آيت].

---

(۱) مجموع الفتاوی ۳۲/ ۲۶۰-۲۶۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تـــرجمه: او له ښځو لپاره له عرف او عادت سره سم هماغه شان حقوق دي کوم چي په هغوی دي، او فرمايي: ﴿الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ﴾ [د النساء سورت: ۳٤ آيت].

تـــرجمه: نارينه په ښځو باندي حاکم دي. نو که ښځه د ميړه خدمت ونکړي، بلکه ميړه دهغي خدمت وکړي نو بيا به ښځه پده باندي حاکمه وي. او بيا وايي: بلکه الله ﷻ په ميړه باندي دښځي نفقه او کالي او ځای ورکول دهغې سره دمشترك ژوند او دهغې دخدمت په مقابل کي فرض کړيدي کوم چي ميړه يي دښځي نه لاس ته راوړي، فرض کړي ده. او بل دا چي هغه عقدونه چي له شرطونو نه خالي وي، نو هغه دعرف او عادت سره سم اجراء کيږي، او (دنکاح په باره کي) عرف او عادت دادی چي ښځه به خدمت او دکور دننه کارونه په غاړه اخلي. او بيا (دخپلي وينا په ادامه کي) وايي: چي پدي کار کي دلوی حيثيت والا او ټيټ حيثيت والا، او دمالداري او غريبي ښځي په مينځ کي فرق نشته، ځکه چي فاطمه رضي الله عنها چي دټولو ښځو نه زيات شرافت ورپه برخه وو، دخپل ميړه خدمت يي کاوه، او پيغمبر ﷺ ته يي دخدمت او کار له وجهي شکايت

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړ، خو هغه يي شکايت وانه وريدی[۱].

سوال: که ښځه وګوري چي ميړه يي ورسره خوښ ندی، او دا غواړي چي ورسره پاتي شي، نو دا به ددي مشکل دحل لپاره څه کوي؟

جواب: الله ﷻ فرمايي: ﴿وَإِنِ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِن بَعْلِهَا نُشُوزًا أَوْ إِعْرَاضًا فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَن يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا وَالصُّلْحُ خَيْرٌ﴾ [د النساء سورت: ۱۲۸ آيت].

ترجمه: که کومه ښځه په خپل ميړه پوه شي چي سرکښي ورسره کوي او مخ څني ګرځوي (بي پروايي ورسره کوي)، نو څه باك نشته که هغوی په خپلو کي سره روغه وکړي، او روغه (له ټولو نه) بهتره ده.

حافظ ابن کثير وايي: که دښځي سره دا ويره وي چي ميړه به نفرت څني وکړي او يا مخ څني وګرځوي، نو کولای شي چي له خپلو بعضو حقوقو نه لکه نفقه يا جامي يا شپه تيرول او يا داسي نورو نه تيره شي، او ميړه ته هم روا ده چي ورنه ويي مني، نه ښځي ته پدي کي څه باك شته او نه دميړه لپاره په

---

(۱) الهدي النبوي لابن القيم ۱۸۸/۵-۱۸۹.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قبلولو کي څه باك شته، څکه الله ﷻ فرمايي: ﴿فَلاَ جُنَاْحَ عَلَيْهِمَا أَن يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا وَالصُّلْحُ خَيْرٌ﴾.

ترجمه: نو څه باك نشته که هغوی په خپلو کي سره روغه وکړي، او روغه (له تهولو نه) غوره ده.، او دروغي دغوره والي معنی داده چي هغه له جدا کيدو نه غوره ده... او بيا (ابن کثير دسوده بنت زمعه رضي الله عنها قصه ذکر کړه، چي کله مشکل لوی شو او پيغمبر ﷺ له هغي نه دجدا کيدو اراده وکړه، نو هغې روغه ورسره وکړه، چي خپله شپه به وعائشي رضي الله عنها ته ورکړي، خو له هغي نه به نه جدا کيږي، نو پيغمبر ﷺ دا روغه تري ومنله، او هغه يې له ځان سره وساتله[۱].

سوال: که چيري ښځه له ميړه سره خوښه نه وي او غواړي ځني جلا شي نو څه بايد وکړي؟

جواب: الله ﷻ فرمايي: ﴿فَإِنْ خِفْتُمْ أَلاَّ يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيمَا افْتَدَتْ بِهِ﴾ [د البقره سورت: ۱۲۹ آيت].

ترجمه: که وويريدلاست چي دوی دواړه (ښځه او ميړه) به

---

(۱) تفسير ابن کثير ۲/۴۰۶.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دالله ﷻ احکام په ځای نکړي، نو کوم عوض چي ښځي (دطلاق په مقابل کي ميړه ته) ورکړی دی، دهغه (په اړه) دوی دواړو لره څه ګناه نشته.

حافظ ابن کثير په خپل تفسير کي وايي: که چيري دښځي او ميړه په مينځ اختلاف راشي، او ښځه دميړه حقوق په ځای نکړي، او بد يي راشي، او ګډ ژوند ورسره ګران شي، نو دا کولای شي چي ميړه ته د مهر نه څه ورکړي او ځان ځني خلاص کړي، او پدي باندي هغه ته ورکولو کي څه باك نشته، او نه يي په منلو کي پر ميړه څه باك شته[1]، او دي ته (په شريعت کي) خُلع[2] وايي.

سوال: که ښځه له ميړه نه بيله کوم عذر جلا والی وغواړي، نو هغې ته څه ګناه شته؟

جواب: له ثوبان ﷺ نه روايت دی چي پيغمبر ﷺ فرمايلي دي: «أَيُّمَا امْرَأَةٍ سَأَلَتْ زَوْجَهَا طَلاَقَهَا مِنْ غَيْرِ مَا بَأْسٍ فَحَرَامٌ

(۱) تفسير ابن کثير ۴۸۳/۱.
(۲) خُلع دي ته وايي چي ښځه دپيسو او يا بل عوض په مقابل کي له ميړه نه طلاق واخلي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

عَلَيْهَا رَائِحَةُ الْجَنَّةِ» (۱).

ترجمه: کومه ښځه چي بیله کوم سبب او عذر نه له خپل میړه نه طلاق وغواړي، نو دجنت بوی په هغي باندي حرام دی.

او دا ځکه چي طلاق هغه حلال کار دی چي الله ﷻ یې نه خوښوي، او یوازي به دضرورت او حاجت په وخت کي په هغه عمل کیږي، او بیله ضرورته هغه مکروه دی، ځکه چي له هغه نه داسي ضررونه او مشکلات مینځ راځي چي ټولو ته ښکاره دي، او هغه ضرورت چي دهغه په وجه ښځه کولای شي طلاق وغواړي هغه دادی چي میړه ددي (شرعي) حقوق په ځای نکړي، او دښځي په پاتي کیدو کي دهغي لپاره ضرر وي، الله ﷻ فرمايي: ﴿فَإِمْسَاكٌ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحٌ بِإِحْسَانٍ﴾ [د البقره سورت: ۲۲۹ آیت].

ترجمه: نو (پر میړه) په ښه وجه سره (دښځي) ساتل، او یا په نیکۍ سره (دهغي) پریښودل پکار دي، ﴿لِّلَّذِينَ يُؤْلُونَ مِن نِّسَآئِهِمْ تَرَبُّصُ أَرْبَعَةِ أَشْهُرٍ فَإِنْ فَآؤُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ وَإِنْ

---

(۱) ابو داود او ترمذي روایت کړی، او ابن حبان په خپل (صحیح) کي صحیح ګڼلی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عَـــزَمُواْ الطَّلَاقَ فَإِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ [د البقره سورت: ۲۲۶-۲۲۷ آيتونه].

تـــرجمه: دهغـو کسـانو لپاره چي دخپلو ښځو (دجماع کولو نـه) قسـم کـوي، ښايـي څلـور مياشـتي انـتظار وکـړي، نـو که يي رجـوع وکـړه (او سـره يو ځای شول)، نو الله ﷻ ښه بخښونکی او ډيـر مهـربان دی، او که يي دطلاق اراده او قصد وکړو نو الله ښه اوريدونکی او ښه عالم دی.

نکاح دعقد دختميدلو وروسته احکام:

دښځـي او مـيړه په مينـځ کـي جـلا والـی دوه قسمه دی: اول پـه ژونـد کـي جـلا والـی، او دوهـم دمرګ پـه وجه جلا والـی، او پـه دواړو حالـتونو کـي پـر ښـځي عِدَت لازم دی، او عدت دادی چي يـوه معيـنه مـوده (څلـور مياشـتي دجداوالـی وروسـته) بـه انتظار کـوي، او پـدي کـي حکمـت دادی چـي پـه هغـه کـي ديـو مکملـي نکـاح دختميدو حد او اندازه ده، او همدارنګه داولاد نه دښځي درَحِـم[۱] پاکوالی دی، تر څو نوی ميړه يي جماع ورسره ونکړي،

---

(۱) دښځـي (رَحِـم) (يـا بچـی دانـه) هغـه ځـای دی پـه کـوم کـي چـي دماشـوم پيدا ايښت وي. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي په نتيجه کي به يي اشتباه مينځ ته راشي او داولاد نسب به ضايع شي، او په هغه کي دنکاح دمخکيني عقد او دجدا شوی ميړه دحق احترام، او دجدا والی په وجه دخفګان او تاثُر اظهار هم دی.

عدت څلور قسمه دی:

اول قسم: دحمل داره ښځي عدت: دهغي عدت دماشوم په پيدا کيدلو سره پوره کيږي، رجعي طلاق[1] يي وي او که بائن، په ژوند کي جلا شوي وي، او که دميړه دمرګ په وجه، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَأُوْلَاتُ الاحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَن يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ﴾ [د الطلاق سورت: ٤ آيت].

ترجمه: او دحمل داره ښځو عدت تر هغه پوري دی چي ماشوم وزيږوي.

دويم قسم: دهغه طلاقه شوي ښځي عدت چي حيض لري: او دهغي عدت دري مياشتي دی، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَالْمُطَلَّقَاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنفُسِهِنَّ ثَلاَثَةَ قُرُوءٍ﴾ [د البقره سورت: ۲۲۸

---

(۱) (رجعي طلاق) هغه دی چي دهغه وروسته ميړه ښځي ته بيله نوي نکاح رجوع کولای شي، او (بائن طلاق) هغه دی چي ميړه ښځي ته بيله نوي نکاح نه رجوع نشي کولای.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

آيت].

ترجمه: او طلاق شوي ښځې به دري حيضه انتظار کوي.

دريم قسم: دهغې ښځې عدت چې حيض يې نه وي: او هغه ددوو ښځو په حق کې وي، يو هغه وړه نجلۍ چې حيض يې لا نه وي راغلی، او بله هغه زړه ښځه چې دحيض راتلو اميد يې نه وي، نو الله ﷻ ددې دواړو عدت داسې بيان کړيدی: ﴿وَاللاَّئِي يَئِسْنَ مِنَ الْمَحِيضِ مِن نِّسَائِكُمْ إِنِ ارْتَبْتُمْ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلاثَةُ أَشْهُرٍ وَاللاَّئِي لَمْ يَحِضْنَ﴾ [د الطلاق سورت: ٤ آيت].

ترجمه: او ستاسو هغه ښځې چې له حيض نه نا اميده وي، که تاسو (دهغوی په باره کې) په شك کې ياست، نو دهغوی عدت دري مياشتې دی، او دهغو ښځو چې حيض نه ورته راځي، يعني دهغوی عدت هم همداشان دی.

څلورم قسم: هغه ښځه چې ميړه يې مړ شوي وي: الله ﷻ يې عدت داسې بيان کړی دی: ﴿وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا يَتَرَبَّصْنَ بِأَنفُسِهِنَّ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا﴾ [د البقره سورت: ٢٣٤ آيت].

ترجمه: او کوم کسان چې له تاسو نه وفات کيږي، او ښځې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر ینه پاتي شي، ښځي به یي ځلور میاشتي او لس ورځي انتظار کوي. نو دا حکم عام دی دهغو ښځو په باره کي چي خلوت ورسره شوی وي او که نه، وړه وي او که لویه (بالغه)، او حملداره ښځه پدي حکم کي نده شامله، ځکه هغه پدي ایت سره بیله شوه: ﴿وَأُوْلَاتُ الاحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَن يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ﴾ [د الطلاق سورت: ٤ آیت].

ترجمه: او دحمل داره ښځو عدت تر هغه پوري دی چي ماشوم وزیږوي[۱].

کوم شیان چي عدت والا ښځي ته حرام دي:

۱- دهغي دغوښتلو[۲] حکم:

الف- هغه ښځه چي طلاق یي رجعي وي: دعدت والا ښځي غوښتل او طلبګاري کول که په صراحت وي او که په اشاره، حرام دي، ځکه چي هغه دمیړه لرونکي ښځي حکم لري، نو هیچا ته دهغي طلبګاري روا نده، ځکه هغه لاتردي وخته پوري دخپل اول میړه په نکاح کي ده.

(۱) الهدي النبوي دابن القیم تالیف ۵۹۴/۵-۵۹۵، تحقیق شوی چاپ.
(۲) دغوښتلو نه مقصد له هغي نه دنکاح طلبګاري کول دي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ب- هغه ښځه چې طلاق يې رجعي نه وي: دهغې طلبګاري کول صراحتاً حرام دي، او اشارتاً روا دي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَلاَ جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَّضْتُم بِهِ مِنْ خِطْبَةِ النِّسَاء﴾ [د البقره سورت: ۲۳۵].

ترجمه: او په تاسو باندي څه ګناه نشته دښځو په هغه طلبګاري کې چې تاسو په اشاره او کنايه سره کړېده. او تصريح داده چې په نکاح کولو کې خپله خوښه او رغبت ښکاره کړي، مثلاً ووايي: زه غواړم ستا سره واده وکړم، ځکه چې کيداى شي دښځې حرص او خوښه په نکاح کې ددې سبب شي چې دا دخپل عدت دپوره کيدو دعوه وکړي مخکې لدېنه چې هغه فعلاً پوره شوى وي، خو اشاره او کنايه داسې نه وي، ځکه په هغه کې دنکاح کولو صراحت نه وي شوى، ځکه څه ناروا پکې نشته، او دمخکيني آيت (مفهوم مخالف)[1] هم په همدي دلالت

(۱) مفهوم مخالف: په کلام کې دذکر شوى حکم مخالف حکم ته وايي، مثلا په ايت کې ددې خبرې بيان شوى دى چې که دعدت لرونکي ښځې طلبګاري په کنايه سره روا ده، ددې حکم مخالف حکم (يعني مفهوم مخالف) چې په آيت کې ندى ذکر شوى دادى: چې په صريح ډول دنومړې ښځې طلبګاري روا نده.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوي. او داشاري مثال دادی چي ووايي: ستا غوندي ښځه مي خوښيږي. او د غير رجعي طلاق والا ښځي ته روا دي چي دکنايي طلبګار ته جواب په اشاره سره ورکړي، خو دصراحت طلبګار ته جواب ويل روا ندي، اما هغه ښځي چي طلاق يي رجعي وي هغه به نه په صراحت او نه اشاره دطلبګار غوښتني ته جواب وايي.

۲- دعدت والا پر ښځي دنکاح عقد تړل ناروا دي: الله ﷻ فرمايي: ﴿وَلاَ تَعْزِمُواْ عُقْدَةَ النِّكَاحِ حَتَّىَ يَبْلُغَ الْكِتَابُ أَجَلَهُ﴾ [د البقره سورت: ۲۳۵ آيت].

ترجمه: او نکاح مه تړی تر هغه پوري چي تاکلی (عدت) خپلي اخيري نيتيي ته ورسيږي.

ابن کثير وايي: يعني: نکاح مه تړی تر هغه پوري چي عدت ختم شي، او علماوو پدي اجماع کړيده چي دعدت په وخت کي نکاح تړل صحيح ندي[۱].

(۱) تفسير ابن کثير ۵۰۹/۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه مسالې:

اوله مساله: کومه ښځه چي له صحيح خلوت(۱) نه مخکي طلاقه شي پر هغي باندي عدت نشته، الله ﷻ فرمايي: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِن قَبْلِ أَن تَمَسُّوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ تَعْتَدُّونَهَا﴾ [د الاحزاب سورت: ٤٩ آيت].

ترجمه: ای مومنانو کله چي مومني ښځي په نکاح کړی او بيا طلاق ورکړی مخکي لدينه چي ورسره يوځای شی، نو تاسو لره په هغوی باندي کوم عدت نشته چي تاسو دهغه شمار وکړی او حساب يي کړی.

ابن کثير په خپل تفسير کي وايي: دا دعلماوو په مينځ کي يوه اتفاقي خبره ده چي ښځه که دخلوت نه مخکي طلاقه شي پر هغي باندي عدت نشته، نو کولای شي چي سمدستي دچا

---

(۱) صحيح خلوت: دي ته وايي چي ميړه دښځي سره له نکاح نه وروسته په يوه کوټه کي داسي يوازي شي چي بل څوک موجود نه وي، او دجماع کولو څه ممانعت هم نه وي، نو داسي خلوت دجماع حکم لري، که څه هم جماع يي نه وي کړي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره چې وغواړي واده وکړي.

دوهمه مسأله: کومه ښځه چې له خلوت نه مخکې طلاقه شي او مهر يې تعين شوی وي، نو هغه دنيم مهر اخيستلو حق لري، او دکومې ښځې لپاره چې مهر نه وي تعين شوی، نو هغه دمتعې[(۱)] حق لري، چې دخپل وسعې سره سم څه کالي او يا نور شيان ورته ورکړي.

او کومه ښځه چې دخلوت نه وروسته طلاقه شي، نو هغه دپوره مهر حق لري، الله ﷻ فرمايي: ﴿لاَّ جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِن طَلَّقْتُمُ النِّسَاء مَا لَمْ تَمَسُّوهُنُّ أَوْ تَفْرِضُواْ لَهُنَّ فَرِيضَةً وَمَتِّعُوهُنَّ عَلَى الْمُوسِعِ قَدَرُهُ وَعَلَى الْمُقْتِرِ قَدْرُهُ﴾ [د البقره سورت: ۲۳۶ آيت].

ترجمه: په تاسو څه ګناه نشته که ښځې مو طلاقې کړې مخکې لدې نه چې جماع ورسره وکړی او (دمهر) اندازه ورته تعين کړی، او دوی لره متعه ورکړی، پر غني سړی دخپلې وسعې په اندازه او پر نادار سړي باندې دخپلې وسعې په اندازه

---

(۱) متعه: وهغو کاليو او يا نورو شيانو ته وايي چې ميړه يې وخپلې ښځې ته له طلاق نه وروسته دخپلې وسعې په اندازه دهغې دخوشحالولو لپاره ورکوي، او دا هله وي چې دښځې مهر نه وي تعين شوی.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(دمتعي ورکول لازم دی)، تر دي آيته پوري: ﴿وَإِن طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِن قَبْلِ أَن تَمَسُّوهُنَّ وَقَدْ فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً فَنِصْفُ مَا فَرَضْتُمْ﴾

[د البقره سورت: ۲۳۷ آيت].

ترجمه: او که مو هغوی ته طلاق ورکړ مخکي لدينه چي جماع ورسره وکړی، او هغوی لره مو (دمهر) اندازه تعين کړي وي، نو نيم مهر به (ورکوی) له هغه (مهر) نه چي تاسو تعين کړی دی. يعني ای دښځو خاوندانو په تاسو باندي څه ګناه نشته که خپلي ښځي له جماع او مهر تعينولو نه مخکي طلاقي کړی، که څه هم په هغي کي دښځو دخفګان او خاطر رنجي ده، نو ځکه خو په متعه کي ددې خفګان جبران دی، او متعه دهر سړي دوسعي په اندازه او له رسم ورواج سره سمه وي، او بيا الله ﷻ دهغي ښځي ذکر وکړی کومي ته چي مهر تعين شوی وي، نو دنيم مهر ورکولو حکم يي وکړی.

حافظ ابن کثير په خپل تفسير کي وايي: دمهر نيموالی په نومړي حالت کي دعلماوو تر مينځ اتفاقي خبره ده او کوم اختلاف دهغه په باره کي نشته[1].

(۱) تفسير ابن کثير ۵۱۲/۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- کومه ښځه چې ميړه يې وفات شوی وي په عدت کې بايد څه شيان حرام دي چې (حداد) ورته وايي:

اول: دعطرو ټول انواع: نه به په بدن عطر وهي او نه په خپلو جامو، او نه به خوشبويه شيان استعمالوي، پيغمبر ﷺ په صحيح حديث کي فرمايي: «وَلاَ تَمُسَّ طِيباً».

ترجمه: او عطر (خوشبويي) مه استعمالوه.

دوهم: دبدن سينګارول: دنکريزي کول او نور دسينګار ټول انواع لکه سترګي تورول، او دمخ مختلف پوډرو استعمالول پري حرام دی، خو که وسترګو تورولو ته دعلاج لپاره ضرورت پيدا شي، نه دسينګار لپاره، نو څه پروا نلري، نو دشپي به سترګي توروي او دورځي به يي پاکوي، او پروا نلري که سترګي بيله رنجو نه په بل شي سره معالجه کړي چي دسينګار له شيانو نه نه وي.

دريم: دهغو جامو اغوستل چي دسينګار لپاره جوړي شوي وي، خو داسي جامي اغوستلای شي چي عادتاً سينګار يکي نه وي، او دکوم خاص رنګ تعين نشته بلکه درواج سره سم رنګونه به اغوندي.

څلورم: دانګشتري (ګوتي) په شمول دسرو زرو دټولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

انواعو استعمال .

پنځم: بيله هغه کور نه چي ددي په موجوديت کي يي ميړه پکښي وفات شوى په بل کور به شپه نه تيروي، او بيله کوم شرعي عذر نه بل کور ته نه ځي، او نه به دمريض پوښتني ته ځي، او نه به دخپل او دوست ليدلو ته ځي، خو دورځي لخوا يوازي دخپلو ضروري کارونو دکولو لپاره وتل ورته روا دي.

او بيله دغو پنځو شيانو نه نور هيڅ شي له هغو شيانو نه ورته ناروا ندى، کوم چي الله ﷻ ورته روا کړي دي.

ابن القيم وايي: وهغي ته دنوکونو اخيستل، دبغل دوينښتانو ليري کول، او دهغو وينښتو خريل چي شرعاً مستحب دي، او په سدر (زميو)[۱] سره لامبل، او وينښتو زمونځول، ورته روا دي[۲].

شيخ الاسلام ابن تيميه وايي: وهغي ته دحلالو شيانو لکه ميوه، غوښه خوړل، او دروا ښځو سره ناستي [ ] خبري کول .. روا دي، او بيا وايي: او دهيڅ روا کار کول لکه خامك دوزي، خياطي، اوبدل

---

(۱) سدر يا زمى: د بيرو تنکى پاڼو ته وايي چي پخوا به پري خلکو سر، ځان او جامي پري مينځلي.(ژباړن)
(۲) الهدي النبوي ۵۰۷/۵.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او نور داسي كارونه چي ښځي يي كوي، دا ټول ورته روا دي، او هغه څه چي دعدت نه مخكي ورته روا وه لكه دضرورت په وخت كي دناريينه وو سره په ستر كي خبري كول، او داسي نور ورته روا دي، او همدا د پيغمبر ﷺ دسنت مطابق هغه طريقه ده كومه چي دصبحابه وو رضي الله عنهم ښځو به دخپل ميړونو دوفات نه وروسته اختياروله[1].

او دا چي عوام خلك وايي: چي له سپوږمۍ نه به مخ پټوي، او دكور بام ته به نه خيژي، دناريينه وو سره به خبري نكوي، او له محرمو نارينه وو نه به مخ پټوي، او نوري داسي خبري دا ټولي بيځايه دي او څه اساس نلري، والله اعلم.

---

(١) مجموع الفتاوى ٢٧/٣٤-٢٨.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لسم فصل

دهغو احکامو بيان چي په هغي سره دښځي عزت او عفت خوندي کيږي:

۱- ښځه دسړي په شان (له حرامو نه) دسترګو په پټولو، او دفرج (شرمګاه) په ساتلو ورته امر شوی دی، الله ﷻ فرمايي: ﴿قُـــل لِّلْمُؤْمِـــنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَـــى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ ❁ وَقُل لِّلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ﴾ [د النور سورت: ۳۰-۳۱ آيتونه].

ترجمه: (ای پيغمبره) ووايه مومنانو ته چي پټي کړي سترګي خپلي (له ناروا کتلو نه) او وساتي فرجونه (شرمګاوي) خپل (له حرامو نه)، دا دوی لره ډير پاکيزه (او ګټور) دی، الله ډير ښه خبر دی په هغه څه چي دوی يي کوي، او (ای پيغبره) ووايه مومنو ښځو ته چي پټي کړي سترګي خپلي (له ناروا کتلو نه) او وساتي فرجونه (شرمګاوي) خپل (له حرامو نه).

زمونږ شيخ محمد الامين الشيقيطي رحمت الله عليه په خپل تفسير کي وايي: الله ﷻ مسلمانو نرو او ښځو ته امر کړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی چي خپلي سترګي او فرجونه (له ناروا نه) وساتي، او دفرجونو په ساتلو کي دا هم ده چي له زنا لواطت[(۱)]، مساحقت[(۲)]، لوخول، او خلکو ته له ښودلو نه يي وساتي.. او بيا وايي: او الله ﷻ هغه نرو او ښځو لپاره چي پدي آيت سره عمل کوي دبخښني او لوی اجر او ثواب وعده کړي ده، که چيري ورسره هغه کارونه هم وکړي کوم چي داحزاب په سورت کي ذکر شوي دي، الله ﷻ فرمايي: ﴿إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ﴾ إلى قوله: ﴿وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُم مَّغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا﴾ [د الاحزاب سورت: ۳۵].

ترجمه: بيشکه مسلمان نارينه، او مسلماني ښځي... او دخپلو فرجونو ساتونکي نر او ښځي، او دالله ډير يادونکي نر او ښځي، دوی لره الله مغفرت (دګناهونو بخښنه) او لوی اجر او ثواب تيار کړی دی[(۳)].

(۱) لواطت: دي ته وايي چي نر له نر سره دشا لخوا جماع وکړي.(ژباړن)
(۲) معنا به يي لږ وروسته په متن کي راشي.(ژباړن)
(۳) اضواء البيان ۶/۱۸۶-۱۸۷.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او مساحقت دي ته وايي چي يوه ښځه خپل فرج دبلي ښځي له فرج سره ومښي، او دا ډير لوی جرم او ګناه ده چي ددي کار دواړه کونکي دلوی سزا او ادب مستحق دي.

په مغني کي وايي: که چيري دوي ښځي خپل فرجونه يو بل سره ومښي، نو دوی دواړه زناکاره او لعنتي دي، پيغمبر ﷺ فرمايي: «إِذَا أَتَتْ الْمَرْأَةُ الْمَرْأَةَ فَهُمَا زَانِيَتَانِ».

ترجمه: که چيري ښځه دبلي ښځي سره بد فعل (مساحقت) وکړي، نو دوی دواړه زناکاره دي. او هغوی ته دتعزير په شکل سزا ورکول کيږي، ځکه دا داسي زنا ده چي (په شريعت کي) ټاکلي سزا نلري[1].

نو مسلمانه ښځه او خصوصاً ځواني ښځي بايد لدي ناوړه او ناروا کار نه ډډه وکړي.

اما (دناروا شيانو نه) دسترګو پټولو په باره کي ابن القيم وايي: اما دسترګو کتل چي دي نو هغه دشهوت جلبونکي او

---

(۱) المغني ۸/۱۹۸.
او شيخ ابـــن تيمـــية په مجموع فتاوی ۱۵/۳۲۱ کي وايي: نو پدي سره ساحقه ښځه زناکاره ګڼل کيږي، لکه څنګه چي په حديث راغلي: دښځو سحاق دهغوی زنا ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

راوستونکي دي، او دهغي ساتل دفرج ساتل دي، او چا چي خپلو سترګو ته لاره خلاصه کړه نو ځان يي له هلاکت سره مخامخ کړ، او پيغمبر ﷺ فرمايي: «يَا عَلِيّ، لاَ تُتْبِعْ النَّظْرَةَ النَّظْرَةَ، فَإِنَّمَا لَكَ الأُولَى».

ترجمه: اى علي، (وحرامو شيانو ته) په يو ځلي کتلو پسي بيا مه ګوره، يوازي اول ځل کتل ستا لپاره (روا) دي. لدي کتلو نه مراد ناڅاپه کتل دي چي بغير له قصد نه وي.. او وايي: په مسند کي له پيغمبر ﷺ نه روايت دى فرمايي: «النَّظَرُ سَهْمٌ مَسْمُومٌ مِنْ سِهَامِ إِبْلِيس».

ترجمه: دسترګو کتل دشيطان دغَشُو نه يو زهرجن غَشى دى.. او بيا وايي: او کتل دټولو هغو پيښو اساس دى کوم چي انسان ته رسيږي، ځکه يو ځلي کتل دانسان په خاطر کي يوه انګيزه پيدا کوي، او له هغه نه فکر مينځ ته راځي او هغه فکر بيا په شهوت بدليږي، او له شهوت نه اراده پيدا کيږي، او بيا دا اراده ټينګيږي، او کلك عزم ځني جوړ شي، او بالاخره که مانع او خنډ پيدا نشي، نو هغه به خامخا دعمل جامه اغوندي، نو ځکه خو ويل شوي دي: چي په سترګو پټولو او ساتلو باندي

(c) ketabton.com: The Digital Library

صبر كول لدي نه اسانه دی چي له هغه نه وروسته دواقع شوي كار (ګناه) په جزا او درد باندي صبر وشي[۱].

نو ای مسلماني خوري پر تا باندي لازمه ده چي ونارينه وو ته له كتلو نه، او له هغه شهوت انګيزه عكسونو نه چي بعضي مجلو كي، او يا په تلويزيون او ويډيو كي دي، خپلي ستركي وساتي، او نور له بد عاقبت نه به سالمه پاته شې، ډير داسي كتل وي چي وكتونكي ته يي لوی مصيبتونه پيښ كړي وي، او اور له وړو بڅرو نه مينځ ته راځي.

۲- او دفرج دساتلو له اسبابو نه يو هم دسندرو او ساز سروز له اوريدلو نه ليري والی دی.

ابن القيم وايي: او دشيطان له غولونكي شيانو نه چي دناځيزه علم، عقل او (ضعيفه) ديانت خاوندان پري تيروځي، او دجاهلانو او فساد كارانو زړونه يي په هغه سره ښكار كړيدي، يو هم داوازونو او دناروا ساز وسرود الاتو اوريدل دي چي زړونه له قران نه ليري كوي، او دګناهونو او فسق وفجور خوا ته يي رابولي، نو د(ساز وسرود الات) دشيطان كتاب، او دالله ﷻ (له ذكر) نه دغفلت پرده ده، او دلواطت او زنا وسيله

---

(۱) الجواب الكافي ص۱۲۹-۱۳۰.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده، او دهغـه پـه واسـطه سـره ناکـاره او فاسـق عاشـق دخپلـي معشـوقي نـه خـپل لـوی (نـاروا) مقصـد لاس تـه راوړي... او بـیا وایـي: امـا دښـځي او بـي ږیري هلك دسندرو اوریدل دډیرو لویو ګناهونو نـه دي، او لـه هغي نه غټ فساد په دین کي پیښیږي... او بـیا وایـي: او پـدي کـي شـك نشـته چـي هر غیرتمن سړی خپل ښځـه او اولادونـه دسـندرو لـه اوریـدو داسـي لـیري سـاتي، لکـه څـنګه چـي یـي لـه نـورو مشـکوکو کـارونو او اسـبابو نـه لـیري سـاتي.. او همـدارنګـه وایـي: او ټولـو تـه معلومـه ده چـي کله ښځه دمـیره غوښتنـي تـه ځـان نـه ورکـوي، نـو هغـه کوښښ کـوي چـي سـندري ورتـه واوروي، نـو بـیا هغـه نرمي ښکاره کوي، او دا ځکه چـي داوازونـو پـه مقابـل کـي پـه چټکـۍ سره دښځي احساسات را پاریږي، نـو کـه چیري دا اواز دسـندري وي نـو دښځي راپاریدل پـه دوو وجهـو سـره وي: داواز لـه جهـته، او دهغـه معنا لـه جهـته.. او وایـي: نـو کـه ددي عـلاج سره ډول، څوانـي، رقـص، او مسـتي یـو ځـای شـي، نـو کـه دښـځي لـه سـندرو نـه ماشـوم پـه ګیډه کیده، نـو لـه همـدي سـندرو نـه بـه یـي ماشـوم پـه ګیـډه شـي، نـو قسَـم پـه الله ﷻ چـي څومـره پـت داره او عـزت داره ښځـي پـه سـندرو سـره بـي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پته او فاحشې شوي دي؟![۱].

نو اى مسلماني خوري له الله نه وويرېږه، او لدې خطرناکه اخلاقي مرض نه چي سندري اوريدل دي ډډه وکړه، کوم چي دمسلمانانو په مينځ کي په مختلفو وسايلو او طريقو سره يي دنشرولو کوښښ کيږي، چي ډيري ناپوه نجوني يي له معينه ځايونو نه لاس ته راوړي او بيا يي په خپلو مينځونو کي يو بل ته لاس پلاس کوي.

۳- او دفرجونو دساتلو داسبابو نه بل وخارج ته له سفر کولو نه دښځي منع کول دي، بيله دي چي کوم محرم ورسره وي چي دفاسقانو او بدکارانو نه يي وساتي.

پدي باره کي صحيح احاديث راغلي دي چي ښځه بيله محرم نه له سفر کولو نه منع ده، له هغه جملي نه دابن عمر عنهما رضي الله حديث دي وايي چي پيغمبر ﷺ فرمايلي دي: «لا تُسَافِرُ الْمَرْأَةُ ثَلاثَةَ أَيَّامٍ إِلاَّ مَعَ ذِي مَحْرَمٍ»[۲].

ترجمه: ښځه دي ددريو ورځو سفر بيله محرم نه نکوي. او

---

(۱) إغاثة اللهفان ۱/۲۶۴، ۲۴۸، ۲۴۲-۲۶۵.

(۲) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ابو سعيد الخدري عنه رضی الله نه روايت دی چي پيغمبر ﷺ منع کړيده چي ښځه د دوو ورځو او دوو شپو په مسافه دخپل ميړه يا محرم نه بغير سفر وکړي، او ابو هريرة له پيغمبر ﷺ نه روايت کوي چي فرمايلي يي دي: «لاَ يَحِلُّ لامْرَأَةٍ تُؤْمِنُ باللّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ تُسَافِرُ مَسِيرَةَ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ إلاّ مَعَ ذِي مَحْرَمٍ عَلَيْهَا»[۱].

ترجمه: کومه ښځه چي په الله او دقيامت په ورځ ايمان لري ددريو شپو او ورځو په اندازه سفر ورته روا ندی، مګر دا چي محرم به په سفر کي ورسره وي.

او په پورتني احاديثو کي ددريو، او دوو، اويوه شپه او ورځ مسافي نه مقصد هغه مسافه ده کومه چي دهغه وخت دنقليه وسائلو په واسطه په پښو او يا سپرلی (بودګانو) سره وهل کيده، او داحاديثو اختلاف چي دمسافي په تعين کي په دريو او دوو او يوه شپه او ورځ سره او له دي نه هم کم- راغلی دهغه وجه څنګه چي علماوو ويلي دي داده: چي له هغه څخه مقصد مطلقاً سفر دی، نو کومي مسافي ته چي سفر ويل کيږي ښځه بيله محرمه دهغي مسافي تللو نه منع ده.

---

(۱) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام نووي وايي: نو خلاصه دا شوه: چي هر هغه تګ ته چي سفر وويلي شي، نو ښځه بيله ميړه او يا محرم نه له هغه نه منع ده، که دا تګ ددريو ورځو په اندازه وي، او يا دوو ورځو، او يا يوه ورځ، او يا يو رباط وي او يا په بله اندازه وي، ځکه دابن عباس روايت مطلق راغلى دى، او هغه دمسلم داخيرني رواياتو نه دى چي وايي: «لا تسافر امرأة إلا مع ذي محرم» ترجمه: ښځه به بيله محرم نه سفر نکوي. او دا هر هغه څه په بر کي نيسي کوم چي دسفر اطلاق باندي کيږي، والله اعلم[1].

اما هغو کسانو چي فتوى يي ورکړيده چي ښځه کولاى دښځو ديوي ډلي سره دفرضي حج سفر وکړي، نو دا فتوى دسنت خلاف ده، امام خطابي وايي: پيغمبر ﷺ ښځه منع کړيده چي بيله محرم سړي نه سفر وکړي، نو ښځي ته دحج لپاره دسفر کولو اجازه ورکول بيله هغه شرط نه چي پيغمبر ﷺ ايښى دى، دسنت خلاف خبره ده، نو که چيري دښځي وتل بيله محرم نه ګناه وي، نو بيا حج ورباندي لازمي ندى، او هغه

(۱) شرح صحيح مسلم للنووي ۹/۱۰۳.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسي عبادت دی چي نتيجه او عاقبت به يي ګناه وي[۱].

زه وايم: دغو کسانو دښځي لپاره بيله محرم نه عامه اجازه نده ورکړي، بلکه دا يي يوازي دفرضي حج لپاره ورکړيده او بس.

امام نووي وايي: وښځي ته بيله محرم نه دعبادت، تجارت، زيارت او نورو شيانو لپاره سفر کول روا ندي[۲].

نو کوم کسان چي په دي زمانه کي دښځي بيله محرم نه په هر نوع سفر اجازه ورکولو کي سهل انګاري کوي، دهغوی قول معتبر ندی، او هيڅ معتبر عالم ورسره پدي کي موافق ندی.

او دا چي وايي: مَحرَم ښځه په طياره کي سپَرَوي، او بيا يي بل محرم په هغه بل وطن کي چي دا ورته سفر کوي، استبقالوي، او طياره -ددوی په ګمان- دډيرو نارينه او ښځينه سورلَيو په وجه داطمينان او امن ځای دی.

نو موږ په جواب کي ورته وايو: هيڅکله داسي نده، بلکه طياره نسبت بل ځای ته دلوی خطر ځای دی، ځکه په هغه کي سورلي تول سره ګډي وي، بلکه کيدای شي چي سړی دښځي

(۱) معالم السنن مع التهذيب لابن القيم ۲/۲۷۶-۲۷۷.
(۲) المجموع ۸/۲۴۹.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځنګ ته کښيني، او کيدای شي طياري ته څه داسي مشکل پيښ شي چي له خپل مسير نه يي وګرځوي او بل ميدان ته لاړه شي، نو هلته به داسي څوك نه وي چي ددي ښځي استقبال وکړي، نو له خطر سره به مخامخ وي، او دښځي به څه حال وي پداسي يو ښار کي چي نه پکښې بلده وي، او نه ورسره محرم وي؟

۴- او دفرجونو دساتلو له اسبابو نه بل دښځي او سړي په مينځ کي بيله محرمه نه ديوازي کيدلو منع کول دي، پيغمبر ﷺ فرمايي: «مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلا يَخْلُوَنَّ بِامْرَأَةٍ لَيْسَ مَعَهَا ذُو مَحْرَمٍ مِنْهَا، فَإِنَّ ثَالِثَهُمَا الشَّيْطَانُ».

ترجمه: څوك چي په الله او دقيامت په ورځ ايمان لري، دښځي سره دي بيله محرم نه خلوت نه کوي، ځکه ددوی دوو (ښځي او سړي) دريم کس به شيطان وي. او له عامر بن ربيعه عنه رضي الله نه روايت دی چي پيغمبر ﷺ فرمايي: «أَلاَ لاَ يَخْلُوَنَّ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ لا تَحِلُّ لَهُ، فَإِنَّ ثَالِثَهُمَا الشَّيْطَانُ، إلا مَحْرَمٍ».

ترجمه: با خبره اوسی، چي يو سړی به له يوي ښځي سره خلوت نکوي، (دا) ورته روا ندي، ځکه چي دريم کس به

(c) ketabton.com: The Digital Library

شيطان وي، مګر دا چي محرم ورسره وي. مجد په (المنتقى) کي وايي: دا دوه حديثه احمد روايت کړي دي، او معنا يي مخکي دابن عباس په متفق عليه حديث کي ذکر شوه.

امام شوکاني وايي: او له بيګانه ښځي سره يو ځای خلوت کول په اجماع سره حرام دی، لکه څنګه چي حافظ (ابن حجر) په (فتح الباري) کي راوړي دي، او دحراموالی علت لکه څنګه چي په حديث کي راغلي دی دادی چي ددوی سره دريم کس شيطان دی، او دشيطان موجوديت دوی وګناه ته رابولي، اما که محرم وي نو خلوت کول دبيګانه ښځي سره جائز دی، ځکه دګناه او جرم واقع کيدل دهغه په حضور کي ناممکنه ده[1].

او بعضي ښځي او ددوی اولياء (دواك خاوندان) په بعضي انواع دخلوتونو کي سهل انګاري کوي، او هغه په لاندي ډول دي:

الف- دښځي خلوت دميړه له خپلوانو سره، او هغه ته مخ لوڅول، او دا خلوت له نورو نه زيات خطرناکه خلوت دی، پيغمبر ﷺ فرمايي: «إِيَّاكُمْ وَالدُّخُولَ عَلَى النِّسَاءِ»، فَقَالَ رَجُلٌ

---

(١) نيل الاوطار ٦/ ١٢٠.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مِــنْ الأَنْصَــارِ: يَــا رَسُولَ اللّٰهِ أَفَرَأَيْتَ الْحَمْوَ؟ قَالَ: «الْحَمْوُ الْمَوْتُ»[۱].

تــرجمه: دښځو سره دخلوت کولو نه ډډه وکړی، نو له انصارو نـه يـوه سړي وويـل: ای رسول الله ايا دميړه ورور هم؟ ويــي فـرمايل: دمــيړه ورور (لــيور) د مــرګ (پــه شــان) دی. او (الحمـو) پـه حديـث کـي دمـيړه ورور تـه وايـي، يعنـي ګواکـي پيغمبر ﷺ دا بد وګڼل چي له هغه سره (ښځه) خلوت وکړي.

حافظ ابن حجر وايي: نووي ويلي دي: دلُغت علماوو پدي خبره اتفاق کړی دی چي (احماء) دميړه خپلوانو تـه وايي، لکه دهغـه پـلار، تـره، ورور، وراره، دتـره زوی، او نور، او همدارنګه وايـي: دهغـه نـه مقصـد پـه حديث کي دميړه خپلوان دي، ما سوا دهغـه لـه پلرونو او زامـنو نه، ځکه هغوی يي دښځي لپاره محرم بلـل کـيږي او خلـوت ورسـره روا دی، او خلـوت تـه يـي دمـرګ نسـبت نـه کـيږي.. وايـي: او عادتاً خلك پدي باره کي دبي باکی نـه کـار اخلـي او ورور دخـپل ورور دښځي (ورنداري) سره خلوت کـوي، نـو ځکـه يـي لـه مـرګ سره مشـابهت ورکـړ، او ځکـه خو

---

(۱) احمد، بخاري، او ترمذي روايت کړی دی، او ترمذي صحيح ګڼلی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځني اجتناب کول غوره دي[١].

شوکاني وايي: د پيغمبر ﷺ دا قول: «الْحَمْـوُ الْمَوْتُ» معنا داده: چي له نورو نه بايد زيات له هغه نه ويره وي[٢].

نـو اې مسـلماني خوري له الله نـه وويـريږه، او پدي کار کي بي باکـۍ ونکـړي، که څه هم خلکو پدي باره کي له بي باکۍ نه کـار اخيسـتى دى، ځکـه اعتبار دشريعت حکم ته دى نه دخلکو رسم ورواج ته.

ب- بعضـي ښځـي او دهغـوى دواك خـاوندان (اولـيـاء) پـه موټر کـي يـوازي دنامحـرم موټروان سره سپريدلو کي بي باکي کوي، پداسي حال کي چي دا ناروا خلوت دى.

شـيخ محمـد بـن ابراهـيم آل الشـيخ (پـه خـپل وخـت کـي دسعودي عربسـتان مفتـي رحمـت الله عليه وايـي: او اوس پدي کي څـه شك نشـته چي دبيگانه ښځـي يـوازي او بـيله محرم نه سـپريدل له موټروان سره يو ښکاره ناروا کار دى، او په هغه کي ډير فسـادونه وجود لـري چي بـايد سـاده ونه بلل شي، برابره ده کـه ښځـه کورنـۍ پـټ خولي وي، او که بهر راوتونکي او دنارينه

(١) فتح الباري ٩/٣٣١.
(٢) نيل الاوطار ٦/١٢٢.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وو سره خبري کونکي وي، او کوم سړی چي دخپلو ښځو لپاره داسي کار خوښوي نو هغه دضعيف ايمان او کمزوري نارينتوب خاوند دی، چي په خپل ناموس باندي بي غيرته دی، او پيغمبر ﷺ فرمايي: « أَلاَ لاَ يَخْلُوَنَّ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ لا تَحِلُّ لَهُ، فَإِنَّ ثَالِثَهُمَا الشَّيْطَانُ».

ترجمه: با خبره اوسی، چي يو سړی به له يوي ښځي سره خلوت نکوي، (هغه) ورته روا نده، ځکه چي دريم کس به شيطان وي. او په موټر کي دموټروان سره يو ځای سپريدل، له هغه خلوت نه خطرناك دی کوم چي په کور کي او يا بل ځای کي وي، ځکه په موټر کي هغه کولای شي چي په داخل دښار او بهر له ښار نه هر ځای ته وغواړي يوړلی شي که ښځه راضي وي که نه وي، چي لدي نه ډير لوی فسادونه را پيداکيدلای شي کوم چي په عادي خلوت کي دهغه توقع نشته[١].

او هغه کس چي خلوت په هغه سره روا کيږي بايد لوی او بالغ وي، او دماشوم موجوديت کافي ندی، او دا چي بعضي ښځي گمان کوي چي که ماشوم له ځان سره ملگری کي نو

(١) شرح صحيح مسلم ١٠٩/٩.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلوت به ورسره روا شي، دا غلط ګمان دی.

امام نووي وايي: اما که چيري يو بيګانه سړی له بيګانه ښځي سره خلوت وکړي، و دريم سړی ورسره نه وي، نو دا خلوت دعلماوو په اتفاق سره حرام دی، او همدارنګه که ددوی سره داسي څوك وي چي دماشومتوب په وجه حيا نه ورنه کيږي، نو دا خلوت روا ندی[۱].

ج- بعضي ښځي او دهغوی دواك خاوندان (اولياء) دډاکټر سره دښځي دخلوت کولو په باره کي بيباکي کوي، پدي دليل چي ښځه وعلاج ته ضرورت لري، او دا ډير لوی ناروا کار دی، او خطر يي ډير لوی دی، چي بايد دهغه په باره له سکوت نه کار وانه خيستل شي.

شيخ محمد بن ابراهيم رحمت الله عليه وايي: په هر حال، دبيګانه ښځي سره خلوت کول شرعاً حرام دی، که څه هم دهغه ډاکټر سره وي چي دښځي علاج کوي، نظر پدي حديث: «لاَ يَخْلُوَنَّ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ لا تَحِلُّ لَهُ، فَإِنَّ ثَالِثَهُمَا الشَّيْطَانُ».

ترجمه: يو سړی به له يوي ښځي سره خلوت نکوي، (هغه

---

(۱) مجموع الفتاوی ۵۲/۱۰.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته روا نده، ځکه چي دريم کس به يي شيطان وي. نو ديو چا موجوديت له ښځي سره حتمي دی، که ميره وي او که يي بل نارينه محرم وي، که چيري ممکن نه وي نو بايد دخپلوانو نه يي يوه بله ښځه ورسره وي، او که له تيرو کسانو نه هيڅوك نه وي، او مرض خطرناکه وي، او وروسته کول يي ممکن نه وي، نو کم تر کمه يوه نرسه خو بايد چي موجوده وي، تر څو دممنوع او حرام خلوت نه مخنيوی وشي(۱).

او همدارنګه ډاکټر ته روا نه دي چي دبيګانه ښځي سره خلوت وکړي، که څه هم دا ښځه ډاکټره او ملګري يي وي، او يا نرسه وي، او و ړانده معلم او دده په شان بل چا ته روا ندي چي دشاګردي سره خلوت وکړي، او په طياره کي وميلمه پاله ښځي ته روا ندي دبيګانه سړي سره خلوت وکړي، او خلګ دناچله تمدن په نامه او دکفارو نه دتقليد په وجه، او وشرعي احکامو ته دنه اهميت ورکولو په وجه، پدي کارو کي دبيباکي نه کار اخلي، فلا حول ولا قوة إلا بالله العلي العظيم.

او وسړي ته روا ندي چي دکور دخادمي او مزدوري سره خلوت وکړي، او نه به دکور خاونده دخادم او مزدور سره خلوت

---

(۱) مجموع الفتاوی ۱۳/۱۰.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوي. دخادمانو نارينه وو او ښځو مشکل يو ډير خطرناکه مشکل دی چي ډير خلك پدي زمانه کي پري مبتلا شوي دي، پدي وجه چي ښځي په تعليم او له کور نه بهر کارونو باندي بوختي شوي دي، چي پر مسلمانانو سړو او ښځو چي ددي کار نه په کلکه ډډه وکړي، او داحتياطي تدابيرو نه پدي باره کار واخلي، او دخلکو دبدو او ناوړو عادتونو سره سم لاړ نشي.

اتيمه مسئله:

ښځي ته ناروا دی چي دبيګانه سړي سره مصافحه[۱] وکړي.

شيخ عبد العزيز بن عبد الله بن باز رحمت الله عليه وايي: دبيګانه ښځو سره مصافحه مطلقاً حرامه ده، ځوانانی وي او که زړې وي، او که مصافحه کونکی ځوان وي او که سپين ږرى وي، ځکه پدي کي ودواړو ته دفتني خطر دی، او له پيغمبر ﷺ نه روايت چي فرمايي: «إِنِّي لا أُصَافِحُ النِّسَاءَ».

ترجمه: زه له ښځو سره مصافحه نکوم. او عائشه رضی الله عنها وايي: د پيغمبر ﷺ لاس قطعاً دښځي له لاس سره

(۱) مصافحه: دلاس سترې مشي کول. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

تماس ندی کړی، او دهغوی سره یوازي په خبرو بیعت کاوه. او فرق نلري چي دمصافحي په وخت کي یي لاس په څه پټ کړی وي او که نه وي، ځکه یو دعامو دلائلو په خاطر، او بل پدي کي دفتني داسبابو مخنیوی دی[1].

شیخ محمد الامین الشنقیطي رحمت الله علیه په خپل تفسیر کي وایي: پوه شه چي بیګانه سړي ته دبیګانه ښځي سره مصافحه کول روا نده، او ناروا ده چي دسړي دبدن کومه حصه دښځي دبدن دکومي حصي سره تماس وکړي، او دلیل یي دادی:

اول: پیغمبر ﷺ فرمایلي دي: «إِنِّي لا أُصَافِحُ النِّسَاءَ».

ترجمه: زه له ښځو سره مصافحه نکوم. او الله ﷻ فرمایي: ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ﴾ [د الاحزاب سورت: ۲۱ آیت].

ترجمه: په تحقیق سره چي د پیغمبر ﷺ (په کردار او افعالو کي) ستاسو لپاره غوره پیروي ده. نو باید د پیغمبر ﷺ

---

(۱) الفتاوی، دمؤسسة الدعوة الإسلامیة الصحفیة چاپ ۱/۱۸۵.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دسنت پيروي وكړو او دښځو سره مصافحه ونكړو، او دحج په سورت كي مو ونارينه وو ته داحرام په وخت او نورو وختونو كي مطلقاً دڅېر لباس اغوستلو دحرام والي په بحث كي دنومړي حديث ذكر وكړى، او همدارنګه داحزابو دسورت دحجاب په ايت كي، او دا چي پيغمبر ﷺ دبيعت په وخت كي دښځو سره مصافحه نكول واضح دليل دى ددي خبري چي سړى بايد دښځي سره مصافحه ونكړي، او نه ښايي چي دده دبدن كومه حصه دهغي دبدن دكومي حصي سره تماس وكړي، ځكه له ټولو نه دبدن سپك تماس مصافحه ده، نو چي له هغه نه پيغمبر ﷺ پداسي وخت كي ډډه وكړه چي هغه ضرور وه او دبيعت اخيستلو وخت وو، نو پدي يي دلالت وكړ چي هغه ناروا ده، او هيچا ته د پيغمبر ﷺ مخالفت روا ندى، ځكه هغه دخپل امت لپاره په خپلو اقوالو، افعالو او تقريراتو[۱] سره دشريعت بيان كونكى دى.

دوهم: كوم چي مونږ مخكي ذكر كړل چي ښځه ټوله

---

(۱) تقرير: دي ته وايي چي د پيغمبر ﷺ په مخكي كوم كار وشي او هغه له هغه نه منع ونكړي، نو دي ته تقريري سنت ويل كيږي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

عـورت ده، پـر هغـي لازمـه ده چـي سـتر وکـړي، او دسـتر کو پـه ساتلو ځکـه امر شوي ده تـر څو پـه فتنه کي ونه لوېږي، او پدي کـي شك نشـته چـي ددوو بدنونـو تمـاس کـول نسـبت دسـترکو کـتلو تـه زيات شهوت راپاروي، او فتني ته انسان رابولي، او هر انصاف داره سړي ته ددي خبري صحت معلوم دی.

دريـم: دا دبـيګانه ښځـي نـه دخونـد اخيسـتلو ذريعـه ده، ځکـه چي دالله څخـه ويـره او تقوی په نن زمانه کي ډيره کمه ده، او امانـتداري نشـته، او دمشـکوکو کـارونو دکولـو څـوك پـروا نلري، او مونږ پـه وارو وارو اوريدلـي دي چي بعضي عوام خلك دخپلي ښځـي خور (خوښينه يا خينه) په خوله مچوي، او هغوی دا مچـول ـچـي پـه اجمـاع سـره حـرام دي- سـلام بولـي، او ورتـه وايـي: سـلام پـري واچـوه، او مقصـد يـي دا وي: چـي مچ يي کړه. نـو کـوم حق چـي پـه هغـه کـي هـيڅ شـك نشـته دادی: چي له ټولو فتـنو، او مشکوکو کارونو، او دهغه داسبابو نه ليري والی پکار دی، او له لويـو فتـنو نـه دناريـنه لخـوا دبيګانه ښځـي دبـدن يوه حصـه مسـه کـول دي، او کـوم شی چي دحرام کار سبب ګرځي له هغه نه مخنيوی فرض دی[1].

---

(۱) اضواء البيان ۶۰۲/۲-۶۰۳.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او په اخير کي:

اى مسلمانو نارينه وو او ښځو تاسو ته دالله ﷻ هغه وصيت او توصيه پيادوم چي فرمايي: ﴿قُل لِّلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ * وَقُل لِّلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاء بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَاء بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي أَخَوَاتِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُوْلِي الْإِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى عَوْرَاتِ النِّسَاء وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِن زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ [د النور سورت: ۳۰-۳۱ آيتونه].

ترجمه: (اى پيغمبره) ووايه مومنانو ته چي پټي کړي سترګي خپلي (له ناروا کتلو نه) او وساتي فرجونه (شرمګاوي) خپل (له حرامو نه)، دا (کار) دوى لره ډير پاکيزه (او ګټور) دى، الله ډير

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښـه خبر دی پـه هغـه څه چي دوی يي کوي، او (ای پيغبره) ووايه مومنو ښځو ته چي پټي کړي سترګي خپلي (له ناروا کتلو نه) او وساتي فـرجونه (شـرمګاوي) خـپل (لـه حـرامو نـه)، او ښکـاره نکړي ښايست خپل (او ځاي دسينګار)، مګر هغـه څه (زينت) چي ښکاريږي له هغـه نـه (دکار او کسب پـه وخت کي)، او وادي چـوي پوړنـي خـپل پـر خپلو ګـريوانونو بـاندي، او نـدي ښکـاره کـوي (باطنـي) زينت خپل، مګر خپلو ميړونو ته، يا خپلو پلرونو تـه، يـا دمـيړونو پلرونو ته، يا خپلو ځامنو ته، يا دميړونو ځامنو تـه، يـا خـپلو ورونړو تـه، يـا دورونړو ځامنو ته، يا دخويندو ځامنو تـه، يـا خـپلو ښځـو تـه، يـا هغـو (مريانو) ته چي ددوی لاسونه يي مالکـان دي، يـا هغه تابع نارينه (لکه طفيلي کسان او داسي نور ساده نارينه) چـي دشـهوت خـاوندان نـه وي، يـا هغه هلکان چي دښځـو پـه اسـرارو نـه وي خبر (او دهغـوی شـرمګاوي يـي نـه وي ليدلـي)، او نـه دي وهـي پښـي خپلي (پـه ځمکه) تر څو معلوم شي هغـه زينـت چـي دوی يـي پټـوي، او ټول الله ﷻ ته توبه وکړی ای مومنانو، تر څو کاميابه او خوشبخته شي.

والحمـــد لله رب العالمين، وصلى الله على نبينا محمد، وآله وصحبه وسلم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغو کلماتو لست چي په ترجمه کي راغلي، او دلهجي داختلاف په صورت کي دهغه مرادفي معناګاني

کلمه	معنی
اړ	محتاج
اړخونه	برخي، قسمتونه
اړه	باره کي
استحاضه	کومه وينه چي دښځي له فرج نه دمريضی په وجه وځي، نه دمياشتني عادت په وجه
اطاعت	پيروي، تابعداري
انحرافات	کاږه او ناروا کارونه
انجلۍ	جنۍ، جنکۍ
اوصاف	صفتونه
اونۍ	هفته
بالغه شي	مړانه يي ووهي، ځواني ته ورسيږي
بام	چت
بوقره،	ځادري، چيل
بوکونه	ګوپان

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلمه	معنی
بې باکي	سهل انګاري، بې پروايي
بيلابيلو	مختلفو
پاريږي	ولاړيږي، پورته کيږي
پخلي	پخلنه، پخوَل
پرې	غوځ
پوښتنه	تپوس، سوال
بهر	دباندې، بيرون
پيغله	ځوانه جينۍ
تره	کاکا، اکا
ټولنه	جامعه، مجتمع، معاشره
توان	قدرت، وسعه
جارو کول	کاڼته کول، په جارو سره ځاى پاکول
جامې	کالي، کپړې
جلا	جدا، بېل
جماع	دښځې سره يوځاى کيدل، کوروالي
جوړښت	تهداب، بنياد، اساس، بنسټ
جواب	ځواب

(c) ketabton.com: The Digital Library

معنی	کلمه
چتکتیا، ژر	چټکي
کمخي، کوخي، چونتي	چوتي
چیرته	چیري
هغه ښځه چي په ګیډه کي ماشوم لري، امیدواره	حامله ښځه
خاص	ځانګړي
کومه وینه چي له ښځي ته هره میاشت وځي، جامي راتلل	حیض
مزدوره ښځه	خادمه
اوچتیدل، اوچتیري، بره تلل	ختل، خیژي
په چاره سره دوېښتانو لیري کول، کلول	خریل
دچنبلو شیان	ځنباك
کولاویدل، پرانستل	خلاصیدل
خلق، خلك	خلګ
ساتلی، محفوظ	خوندي
نس	خیټه
ور	دروازه
چمبه، دریاګی	دریه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلمه	معنی
دستکلي	دسماغو، لاسکله، لاس پيښلي، دستاني
ډګرونه	ميدانونه
رابولي	دعوت کوي، راغواړي
رودل	دماشوم له خپلي مور شودي څښل
ږمونځ	ږومونځ، منګځ، ګومنځ
ږمونځول	دويښتانو سمول، ګومنځول
ژغورل	ساتل، حافظت کول
سپين ږيری	بوډا
سربيره پر دی	علاوه لدي نه
سستم	نظام، بنياد
سندري	اوازونه، غزلي، ګاني
سينګار	ډوَل، ښايست، ښکلا، فيشن
ښايست	ښکلا
شودي	پی
شيان	شيونه، څيزونه
صاع	يو کيلو يا نيم کيلو (تصحيح شي)
طياره	هوايي جهاز، الوتکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلمه	معنی
عذر	معذرت
عکس	تصوير، فوټو
فکر	سوچ
قول	نظر، رايه، وينا
کجاوه	جوپان، ډولي، ډولکۍ
ګډوډ	نامنظم، خراب تراب
ګاڼه	زيور، سره او سپين زر
ګنو	شميرو
کم نه کمه	لااقل
کَوڅۍ	چونټي
کورنۍ	کهول، فاميل، خاندان
کوروالي	جماع، ښځي سره يوځای کيدل، همبستري
لارښوونه	لارښودنه، رهنمايي
لامبل	لمبيدل، غسل کول
نارينه	نران، سړي
لنګيدل	دماشوم پيدا کيدل، لنګون
لونی	لور ګاني

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلمه	معنی
لیچي	موټي، څنګلي
ماشوم	بچي، کوچني
منفعت	ګټه
موټر	ګاډی
موبنل	مزل
نارينه	نر، سړی
نازك	مېين، نری
ناوړه	بد، بدکاره
نجلۍ	جينۍ، جنکۍ
نشرول	تيتول، خپرول، خورول
نښې	علائم، علامې، نښانې
نفاس	کومه وينه چې داولاد پيداکيدلو نه وروسته راشي، خلويښتي
نومړی	مذکور
نیکر، نیکرونه	چوټه، چوټې، چوټي
نیکه	دمور پلار او یا دپلار پلار
همدارنګه	دغه شان

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلمه	معنی
واړه	کوچني
واده	په نکاح کول
وار	خلي
وراره	دورور زوی
ويره	يره، ډار
ويريدل	يريدل، ډاريدل
وينبتان	وريښتان، ويښته

(c) ketabton.com: The Digital Library

دموضوعاتو فهرست

سریزه ۳

لومړی فصل: عمومي احکام ۶

۱- داسلام نه مخکي دوره کي دښځي مقام: ۶

۲- دښځي مقام په اسلام کي: ۸

۳- داسلام دښمنان او دهغوی لاس پوځي غواړی چي په اوس عصر کي له ښځي نه دهغي کرامت او حقوق واخلي: ۱۲

۴- مونږ له کور نه بهر دښځي دکار کولو مخالف نه یو که چیري دلاندنیو شرایطو سره برابر وي: ۱۴

دوهم فصل: دښځي جسمي زینت پوري مربوط احکام ۱۶

۱- [د فطري سنتونو احکام]: ۱۶

۲- دښځي دسر او وریځو دوینښتانو، او نکریزو، او دوینښتانو درنګولو احکام: ۱۷

دریم فصل: دحیض، استحاضې، او نفاس احکام.. ۳۰

اول: حیض: ۳۰

مسأله: د «صُفره» او «کُدره» حکم: ۳۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

بله مسأله: ۳۷
یوه مهمه پاملرنه: ۳۹
دوهم: استحاضه: ۴۱
دریم: نفاس:.. ۴۷
څلورم فصل: دجامو او حجاب احکام.. ۵۸
اول: دمسلماني ښځي دشرعي جامو (لباس) کیفیت: ۵۸
دوهم: دپردې (حجاب) معنا، دلائل، او فایدې:.. ۶۲
پنځم فصل: دښځي دلمانځه احکام:.. ۶۷
شپږم فصل: دښځو دجنازې احکام:.. ۸۷
اووم فصل: دښځو دروژې احکام.. ۹۵
روژه په کومو کسانو فرض ده؟ ۹۶
۱- حیض او نفاس: ۹۸
یو څو پاملرني:.. ۱۰۱
اتم فصل: دښځي دحج او عمرې احکام:.. ۱۰۴
پاملرنه:.. ۱۲۷
نهم فصل: دمشترك ژوند او دنکاح دعقد ختمولو
مربوط احکام.. ۱۳۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

دښځې په واده کې دهغې نظر اخيستل: ۱۴۴
دښځې په نکاح ورکولو کې دولې شرط والی او دهغه
حکمت: ۱۴۹
په واده کې داعلان لپاره دښځو درېې وهل: ۱۵۰
پر ښځې دمېړه اطاعت کول فرض، او نافرماني کول
حرام دي: ۱۵۲
دنکاح دعقد دختميدلو وروسته احکام: ۱۶۱
عدت څلور قسمه دی: ۱۶۲
کوم شيان چې عدت والا ښځې ته حرام دي: ۱۶۴
۱ - دهغې دغوښتولو حکم: ۱۶۴
دوې مسالې: ۱۶۷
۲ - کومه ښځه چې مېړه يې وفات شوی وي په هغې
باندې په عدت کې پنځه شيان حرام دي چې (حداد)
ورته وايي: ۱۷۰
لسم فصل: دهغو احکامو بيان چې په هغې سره دښځې
عزت او عفت خوندي کيږي: ۱۷۳
اخيرنۍ مسأله: ۱۹۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

او په اخير کي:.. ۱۹۴

دهغـو کلمـاتو لسـت چي پـه تـرجمه کـي راغلـي، او
دلهجـي داخـتلاف پـه صـورت کـي دهغـه مرادفـي
معناګاني.. ۱۹۶

دموضوعاتو فهرست.. ۲۰۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

إدارة أوقاف
صالح عبدالعزيز الراجحي

تنبيهات على أحكام تختص بالمؤمنات

تأليف
د. صالح بن فوزان الفوزان

ترجمة
عبد الناصر زارال
باللغة البشتو

طبع على نفقة
إدارة أوقاف صالح عبدالعزيز الراجحي
غفر الله له ولوالديه ولذريته ولجميع المسلمين

مطبعة دار طيبة - الرياض - ت: ٤٢٨٣٨٤٠

GIFT NOT FOR SALE

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library